

V E S T N O R D E N S P A R L A M E N T A R I S K E

S A M A R B E J D S R Å D

4. møde

15. - 19. juli 1988 i Ilulissat

Indholdsfortegnelse:

	side
Vedtagne rekommandationer	4
Deltagere	7
Mødets åbning	8
Valg af formand og viceformand	10
Tiltrædende formands tale	10
Afgående formands beretning	15
Generaldebat	18
Punkt uden for dagsordenen	76
Behandling af indkomne forslag	86
Næste møde	130
BILAG	
I Dagsorden	132
II Program og rejseplan	132
III Indkomne forslag	134
IV Rekommandationsudvalg	142

VEDTAGNE REKOMMANDATIONER OG UDTALELSER**VESTNORDENS PARLAMENTARISKE SAMARBEJDSRÅD****Rekommandation 1.**

Vestnordens parlamentariske Samarbejdsråd henstiller til Islands regering og Færøerne og Grønlands landssty-
rer at gøre en alvorlig indsats for at forhindre, at
planerne om depoter for radioaktivt affald under hav-
bunden bliver ført ud i livet.

Rekommandation 2.

Det henstilles til vore respektive regeringer/landssty-
rer, at der udstedes forbud mod indførsel og brug af
spraydåser med freon som drivmiddel, og at der arbejdes
for videre forholdsregler med hensyn til at begrænse
brugen af freon og andre stoffer, der virker ødelæggen-
de på ozonlaget.

Rekommandation 3.

Det henstilles vore respektive regeringer/landssty-
rer, at der udstedes forbud mod såvel overflyvninger over de
vestnordiske land- og havområder som mellemlandinge,
når der drejer sig om transport af plutonium.

Rekommandation 4.

Vestnordens parlamentariske Samarbejdsråd er forurolig-
get over den voksende forurening af havene fra indu-
strilandene, og herunder den miljøtrussel som den vok-
sende fare for uheld på grund af militær aktivitet i
havområderne repræsenterer.

Rådet henstiller til Islands regering og Færøernes og
Grønlands landssty-
rer, at der etableres et permanent,
fælles organ, som dels koordinerer det arbejde, der al-
lerede er i gang med at måle forureningen af de vest-
nordiske havområde, dels tager initiativ til forbedrin-

ger af dette arbejde. Organet skal have direkte reference til de respektive landes myndigheder. Vestnorden etablerer dette samarbejdsorgan med henblik på bevarelse og beskyttelse af miljøet i de vestnordiske lande. Rådet henstiller til de enkelte lande at drøfte spørgsmålene vedrørende udformning, medlemssammensætning, kommissorium og kompetance for et sådant samarbejdsorgan.

Rekommandation 5.

Idet Vestnordens parlamentariske Samarbejdsråd tilslutter sig endnu et fremsat forslag om formaliserede udvekslingsferierejser for unge henstiller vi til rådets præsidium at effektuere den vedtagne rekommandation nr. 3/1987:

"Vestnordens parlamentariske Samarbejdsråd opfordrer Færøernes landsstyre, Grønlands landsstyre og Islands regering at tage spørgsmålet op om muligheden for en samordning af ungdommens rejsemuligheder i Vestnorden, evt. med Nordrejsekortet som forbillede, samt at undersøge muligheden for en samordning af disse to rejsemuligheder."

Rekommandation 6.

Vestnordens parlamentariske Samarbejdsråd henstiller til Færøernes Landsstyre, Grønlands Landsting og Islands regering, at der hvert år på de respektive landes finanslove afsættes midler til at en studerende eller forsker kan tage studieophold i 1 år i et af de to andre lande.

Rekommandation 7.

På grund af de kommende store forandringer i markedssituationen i Vesteuropa er det ønskværdigt, at de tre lande, Island, Grønland og Færøerne, indleder et videre

samarbejde på eksportområdet.

Vestnordens parlamentariske Samarbejdsråd finder det ønskeligt, at Islands regering og Færøernes og Grønlands landsstyrelser indleder et effektivt samarbejde i forhandlingerne med Fællesmarkedet om nye handelsaftaler.

Udtalelse 1.

Rådets delegationer er hver især ansvarlig for, at vedtagne rekommandationer medtages som et fast punkt på dagsordenen under de respektive tings samlinger.

Udtalelse 2.

I erkendelse af det faktum, at der har været problemer med effektueringen af de af rådet vedtagne forslag til rekommandationer såvel på det organisatoriske som på det finansielle plan, og i betragtning af denne kendsgernings demoraliserende betydning for institutionens fremtidige muligheder og virksomhed opfordrer rådet Islands regering, Grønlands landsstyre og Færøernes landsstyre til at gøre en større indsats for rekommandationernes udøvelse og at bevilge de til de udtrykte formål nødvendige finansielle midler. Der gøres opmærksom på de negative konsekvenser af, at gentagne rekommandationer ikke følges op af de lovgivende og udøvende myndigheder i de respektive lande. Man må i modsat fald imødesee en fare for den reelle betydning for Rådets fremtidige virksomhed ud fra de intentioner, som oprindeligt dannede grundlaget for dets etablering.

**DELTAGERE I VESTNORDENS PARLAMENTARISKE SAMARBEJDSRÅDS
MØDE.**

Fra Islands Alting:

Fridjon Thordarsson
Alexander Stefansson
Oli Guðbjartsson
Steingrímur Sigfússon
Arni Gunnarsson
Danfríður Skarphedinsdóttir
Suppleant, Málfríður Sigurðardóttir

Fra Færøernes Lagting:

Hans Jacob Debes
Jógvan Olsen
Anfinn Kallsberg
Jóannes Dalsgaard
Hilmar Kass
Adolf Hansen
Tordur Niclasen

Fra Grønlands Landsting:

Preben Lange
Mikael Petersen
Otto Steenholdt
Peter Ostermann
Jens Geisler

Hans Jacob Debes foretog navneopråb og konstaterede, at alle de delegerede med undtagelse af Tordur Niclasen var tilstede.

I øvrigt deltog Adalheidur Birgisdóttir, Kristoffur Thomassen, Marius Rein, Alibak Steenholdt, Ida Lina Olsen og Birgitte Liebach, fra henholdsvis det islandske, det færøske og det grønlandske tingssekretariat.

MØDETS ÅBNING.**Hans Jacob Debes (FL):**

Mødet er åbnet.

Kære venner fra Grønland og Island. Med denne fjerde session har i hvert fald jeg fornemmelsen af, at vi har sluttet den samarbejdscirkel, som netop startede her i Grønland og siden har bevæget sig over Island og Færøerne.

Dette oprindeligt løse samarbejde, som dog hele tiden har bygget på store og også mere og mere nødvendige idealer, har materialiseret sig som en institution, som næppe noget tænkende væsen i det vestnordiske område kunne tænke sig at være foruden.

Vestnordens Parlamentariske Samarbejdsråd har fået sit Charter, sin grundlov, det har fået en funktionel forretningsorden, og det har selv skabt og vil skabe de traditioner, som i fremtiden vil danne basis for dets videre virksomhed til gavn for og beskyttelse af de nationer, som bebor denne måske lidt specielle del af Norden og denne endnu mere specielle del af den jord, som dog hver eneste dag bliver mindre på trods af alle geografiske faktorerers fysiske realiteter.

Personlig vil jeg ikke undlade at bekende "de profundis" (fra bunden af min sjæl), at det har været en fantastisk oplevelse at se og skue dette vældige land, dette kontinent, med dets storslåede og betagende natur og dette lands venlige og imødekommende mennesker. Og jeg taler om Grønland.

Her må være store muligheder for liv og udvikling, hvis der vel at mærke sikres menneskene en lykkelig fremtid i dette "menneskenes land".

Og for os, som kommer fra Færøerne og Island, skulle der være plads og muligheder for samarbejde på mange områder - i gensidig respekt og til gensidig fordel og inspiration.

Efter at have deltaget i det videnskabelige seminar "The Small Nations of the North" i Qaqortoq og Narsarsuaq, hvor man især ud fra moderne folkeretlige betragtninger diskuterede de små nationers rettigheder til alle naturgivne ressourcer i de områder, som et oprindeligt folk bebor, nåede jeg lige at tage hjem på en lynvisit til Færøerne, før jeg skulle af sted igen til dette skønne land. Og jeg må bekende, at det kræver lidt tid at omstille sig fra videnskaben til politikken.

Når man som jeg af natur er sådan lidt romantisk og sentimentalt anlagt, har man jo vanskeligt ved at beherske sig følelsesmæssigt i store sammenhænge.

Jeg vil dog, før vi går over til det politiske livs mere barske realiteter, holde mit løfte til fru Morid Patursson i Kirkebø om at overbringe en hilsen til denne forsamling, som hendes mand, Erlendur Patursson, omfattede med så stor veneration og satte så store forhåbninger og forventninger til. Hun var meget glad for, at rådets medlemmer besøgte hende i hendes hjem under vores sidste session på Færøerne. Hermed er hendes hilsen overbragt.

VALG AF FORMAND OG VICEFORMÆND.**Hans Jacob Debes (FL):**

Ifølge forretningsordenen vælges formanden for rådet efter indstilling fra værtslandets delegation. Så jeg vil bede den grønlandske delegation om at fremkomme med forslaget til ny formand for denne session. Sammen med formanden udgør formændene for de to andre delgationer rådets præsidium. Jeg vil derfor også bede om forslag til disse fra den islandske og færøske delegation.

Hans Jacob Debes (FL):

Det er foreslået, at Preben Lange vælges som formand, Fridjon Thordarsson som 1. viceformand og Hans Jacob Debes som 2. viceformand.

Og da der ikke er forekommet protester vedrørende præsidiets sammensætning, vil jeg betragte valget som godkendt og give ordet til den nye formand for Vestnordens Parlamentariske Samarbejdsråd:

Vær så god, Preben Lange.

Preben Lange (GL):

Jeg siger tak for den tillid, jeg har fået her ved at overtage formandskabet her i Vestnordens parlamentariske Samarbejdsråd.

DEN TILTRÆDENDE FORMANDS TALE.**Preben Lange (GL):**

Ærede forsamling. Der er mig en glæde, at vi for anden

gang kan byde Vestnordens parlamentariske Samarbejdsråd velkommen til Grønland.

Vi startede jo vores møder i Nuuk i 1985.

Og når vi, efter at have været sammen i Island og på Færøerne, atter mødes i Grønland, bør vi kunne betragte vores organisation som både levedygtig og ude over de værste børnesygdomme.

Vort udgangspunkt er den enighed, den hersker mellem vore tre lande, om at vore parlamentarikere må have et forum, hvor synspunkter kan udveksles og hvorfra vi kan formulere fælles standpunkter til de områder, der har særlig betydning for vore samfunds eksistens og udvikling.

Siden vort samarbejde begyndte, har vi fået betydeligt bedre kommunikationsmuligheder vore lande imellem. Telekommunikationen er blevet forbedret. Og rejserne er blevet lettere. Loftleidir har i samarbejde med Grønlandsfly oprettet en rute mellem Narsarsuaq og København over Keflavik. Og Grønlandsfly har etableret direkte forbindelse mellem Reykjavik og Nuuk.

Vi skal fortsat benytte disse muligheder for at lære hinanden bedre at kende. Vi har forskellige historiske og praktiske forudsætninger for at gribe sagerne an. Men vi har mange fælles problemer at slås med. Og netop fordi vore befolkninger er små og problemerne meget omfattende, ikke mindst hvor det drejer sig om truslerne mod vort miljø, må vi hjælpe hinanden gennem samarbejde og gennem at bruge hinandens erfaringer.

Vestnordens parlamentariske Samarbejdsråd er jo et anerkendt forum i de forskellige nordiske lande, og og-

så dette forpligter rådet til at virke som et forbindelsesled til det øvrige nordiske samarbejde.

Derfor er det uhyre vigtigt, at vores samarbejdsråd fungerer efter hensigten, således at vores røst bliver hørt, i Nordisk Råd såvel som i internationale sammenhænge.

De fleste af de rekommandationer vi har udfærdiget i vores forsamling er blevet taget op i vores respektive landes lagting, alting og landsting.

En del af disse rekommandationer har endvidere ført til drøftelser på Nordisk Råds sessioner.

Således var der en stor debat på sessionen i Oslo i marts i år om udbygningen af atomkraftværket i Donreay med planerne om at opbevare atomaffald under havbunden ved Skotland. En lækage, eller et uheld under selve dumpningen vil selvsagt få katastrofale følger for livet i de norske, færøske, islandske og grønlandske farvande.

Men debatten mundede ikke ud i nogle konkrete handlingsforslag. For os er det derfor en sag, vi må arbejde videre med.

Og lad mig tage dette som eksempel på en af de mangler ved vort samarbejde, som vi kan konstatere på baggrund af vort hidtidige virke.

Dette forum kan let ende med at blive en politisk sovepude, hvis vi ikke hele tiden sørger for at øge vores politiske slagkraft.

Vestnordens parlamentariske Samarbejdsråd skal jo være

et rådgivende organ under Nordisk råd ud fra den almene erkendelse, at vi selv bedst ved, hvor skoen trykker.

Fra Nordisk Råd udsendes oplæggene til de kommende sessioner. Som bekendt afholdes de i februar eller marts, og om efteråret afholder man forberedende møder i samtlige udvalg, hvori deltager de berørte ministre for de forskellige nordiske lande.

Det første vi derfor skal være mere opmærksomme på, er at bruge vore egne møder som en forberedelse til sessionen i Nordisk Råd.

Det andet vi kan gøre, er selv at sørge for inddrage de regeringsmedlemmer, der er politisk ansvarlige for de sagsområder, vi har under drøftelse. Enten ved at de relevante ministre deltager i nogle af vores møder i Vestnordens parlamentariske Samarbejdsråd eller ved at redegørelsen for vores virksomhed bliver et fast punkt på dagsorden, når vore respektive ting holder møde.

For det tredje kan vi styrke vores daglige fælles infrastruktur. Jeg var derfor glad for Hans Jacob Debes forslag om etablering af nationale kontorer i hvert af vore lande. Dette kan give grundlag for en mere systematisk opsamling af information, såvel som ideer til handling.

I forbindelse med f.eks. forslaget om kvartårlige kontrolmålinger af vandkvaliteten i vore have, kunne det være en opgave for disse kontorer at tage kontakt med biologer og institutioner der allerede foretager sådanne undersøgelser. Dels for at sikre at sådanne undersøgelser rapporteres til os, dels for at gøre os i stand til at tilrettelægge de ønskede målinger på en rationel måde.

Men jeg skal ikke foregribe vores generaldebat, som finder sted i morgen. Jeg vil derfor slutte med at udtrykke mine bedste forventninger til at vi får et frugtbart møde. Ligesom jeg håber at I vil nyde jeres ophold her i Ilulissat.

Vi er jo ikke kommet hertil for at være turister. Men vi ville da være nogle utaknemmelige skarn ikke at benytte lejligheden til at glæde os over at være i et af vort lands dejligste byer.

Ilulissat er en by i hastig vækst, som det trafikale knudepunkt for Nordgrønland og som et vigtigt center for både sommer - og vinterturisme. Vi får lejlighed til at se mere af byen i aften.

Grønlands mest produktive bræ yder sit til, at byen altid er forsynet med de smukkeste skulpturer, man kan tænke sig, og som I jo så i går.

Forresten er Ilulissat også, som så mange andre steder i Grønland, ja i hele Vestnorden, overordentlig velforsynet med mange slags vejr! Det kan I se af de mange alternative udflugter, som programlæggerne har måttet regne med. Da det sneede hæftigt omkring St. Hans, var hundeslædekørsel nær kommet med på programmet. Men dér må vi nu skuffe jer.

Hvordan end vejret bliver i de kommende dage, det har været med os i den forstand, at det overhovedet er lykkedes at komme hertil. I hele sidste uge var lufthavnen nemlig lukket på grund af tåge!

Endnu engang, hjertelig velkommen og jeg håber på at vores møderækker her i det kommende dage vil lykkes. Tak.

Inden mødet er slut idag, har vi den afgående formands beretning.

DEN AFGÅENDE FORMANDS BERETNING.

Hans Jacob Debes (FL):

Ja, kære venner, det er ikke for at trænge mig på, men for at gøre formanden opmærksom på dagsordenens rækkefølge.

Jeg vil i dette mit korte indlæg som forhenværende formand for dette vestnordiske fællesskab begrænse mig til nogle mere almene betragtninger over de vilkår, vi hidtil har haft at arbejde under, og over de muligheder, som i dette forum kan udkrystallisere sig i konkrete og praktiske resultater til gavn for såvel os nulevende som for endnu ufødte slægtled.

Og jeg vil meddele med samme, at det er sådan lidt mærkelig situation at føle sig som at være forhenværende i en så ung alder.

Men jeg vil fortsætte og faktisk begynde med en apologi - en undskyldning. Vi i den færøske delegation og også i den færøske lagtingsadministration er meget kede af, at det har taget så lang tid at færdiggøre og ekspedere resultaterne, rekommandationerne og referaterne, fra den session, som vi var ansvarlige for i Tórshavn.

Den sene ekspedition skyldes tre årsager, som vi faktisk kunne gøre meget lidt ved. For det første er lagtingets administrationskontor et helt ny institution, som det har været nødvendigt at opbygge fra grunden; for det andet er den stærkt underbemandet; for det tredje antog afslutningen af sidste lagtingssamling en

så hektisk karakter langt ud på natterne, at lovgivningsarbejdet, udvalgsarbejde, loves færdigredigering og kundgørelse levnede meget lidt tid til anden virksomhed.

Vi har dog, trods alt, nu fået tid til at færdiggøre materialet fra sessionen i Tórshavn. Som en lille undskyldning vil jeg dog ikke undlade at anføre, at vi havde regnet med, at sessionen i Grønland ville blive holdt i september og ikke i juli. Men vi må nu prøve på at få det bedste ud af situationen - her på dette skønne sted.

Som det vil ses, så er der indkommet en del forslag til rekommandationer og såvidt jeg har set et enkelt forslag til udtalelse og der vil sikkert fremkomme forslag i løbet af sessionen, det har vi faktisk haft tradition for at det kan.

Jeg er dog lidt ked af, at det ikke lykkedes at få stand et forberedende præsidiemøde i stand - eller måske to. Men jeg har forstået, at der har været visse kommunikationsproblemer, som har gjort at det ikke blev til noget. Det synes at være mere vanskeligt, end man tror, at bringe kun tre personer sammen et sted i Norden. Det viser i sig selv, hvor vidtstrakt det område er, som vores samarbejde omfatter, og hvor forskellige i tid og sted vore lande og vore nationer er, trods den særligt og oprigtigt erklærede vilje til samarbejde om vitale interesser, som vi alligevel har fælles, og som vi mener, vi bedst - eller kun - kan løse i fællesskab.

Naturligvis har vi problemer med at oprette et nyt samarbejde af denne karakter - et samarbejde, som politiske teknikere uden perspektiverende visioner ville have anset for utænkeligt eller måske ligefrem farligt for

visse interesser for kun få år siden.

Jeg håber at kunne komme nærmere ind på disse synspunkter under generaldebatten. Og jeg vil give Preben Lange ret i meget af det han sagde i sin tale i dag om rådets arbejde. Men det er min oprigtige mening, at den store, den djærve, originale ide om Vestnordens parlamentariske Samarbejdsråd ikke længere kun er en ide, der som en luftig substans svæver over de vestnordiske vande, men at den i høj grad har antaget en reel politisk substans, og som vil indgå som et vigtigt element i nordisk og vestnordisk samfundsdebat om livet og fremtiden i dette område.

I den klassiske latinske bibeludgave "Vulgata" indledes et af evangelierne med følgende sætning: "In principio verbum erat...", d.v.s.: "I begyndelsen var ordet..."

Jeg finder det meget vigtigt, at tanken kommer før handlingen - og ikke omvendt.

Blandt andet ud fra denne fundamentale overbevisning, udtrykt af en vis og from mand for 2000 år siden, ser jeg store og lovende perspektiver i det samarbejde, som nu er institutionaliseret i det forum, som hedder Vestnordens parlamentariske Samarbejdsråd.

Og jeg vil slutte her - og rette tak til alle dem, som jeg har samarbejdet med især i det sidste år, som formand. Jeg synes, man har mødt så mange gode mennesker og så mange gode tanker og så mange gode ideer, at det virkelig er noget at arbejde for. Tak.

Preben Lange (GL):

Jeg siger tak til Hans Jacob Debes og vil sige mange

gange tak for det arbejde han har udført som formand for dette forum i det foregående år.

Nu til godkendelse af dagsordenen. Det ser ikke ud til, at nogen har indvendinger.

Mødet er slut for idag.

Jeg vil, inden vi går herfra, bede de tre delegationer om at udpege medlemmer til udvalget, der skal behandle de indkomne forslag. Udvalget træder sammen efter generaldebatten.

Der skal ligeledes udpeges udvalgsmedlemmer til fastlæggelse af rådets næste møde.

GENERALDEBAT.

Preben Lange (GL):

Vi starter med generaldebatten, hvortil flere medlemmer allerede har indtegnet sig.

Jeg skal gøre opmærksom på, at taletiden for præsidiemedlemmer er 15 minutter, delegationsmedlemmer har 10 minutter, og til replikker er der afsat 2 minutter. Jeg giver ordet til Fridjon Thordarsson.

Fridjon Thordarsson (IA):

Kære vestnordiske venner! På vegne af den islandske delegation til Vestnordens parlamentariske Samarbejdsråd er det mig en stor fornøjelse at få denne lejlighed til at udtrykke vores glæde over endnu engang at mødes med jer her i dette forum. Og det er også en stor fornøjelse at besøge Grønland, for nogle af os det første besøg. Jeg bringer jer de bedste hilsener og lykønsknin-

ger fra Islands alting og Island.

Dette er den fjerde generalforsamling som holdes i henhold til statutterne for Vestnordens Parlamentarikeråd. De blev vedtaget i Islands alting i december 1985, oprindeligt underskrevet i Nuuk i september 1985.

Jeg kom til det første møde i Nuuk som varamann i stedet for altingsmand Pétur Sigursson eller Peter Sömann som han blev kaldt af sine kolleger.

I Nuuk sagde jeg blandt andet: lige som så mange andre talere vil jeg sige at det er med en stor glæde og stolthed at vi deltager i oprettelsen af Vestnordens parlamentariske Samarbejdsråd og i diskussionen af principperne for det parlamentariske samarbejde med Færøerne, Island og Grønland.

Mange af os har længe været medlemmer af Nordisk Råd og det nordiske samarbejde, og vi mener selvfølgelig, at det nordiske samarbejde skal fremmes lige som hidtil, men der findes så mange sagsområder, som især har betydning for os i Færøerne, i Island og Grønland, og som gør det helt nødvendigt for os at tale sammen og diskutere problemerne.

Vi som længe har beskæftiget os med politisk arbejde i de nationale parlamenter og har deltaget i internationalt samarbejde ved, at beslutningsprocessen kan tage lang tid. Reglen er som oftest den at man taler meget, skriver lidt mindre og udfører mindst. Det har vi ofte været ude for i Nordisk Råd. Jeg tror dog de fleste mener det både er rigtigt og nødvendigt at folk i de nordiske lande fortsat samarbejdet om fælles interesse- og velfærdsområder, blandt andet i Nordisk Råd. Så følger det helt naturligt at vi, som er naboer, de tre ø-nati-

oner i det nordvestlige område indenfor Norden, tilsammen beskæftiger os med vores fælles idealer og velfærdssager og kæmper for deres fremgang.

Vi, tre små øriger i Vestnorden, bygger først og fremmest på fiskeri, på havet, på fiskeriprodukter. Vi står alle udenfor EF. Hvilke ændringer vil finde sted i EF i de kommende år. Det er for os et stort spørgsmål, som vi må følge med og finde svar på.

Vi siger ofte, at havet er vor store ejendom og her har vi så mange interesser til fælles. Jeg har læst, at alttingsmand Páll Peturson i sin tale i Tórshavn i september sidste år har nævnt nogle felter, hvor vi ligger langt tilbage og ikke har fået nødvendigt samarbejde igang. Han nævner samarbejde på lakseforskningsområdet. Han taler, om at man ved alt for lidt om rejen i havet. Og han nævner lodden og siger: "Det er meget nødvendigt at undgå stridigheder og konflikter mellem vore lande." I denne sammenhæng siger han også: "Man fik jo samtalen i gang, men problemet er desværre ikke løst endnu", - måske et typisk svar i en række af andre tilfælde.

Jeg har set, at ret mange talere på sessionen ifjor er skuffede og taler om, at udøvelsen af vore rekommdationer er et af hovedproblemerne i dette samarbejde. Alttingsmand Arni Gunnarsson har sagt: "Man har idag hertil vist visse bekymringer for, at man ingenting gør for de rekommdationer, som er godkendt her i rådet. Der findes en udvej, der findes en mulighed og den er, at vi tager forslagene med hjem og lægger dem frem i vores respektive ting og får dem godkendt der.

Det er rigtigt, men man ved jo, at langsommeligheden er det evige problem i alle offentlige sager og vi ved, at

alle politikere må og skal være tålmodige uden ende. Derfor vil jeg også nævne de synspunkter, som altingsman Steingrímur Sigfússon sagde ifjor: "Jeg synes ikke, at vi skal være for skuffede, om vi ikke har store resultater hvert eneste år, - jeg siger tværtimod at vi må passe godt på, at der i de kommende år ikke bliver for store krav om et stort praktisk resultat på hvert eneste møde og kun klager om dette."

På sidste generalforsamling, som blev holdt på Færøerne sidste år, blev der vedtaget en del rekommandationer. Det gælder uden tvivl, at de færreste af disse er blevet gennemført. Mange har sikkert overvejet sagerne og vi må håbe at der er sket en mærkbar fremgang hvad dem angår.

En af disse rekommandationer foreslået af den islandske delegation lyder som følger:

"Vestnordens parlamentariske Samarbejdsråd henstiller til Færøernes landsstyre, Grønlands landsstyre og Islands regering at undersøge hvordan landenes samarbejde på markeds- og handelsområdet kan øges. Derved bør specielt undersøges hvordan landene igennem udvidet samarbejde kan styrke eksportnæringens stilling og øge handelen indbyrdes ligesom handelen med de øvrige nordiske lande."

Medlemmerne af den islandske delegation fremlagde denne sag som forslag til resolution i Islands alting. Forslaget blev vedtaget som resolution fra altinget i maj nu i år lige før tingets slutning. Resolutionen blev sendt til statsministeriet og derfra til udenrigsministeriet. De som har med disse sager at gøre i udenrigsministeriet har endnu sagen til behandling, og vi vil naturligvis følge med i hvad udfaldet bliver.

Jeg kan nævne en række andre rekommandationer, f.eks. fra Færøerne. Jeg synes mange er stærke og gode, f.eks. rekommandation nr. 8, om oprettelsen af en vestnordisk kulturfond, hvis indtægter er årlige tilskud fra hver af de tre lande. Endvidere siges det, at der lægges særlig vægt på støtte til børne- og ungdomslitteratur, blandt andet også i form af en årlig litteraturpris på dette område.

Jeg har diskuteret denne rekommandation med Islands kulturminister, han var meget venlig og inde på tanken om gode kulturelle forbindelser i denne sammenhæng. Men det ligger i sagens natur at den slags rekommandationer går lidt langsomt frem. Det samme kan man sige om mange andre rekommandationer, de er undervejs, på vej til livet, håber vi.

Vi kan naturligvis vedtage en masse gode og nyttige forslag til dette møde. Det er al ære værd at fremføre høje idealer og udforme disse ifølge tidens nyeste luner. Jeg finder det dog endnu bedre og til større gavn, om vi prøver at finde ud af, på hvilken måde vi kan gøre vores samarbejde mere effektivt og styrke det til gavn for vores respektive lande og nationer og til en virkelig fordel for dem.

Vi kunne f.eks. prøve at blive enige om at sende en opfordring til de nordiske regeringer om at vi har sluttet os sammen om at gøre dette samarbejde til et grundlag for et effektivt samvirke.

Vi har alle problemer at slås med, blandt andet økonomiske. Nogle af disse er meget delikate og svære at takle. Vi har alle forskellige interesser, som vi må varetage, blandt andet på havene, grundlaget for vores velfærd og vores største naturressourser.

Ord er begyndelsen til alt. "In principio verbum erat" citerede vor afgående formand, Hans Jacob Debes, og vor nuværende formand, Preben Lange, sagde også igår: "Vort udgangspunkt er den enighed, der hersker mellem vore tre lande."

Al diskussion om de problemer som vi står overfor kan kun være god. Og det venskab og den forbindelse der knyttes mellem gode naboer kan man ikke værdsættes højt nok. Og det muliggør løsningen af mange af de fælles problemer som opstår under vores fælles omstændigheder.

Mikael Petersen (GL):

Kære formand og venner fra Island og Færøerne. Jeg er glad for at jeg kan være med, i hvert fald i starten af sessionen, for jeg er nødt til at tage hjem idag for at deltage i vor bys 225 års jubilæumsforberedelser til den 20. juli.

Siden man startede dette samarbejde, har der været mange positive diskussioner om på hvilke områder de tre vestnordiske lande kunne samarbejde, og det har omfattet både kulturelle, sociale og industrielle områder.

Og som vi er vidende om, er kun nogle af de rekommandationer, der er kommet frem blevet realiseret. Jeg er ked af, at så mange af de ting, der er drøftet, ikke er blevet til noget endnu. Men jeg kan se af de nye forslag, der er kommet til dette møde, at der er en løsning på vej.

Vi har drøftet de forskellige forslag i den grønlandske delegation, og jeg er fuldt ud enig i mine kollegers synspunkter om behandlingen af disse forslag, og jeg håber, vi finder frem til gode løsninger til disse re-

kommandationer. Som sagt kommer jeg ikke til at deltage i diskussionen, men da jeg selv har stillet to forslag, vil jeg gerne have lov at fremlægge dem nu.

Det første forslag er om etablering af formaliserede udvekslingsferierejser i Vestnorden.

Nogle af de absolut vigtigste formål med etableringen af det parlamentariske samarbejdsråd mellem vore 3 lande er, at befolkningen i disse tre lande skal lære hinanden bedre at kende, at lære forholdene i de tre lande at kende, og at forsvare hinanden, hvad angår ressourcerne i disse lande.

Derfor er det nødvendigt, at også de unge får kendskab til hinanden, hvis samarbejdet skal fortsætte langt frem i tiden til størst mulig gavn for alle.

En af mulighederne for, at vore unge kan lære hinanden bedre at kende er, at der bliver etableret formaliserede udvekslingsrejser, og dette kan gøres ved, at der samarbejdes med ungdomsorganisationerne i de tre lande. Formålet med sådanne formaliserede udvekslingsrejser må være, at de unge i vores lande kan hente inspiration hos hinanden ved at kunne rejse billigt og også have mulighed for at feriere.

Jeg håber, at der bliver iværksat sådan et initiativ, og håber at sagen startes snarest. Jeg har drøftet dette forslag med ungdomsorganisationerne her i landet, og de er klar til at modtage en sådan opfordring til at være med til at iværksætte forslaget.

Det andet forslag, jeg har stillet, er etablering af et vestnordisk samarbejdsorgan med henblik på bevarelse og beskyttelse af miljøet i Vestnorden.

Det er som bekendt sådan, at det bliver sværere og sværere at leve på vores jord som følge af den menneskeskabte forurening; på trods af, at jorden og luften i sig selv har været solide nok, har menneskeheden forurenet dem, så de ikke længere er solide, og det er nu blevet tvivlsomt, hvor længe man vil kunne leve på den.

Derfor er det nødvendigt, at de enkelte nationer stiller større krav end hidtil for beskyttelse og bevarelse af miljøet.

Jeg vil med glæde gøre opmærksom på, at FN har ydet en anerkendelse til ICC - Inuit Circumpolar Conference, for at have arbejdet med bevarelse og beskyttelse af miljøet i det circumpolare område. ICCs initiativ går ud på bevarelsen af dette miljø, således at stammebefolkningerne - Inuit - i det circumpolare område fortsat kan leve af de levende ressourcer, som har været vort eksistensgrundlag i århundreder, og her tænker jeg både på havet, landet og luften.

Jeg skal ligeledes gøre opmærksom på, at Grønlands landsting under forårssamlingen har nedsat et udvalg vedrørende teknik, miljø og energi. Dette er også et positivt skridt, idet vi gennem dette udvalg vil kunne træffe politiske beslutninger, hvor vi tager skyldigt hensyn til vort miljø og vore ressourcer.

Jeg er vidende om, at både islændinge og færinger er opmærksomme på miljøforhold, og at I gør et stort arbejde for at beskytte disse, og vi, der bor i Grønland har fået meget ud af disse initiativer.

Men samtidig ved jeg, at også I kan drage nytte af vore interesser for miljøet i Grønland - ikke mindst behovet for bevarelse af de levende ressourcer og befolkningens

regulering af disse.

Vi, der bor i Vestnorden, har hovedsagelig vore levende ressourcer som eksistensgrundlag, og vore farvande hænger sammen og forsyner os med fisk gennem strømmene. Derfor kan vi ikke komme uden om, at vi bør hjælpes ad og støtte hinanden for at undgå forurening af miljøet.

Derfor stiller jeg forslag om, at Grønland, Island og Færøerne etablerer et samarbejdsorgan med henblik på bevarelse og beskyttelse af miljøet i Vestnorden.

Jeg mener, at de enkelte lande først må drøfte spørgsmål vedrørende udformningen, medlems sammensætningen, kommissoriet samt kompetancen for dette samarbejdsorgan. Derfor mener jeg også, at det vil være godt, deltagerne på dette møde bliver enige om, at arbejdet omkring nedsættelse af et samarbejdsorgan til bevarelse og beskyttelse af miljøet i Vestnorden bliver iværksat.

Der har i løbet af de sidste år været fremsat mange forslag om miljøspørgsmål her i rådet. Derfor mener jeg, det er rigtigt at få etableret et fast samarbejdsorgan, som skal arbejde for at realisere medlemmernes forskellige forslag på miljøområdet.

Jeg håber, I får nogle gode og positive drøftelser i løbet af de næste dage, og jeg glæder mig til at se jer næste år i Island. Jeg skal afsted nu for at nå flyveren til Uummannaq, og siger tak for denne gang. Held og lykke med resten af arbejdet.

Preben Lange (GL):

Tak til Mikael Petersen. Ville det ikke være passende at han medbringer rådets lykønskninger til sin kommune

i anledning af dens 225 års jubilæum? Jeg giver nu ordet til Hans Jacob Debes.

Hans Jacob Debes (FL):

Hr. formand. Når man skal begive sig ind på et punkt på en forretningsorden, som traditionelt kaldes "generaldebat", har jeg altid selv været lidt i tvivl om, hvad der bør lægges i denne lidt bureaukratiske terminus.

"Generalis" betyder jo på god latin "alment". Men i politiske sammenhænge ser man ofte betegnelsen benyttet i modsat betydning, nemlig en debat om helt specifikke og konkrete emner.

Jeg vil dog gøre et forsøg på at forene mine opfattelser af visse konkrete politiske sammenhænge med mere almene, generelle betragtninger over, hvordan jeg mener tingene bør eller kan hænge sammen - naturligvis begrænsede af min intellektuelle formåen på dette gebet.

Jeg synes, at udgangspunktet for vores samarbejde i dette forum er de muligheder, vi som mennesker har for at udnytte de ressourcer, der står til vores rådighed i det område, som vi med et relativt nyt ord kalder Vestnorden. Vi ejer ikke disse muligheder i fællesskab - nogen har mere end andre, og naturligvis har enhver regering den pligt over for det folk, den repræsenterer, at udnytte de til rådighed stående muligheder ikke kun så effektivt som muligt, men så forstandigt som muligt.

Selvom naturen har gjort forskel i fordelingen af diverse goder og muligheder, så er det vores lykke, at vi har fået tildelt ikke kun døde ressourcer, som en dag er udtømt, men også levende ressourcer under evig fornyelse, hvis ikke menneskelig uforstand og grådige ka-

pitalinteresser, som altid arbejder på kort sigt, får lov til at ødelægge det grundlag, det liv, som skulle danne grundlaget for vore nationers fortsatte eksistensmuligheder i de lande, som er deres.

Det er ikke nødvendigt i denne oplyste forsamling nærmere at uddybe de farer, som truer vores fremtid. På sessionerne i Selfoss og Tórshavn behandlede vi disse problemer og vedtog rekommandationer. Og også på denne session i Ilulissat har vi fået et forslag til udtalelse desangående.

Det er derfor naturligt, at der allerede i Chartrets præambels første punkt gøres opmærksom på betydningen af "en fælles interesse i bevarelsen og... en kontrolleret udnyttelse af landenes levende og ikke-levende ressourcer".

Uden disse vil der ikke være forudsætninger for liv overhovedet i det område af jorden, som vi regner for vores biologiske interessesfære. Og netop livets bevarelse synes mere og mere at trænge sig på som al politisks mest aktuelle problem.

Vi har også to gange protesteret imod, at stormagter anbringer deres dødbringene våben foran vores døre. Præambelen siger udtrykkeligt, at vore lande skal give deres "bidrag til fremme af forståelse og fredelig sameksistens i verden". Ved en sådan tilkendegivelse er vi ikke en afkrog, men en intregreret og engageret del af Verden og menneskeheden.

På sessionen i Tórshavn blev det på én stemme nær vedtaget, at rekommandere vore tre landes udøvende myndigheder at oprette repræsentative kontorer i de respektive lande. Jeg ved, at der blandt grønlandere og islændinge

som bor på Færøerne er meget stor interesse for disse repræsentationers etablering. For at undgå unødvendige politiske komplikationer pointerede jeg udtrykkeligt i mit forslag til denne rekommandation, at forslaget ikke skulle opfattes som indgreb i eksisterende islandsk-danske diplomatiske relationer.

Der kan næppe herske tvivl om, hvilket betydning, oprettelse af sådanne institutioner ville få for de praktiske muligheder for realiseringen af de intentioner, som findes udtrykt i Chartret for Vestnordens parlamentariske Samarbejdsråd.

Vi er vel alle klare over, at det store problem i vores samarbejde er effektueringen, realiseringen, materialiseringen af vores beslutninger i dette forum.

Dette problem er dog ikke noget specielt for Vestnordens parlamentariske Samarbejdsråd, men gælder alle "nye" internationale organisationer. Man bedes tænke på De forenede Nationer og Nordisk Råd som eksempler på organisationer, der har haft nøjagtig de samme problemer i mange år.

Som I har set, har jeg forelagt denne ærede forsamling et forslag til udtalelse til vores respektive udøvende myndigheder desangående.

Det ville dog nok være forkert, alene at gøre disse eneansvarlige for dette problem i samarbejdet. Jeg kunne derfor tænke mig - og vil ligefrem tillade mig at fremsætte denne min tanke som et uformelt forslag - at vi på denne session nedsætter en arbejdsgruppe til at drøfte og for rådet fremsætte forslag om, hvordan et nærmere samarbejde mellem rådet og de respektive landes udøvende myndigheder kunne forene beslutninger og be-

slutningernes udøvelse.

Jeg mener ikke, at vi skal presse vores regeringer, men vi skal naturligvis påvirke dem på demokratisk vis, for vi er jo offentlige repræsentanter.

Jeg vil ikke udsætte vore nordvestlige venner for yderligere udredninger af det, som fungerer godt, og det, som fungerer mindre godt i dette vort samarbejde. Overvejelser over forskellige aspekter af samarbejdets karakter, dets praktiske muligheder og de fremtidige perspektiver vil naturligvis fremkomme i forbindelse med behandlingen af de indkomne forslag til rekommandationer og udtalelser.

Først derefter vil det være muligt at danne sig et overblik over vore vestnordiske venners vurderinger af dette spændende samarbejdes muligheder i dag, i morgen og i fremtiden.

Jeg er glad for, at jeg også denne gang kan mærke den optimisme som trods alt eksisterer i denne organisation.

Et faktum må i hvert fald være givet: Dette samarbejde må aldrig opgives i åndelig og moralsk magtesløshed. Det, som hidtil ikke har fungeret godt nok, skal gøres bedre - og vi er dygtige nok til at finde udveje for de fornyelser og forbedringer, som vil vise sig at være nødvendige. Foreløbig tak, hr. formand.

Arni Gunnarsson (IA):

Hr. formand, ærede forsamling, gode venner. Der er to hovedemner jeg vil komme ind på her. For det første rådets tilværelse og fremtid: Vi skal være rådgivende,

når vi har at gøre med sager som specielt angår Vestnorden. Og hvad betyder det at være rådgivende? Skal vi påpege og krystalisere problemer som findes i vore områder og lægge vores bekymringer på regeringens bord. Eller skal vi fremlægge forslag som vi har gjort hidtil, selv om vi må se i øjnene, at resultatet heraf er ret ringe. Jeg har den mening, uden at være pessimist, at vi som råd lever i en slags limbo. Og vi mangler våben til at kæmpe for vores interesser.

Vi er faktisk havnet i en slags fælde hvor tekniske hindringer umuliggør at vi kan blive andet end en politisk sovepude, som Preben Lange sagde igår. Så kan vi spørge hinanden, om sovepuden er til for os eller for vore regeringer og det øvrige Norden. Noget til at dulme samvittigheden.

Jeg har bemærket, at næsten ingen af vore forslag er trådt i kraft siden dannelsen af rådet. Jeg kan kun huske ét, som Steingrímur Sigfusson kørte igennem vort alting. Nu er det nødvendigt at være ærlige over for hinanden. Man kan godt i højtidelige stunder sige, at ordet var først, men hvis det blot bliver ord, så kommer vi ingen vegne. Vi kan ikke være en slags samvittighedens skraldespand for vores regeringer og resten af Norden. Det er nødvendigt, at vi er aktive og vi behøver magten til at virkeliggøre det, som er vores interesser.

Men hvordan kan vi forandre vor nuværende situation? På vort møde i Tórshavn sidste år nævnte jeg mine bekymringer over at vort råds forslag ikke trådte i kraft. Jeg har tænkt en hel del over vores status inden for Norden. Min mening er, at det burde være næsten obligatorisk, at vi opfølger de forslag, vi vedtager på vore møder, ved selv at sørge for at køre dem igennem vores

nationale ting. Hver gruppe skulle samles om at fremlægge forslagene og føre dem ud i livet. Ellers forsvinder de i formaliteter. Vi behøver også at have fast arbejdskraft ansat som holder liv i vore ideer. Det er endvidere nødvendigt at lade omverdenen høre fra os, derfor burde hver delegation holde et pressemøde ved hjemkomsten og præsentere vore konklusioner på hvad vi har diskuteret. Rådets lande behøver løbende samarbejde. Der er ingen tvivl om, at det faktisk er livsvigtigt.

Det er også livsvigtigt for os at beherske den teknologi, som nu truer vores natur og livsmuligheder i mange områder. Vi må nødvendigvis stå sammen over for resten af verden, som ikke tager store hensyn til små nationer. Vi bør ikke have mindreværkskomplekser over for de store nationer i disse sager.

Jeg føler også, at vi glemmer den magt som ligger i vores enorme ressourser i vort kæmpestore havområde og vor knowhow på mange områder. Tilsammen kan vi være utroligt stærke, men ene er vi svage.

Men der er mange ting der truer vort liv idag, og vi må være på vagt. På fastlandet i Europa trues hele naturen. Havet dør, skovene dør, livet i indsøerne dør. Teknologien og kravet om stadig mere produktion har taget sin told. Endnu har vi ikke oplevet en stor miljøulykke. Og akkurat derfor må vi prøve at garantere vore livs ressourser, en af verdens store madfabrikker, havet.

I et forslag, som jeg fremlagde i Tórshavn sidste år, som blev vedtaget med visse ændringer, sagde jeg: En stor del af Færøernes, Grønlands og Islands økonomiske udkomne stammer fra fiskefangst. En alvorlig forure-

ningsulykke i Nordatlanten kan påvirke de tre nationers økonomi i uoverskuelig grad. I denne forbindelse kan peges på konsekvenserne af forurening i Nordsøen og Østersøen. Livet i Nordatlanten trues nu af mangeartede former for forurening. Her kan nævnes skibsfart, og herunder især atomdrevne ubåde og krigsskibe. Losning af affald fra land og fra hav, samt olieforurening.

Nu vil jeg komme til en sag, jeg længe har tænkt på. Vi har kendskab til den store mængde af krigsskibe som besjeler vort havområde. Det har været udenrigspolitikken hos os ikke at tale om det, men jeg tror næsten at vi ikke kan gå fra dette møde, uden at vi retter en klage imod de stormagter, som benytter vores havområder til deres krigsspil.

Jeg har ofte spurgt de folk, der skulle vide besked, hvor stor en fare vi står overfor, hvis en atomdreven ubåd eller krigsskib af anden art spilder radioaktivt kølevand. Jeg er blevet fortalt, at faren er meget lille, men det er kun kort tid siden, at jeg på et møde i Brussel talte med en britisk skipper på en atomdreven ubåd. Han sagde direkte: at den ulykke kan ske hver eneste dag. Det betyder for os, at fiskefangsten vil gå ned til nul den selvsamme dag.

Det er alvorlige ting, som vi burde diskutere, og som vi ikke bør være bange for at diskutere, eller være bange for at vedtage forslag om. Det er liv og død for os.

Det var de to ting, jeg vil nævne i denne debat: Rådets fremtid, og farerne som vi står overfor som følge af havforurening. Tak.

Jóannes Dalsgaard (FL):

Hr. formand, kære nordiske venner.

Allerførst vil jeg benytte lejligheden til at sige en hjertelig tak til mine grønlandske værter for deres gode arrangement, og for at have valgt dette smukke sted at mødes, og for den gæstfrihed vi er modtaget med.

Jeg vil iøvrigt gøre noget af det samme som den sidst ærede taler, jeg vil koncentrere mig om nogle emner, der har interesse for mig selv og for rådet. Efter at de første talere har fremlagt nogle interessante og vigtige almengyldige betragtninger, er det naturligt, at vi nu tager nogle enkelte emner op til debat. Jeg må beklage, at meget af det jeg vil sige, allerede er blevet sagt, men det kan måske nok tale at blive gentaget.

Først vil jeg beskæftige mig med det vestnordiske samarbejde og rådets hidtige skæbne og dets fremtid. Det er ikke nogen hemmelighed, at rådets succes står og falder med vores rekommandationers skæbne. Jeg vil derfor opholde mig lidt ved nogle af de rekommandationer og emner, vi har beskæftiget os med i rådets levetid. Derefter vil jeg komme ind på kulturspørgsmålet og miljøspørgsmålet.

Som I alle sammen husker, vedtog vi sidste år at oprette en kulturfond for Vestnorden, efter forslag fra Oli Gudbjartsson og mig selv. Jeg kender ikke dette forslags skæbne i de andre vestnordiske lande, men hos os er der håb om, at vi på den kommende lagtingssamling vil bevilge et beløb til fonden. Jeg tror, vi vil gøre det således, at den konto der dækker kulturelt samarbejde med Island og Grønland udvides. Det er et meget vigtigt spørgsmål, for med den politik som den nordiske kulturfond i øjeblikket fører, falder støtten i meget

høj grad til de østnordiske områder, og til projekter som vi nok ikke har så store muligheder for at deltage i på grund af vore begrænsede ressourcer.

I den forbindelse vil jeg erindre mine venner her om det beklagelige i, at vi nu ikke kan få permanente medlemmer i Nordisk Kulturfond, således som vi ihvertfald på Færøerne havde håbet, men jeg har forstået det sådan, at Vestnorden tilsammen får en repræsentant i fonden. Jeg vil bede om at blive korrigeret om jeg har misforstået dette. Det synes jeg ikke er tilstrækkeligt.

Selvfølgelig vil jeg til enhver tid stole på, at også den grønlandske eller islandske repræsentant vil varetage de færøske interesser i fonden, men jeg mener det mest naturlige var, at vi havde hver vores repræsentant, og jeg vil opfordre dem, som har indflydelse på Nordisk Råds arbejde, om at tage dette spørgsmål op.

På miljøområdet er der store og påtrængende spørgsmål, hvoraf de vigtigste er diskuteret flere gange her. Jeg vil alligevel atter en gang nævne den meget omtalte deponeringsplan i Donreay. Dette projekt hænger nu i en tynd tråd. Afgørelsen om disse planer falder meget snart, og en hel del tyder på, at projektet droppes. Det skyldes ikke mindst den enorme modstand, som dette projekt har affødt.

Selvfølgelig skal vi ikke overvurdere vores indsats, men i denne sammenhæng nævne det arbejde man har udført på de britiske atlantehavsøer, bl.a. med at påvise den dårlige økonomi i projektet, og som har medført at projektet hænger i en meget tynd tråd. De lande på fastlandet, som troede de kunne finde en genvej til at løse deres affaldsproblemer, er nu ved at blive betænkelige.

Så jeg tror, vi skal intensivere vores modstand og støtte de andre modstandere. I den forbindelse vil jeg nævne at Færøernes landsstyre støtter de organisationer økonomisk, der arbejder med at analysere sådanne projekter og fremdrager alle de farer, de indebærer. Vi er ikke over faren, blot fordi den britiske regering drop- per denne plan, for samtidig har man en helt ny plan klar, som blev offentliggjort sidste år, og som bliver diskuteret i detaljer nu, og hvor man vil løse sit problem med radioaktivt affald ved at deponere det under havbunden.

På den måde forsøger Storbritanien at omgå forskellige konventioner mod dumping, idet man siger, at deponerer man affald under havbunden ud for sit eget land, er det ikke dumping, men noget andet, som der ikke findes konventioner imod. Her må vi gøre en meget stor indsats for at analysere disse planer fra Nirex, og det er måske særligt Island, der har et stort ansvar som det eneste af vore tre lande, der har fuld repræsentation i de internationale konventioner som vedrører Nordsøen.

Jeg har foreslået en rekommandation herom, som jeg vil vende tilbage til under diskussionen om disse. Men jeg har tilladt mig at nævne det allerede her, fordi det efter min mening hører med til generaldebatten.

Et andet område som har interesseret samarbejdsrådet, er spørgsmålet om Norden som atomvåbenfri zone. Siden tanken blev lanceret, er der gjort et meget stort arbejde på dette område, først af Køkkonen i sin tid, så af Olof Palme og Anker Jørgensen. Og de nordiske parlamenter har manifesteret sig smukt i hele den debat. Jeg har selv haft den ære at repræsentere det færøske lag- ting i den nordiske parlamentariskkommission, som har arbejdet med tanken, og dér har jeg haft et godt samar-

bøjde med min islandske kollega, men desværre har vi savnet Grønlands deltagelse i arbejdet, og det har undret os meget, men vi kan måske få en forklaring.

Som sagerne står i dag, er Kommissionen færdig med sin første del af arbejdet, og nu er spørgsmålet gået over til en embedsmandsgruppe, som er nedsat af udenrigsministrene. Jeg har hørt, at embedsmandsgruppen snart er færdig og vil fremkomme med en helt konkret plan, om hvordan en traktat om Norden som atomvåbenfri zone kan udformes.

Det er vigtigt, hvis vi vil forsvare denne tanke, at vi lægger vægt på, at det er i tråd med FNs resolution fra 1978, hvori atomvåbenfri zoner anbefales som en af de vigtigste, tillidskabende foranstaltninger i fredsarbejdet.

Men man skal nok erkende, at en atomvåbenfri zone i Norden ikke løser alle problemer: For det første er det af forskellige statsretlige og politiske hensyn ikke muligt at have zoner der dækker alle havområder. Der vil være zoner, der gennemskæres af havområder, der ikke er omfattet af traktaten. Det bliver nok embedsmandskomiteens forslag, at man sikrer disse havområder med traktater med stormagterne. En anden ide med disse zoner er, at de skal være kontrolleret af et internationalt organ, sandsynligvis i FN regi.

På Færøerne har vi et gammelt ordsprog der siger: Alt godt har noget farligt med sig. Faren ved denne gode ting er jo, at nedtrapningen af atomvåben på landjorden naturligvis følges af en optrapning på havene. Derved bliver havområderne det helt store interesseområde, når traktaten endelig bliver en realitet.

Man kan konstatere, at der stadig er et solidt flertal i alle nordiske parlamenter for Norden som atomvåbenfri zone, omend der i nogle regeringer er visse enkelte be-
kymringer, som I kender ligeså godt som jeg.

Vi lever i et internationalt samfund, hvor stormagterne har meget stor interesse for Norden som atomvåbenfri zone. Den er så stor, at parlamentariskkommissionen nu er blevet inviteret til at besøge såvel Washington, som Moskva. Naturligvis fordi stormagterne, selv om de taler smukt om fredsarbejdet, mener, at dette skal foregå på deres betingelser, og ikke på de små nationers. De er derfor interesserede i at følge dette arbejde. Hele tanken står og falder med at den atomvåbenfri zone bliver fuldt respekteret af Nato og Warshawa-pagten.

Hr. formand, jeg vil tillade mig at gå videre til noget helt andet, nemlig lidt filosoferen over vor fremtidige samarbejdsstruktur. Det nytter klart ikke, at vi bliver ved at beklage os over, at vore landstyrer og regeringer ikke efterkommer vore rekommandationer.

Vi må foretage os noget konkret. Det er naturligvis godt, som det er foreslået, at vi rejser spørgsmålene i vore parlamenter. Men vores politiske strukturer er så forskellige, hvor vi, som f.eks. sidder i en regeringskoalition, er bundet af ganske bestemte hensyn og derfor ikke kan stille forslag helt, som det passer os. Derfor må vi tillige inddrage vores udøvende myndighed i arbejdet. Vi skal i fremtiden ikke være så fikserede på, at vi er parlamentarikere, men forsøge at institutionalisere et samarbejde med regeringerne. Det er således et interessant forslag, der ligger til rekommandation om at inddrage regeringsmedlemmer i vort samarbejde.

Min tid er gået, så blot et hjertesuk til sidst i den forbindelse: Om en uge skal der være topmøde i Tórshavn med vore regeringsmedlemmer, og dette møde foregår helt uden om os. Det er naturligvis utilfredsstillende, at vi blot hører om det i pressen, fremfor at der var en form for samarbejde. Jeg tror, vi skal arbejde hen imod at få en parallel til Ministerrådet i det nordiske samarbejde. Tak.

Danfrídur Skarphedinsdóttir (IA):

Hr Præsident, kære nordiske venner. Jeg vil begynde med at takke for den storstilede gæstfrihed, vi har nydt her i de sidste dage, og den lejlighed vi har haft til at opleve den fantastiske grønlandske natur.

Jeg kommer nok til at gentage noget af det, der er sagt før i denne debat; men jeg synes, at vi på en vis måde står ved en korsvej med hensyn til Vestnordens parlamentariske Samarbejdsråd. Nu har vi haft møde i alle tre lande og begynder den anden runde. Vi, som ikke har deltaget i alle møder, har haft lejlighed til at få indblik i dette arbejde gennem mødereferater og de hidtil vedtagne rekommandationer. I vort parlamentariske arbejde har vi sikkert alle oplevet, hvor lang tid der kan gå fra fremkomsten af en ny ide til det tidspunkt, hvor den føres ud i livet. Det samme oplever vi nu i Vestnordens parlamentariske Samarbejdsråd. Vi har vedtaget en hel del gode rekommandationer, som vi alle gerne så udført af vore tre regeringer med det samme. Men således går det selvsagt ikke.

Vi har dog i det sidste år set nogle positive ændringer, f.eks. en forbedret flyforbindelse og bedre telekommunikation, som Preben Lange nævnte i sin tale. Hvert eneste skridt taget er af stor betydning for sam-

arbejdet mellem vore lande, men spørgsmålet som vi nu står over for, er hvordan vi kan tage større og flere skridt, og på hvilke områder.

Jeg mener, at en videre behandling af rekommandationer er i vores hænder. Jeg tror, at den bedste vej for at føre dem videre, er at lægge dem frem i vore respektive parlamenter. Om det skal være obligatorisk, som foreslået, ved jeg ikke; det ville måske være bedre, at det var en uskreven lov.

At bringe i hvert fald nogle af rekommandationer i Nordisk Råds sessioner, ser jeg også som en mulighed. Der kommer sikkert mange nye opgaver, vi må løse i det næste år, opgaver vi små nationer bedre kan løse sammen end hver for sig, hvad enten det er landenes udenrigspolitik, udenrigshandel eller markedsspørgsmål. For at kunne få mest ud af samarbejdet på disse områder, må vores fælles interesse være helt klart defineret, således at vi står som en enhed i forhandlingerne.

På dette tidspunkt mener jeg, at den største, fælles interesse, vi har, angår natur og miljøvern. Efter manges mening er mennesket, som så længe har betragtet sig som jordens herre, godt på vej til at destruere sit miljø og dermed sig selv.

Hvis vi ikke hurtigst muligt forlader den vej, svigter vi vore efterkommere og giver dem et dårligere miljø, end det vi overtog, og vi kan ikke undskylde os med at vi ikke vidste bedre. Alle mulige forskellige slags undersøgelser og målinger fortæller os om ødelæggelse af jord og vegetationer, rovdrift på ressourcer og forurening i luft, vand og hav, så at alt liv trues - også selv om det skulle lykkes at forhindre den største trussel mod livet på jorden, atomkrigen.

Jeg synes det er på tide, at vi i det mindste bliver spurgt om beflyvning af f.eks. plutonium over vore lande, og besejling af skibe med radioaktivt affald eller atomdrevne u-både og krigsskibe.

Jeg er helt enig med Arni, i at det berører hele menneskeheden, og at vi må gøre noget for at forhindre den katastrofe, som kan ske. Forurening og radioaktiv stråling kender ingen grænser, så vi er nødt til at se på jorden som en helhed og forstå de grænser, som naturen sætter for os, samtidig med at vi udnytter og nyder ressourserne, som den giver.

Jeg tør påstå, at vore nationer har bedre forstand på naturen og dens grænser, end befolkningen i de tæt beboede nabolande. Først og fremmest på grund af det faktum, at vi stadigvæk lever i nær kontakt med naturen og vort daglige liv er baseret på, hvad vi får fra havet. Vi ved at vor jord sætter visse love som vi ikke længere har råd til at bryde i vores stræben efter kortsigtet udbyttemaximering.

Netop på dette felt bør vi lade vor røst høre og blive til forbillede for andre nationer. Det vigtigste i den sammenhæng er større indsigt i og forståelse for naturen. Vi må gøre klart for os selv og andre nationer, at vi ikke har fået jorden som gave, men kun til at bevare for de kommende generationer. Vi skal ikke risikere at tabe på tid. Og som sagt, med vores direkte kontakt til naturen kan vi bidrage betydeligt til at skabe den miljøtænkning som er nødvendig for at vore efterkommere i det mindste kan få lov at nyde naturen i samme grad som vi. Miljøtænkning er at omgås ressourcerne med respekt og omhu, vi har kun lov til at udnytte overskuddet.

Fordi vigtigheden af en ny miljøtænkning ikke kan over-

vurderes, har jeg brugt størstedelen af min tid til at diskutere dette, samt den store indflydelse, jeg mener vi kan have på omverdenen på det felt.

Men jeg vil ikke afslutte min tale uden at nævne, at den største ressource vi har, selvfølgelig er menneskerne, som bygger vore lande, deres kultur og historie. Derfor ser jeg samarbejdet på det kulturelle område som et meget stort og vigtigt felt for samarbejde, ikke mindst med hensyn til unge mennesker. Vi må give dem mulighed for at lære hinandens livsvilkår at kende. Det var derfor en stor glæde at høre, at Færøernes landstyre har diskuteret sidste års forslag om en kulturfond - og som Fridjon Thordarsson har nævnt tidligere, har også han drøftet sagen med vores kulturminister. Så vi håber, at det nu vil blive en realitet i den nærmeste fremtid. Tak.

Hilmar Kass (FL):

Kære Formand og vestnordiske venner. Som suppleant for Asbjørn Joensen er det faldet i min lod at være med på dette møde. Det var en glæde at opleve Grønlands stor-slåede natur og gæstfrihed igen. Første gang, jeg var her og fiske, var fra 1946 til 1956, så der er gået en generation siden da. Det er glædeligt, at det er lykkedes at få et samarbejde igang med Vestnordens parlamentarisk Samarbejdsråd, for Færøerne har mange fælles interesser både med Island og med Grønland. Vi har et område, som vi skal beskytte både på den ene og den anden måde, og forsøge at håndhæve vores suverænitet over.

Når man læser de foregående sessioners referater igennem, og hører dialogen på dette møde, synes det, at de miljømæssige hensyn er det, interessen samler sig stærkest om. Det kan jeg fuldt ud tilslutte mig, hvad enten

det gælder farerne ved radioaktiv forurening, eller andre farer, der kan ødelægge vores eksistensgrundlag.

Jeg vil dog nævne, at der også er andre, der blander sig i vores eksistensgrundlag med ønsket om at bestemme over de ressourcer, som har været vores levevej i Vestnorden. Her tænker jeg på dem, der af miljøhensyn og dyreværnhensyn går imod, at vi udnytter de ressourcer som sælen og hvalen udgør. Her i dette forum skulle der kunne være enighed om at gøre et arbejde ud af at påvise, at der er tale om en forsvarlig udnyttelse af disse ressourcer fra vores side.

Særligt beklageligt har hetzen mod sælfangst været, idet den har påvirket eksistensgrundlaget for en stor del af den grønlandske befolkning. Men som også har påvirket eksistensgrundlaget for os i andre nordiske lande; selv om sælen i sig selv ikke er af økonomisk betydning i Færøerne og Island, har det betydning, når man tanker på den skade den gør på vores fiskebestand og de problemer der er med hensyn til parasitter, som nedsætter kvaliteten af vores fiskeprodukter.

Jeg vil også nævne hetzen mod hvalfangst i de vestnordiske lande, hvor man på internationale hvalkongresser har foranstaltet en alvorlig nedskæring af den naturlige fangst. På Færøerne havde vi indtil 60-erne en ret stor hvalfangst. Vi har nu slet ikke lov at tage de store hvaler. Grindehvalen kan vi stadig tage, selv om vi har været under meget stor pression for at give afkald også på denne fangst.

Vi har været med til konferencer, hvor både Island og Grønland er blevet begrænset, jeg vil sige ud over det ansvarlige. De ressourcer, som vi har her i Nordvestatlanten har traditionelt været vort eksistensgrundlag,

og hvis vi fik lov at forvalte disse ressourcer selv er det jo osse i egen interesse, at vi sørger for at bestandene ikke trues.

Når man på sådanne internationale konferencer kommer i forbindelse med de mennesker, som går imod at vi her i Vestnorden udnytter vores ressourcer, er det langt fra, at det sker med forsvarlige og logiske argumenter. Jeg vil nærmest påstå, at adskillige gange er det skrøbeløse, naive eller fanatiske mennesker, som kun ønsker ét, at vi ikke skal have lov til at udnytte disse ressourcer.

I dette arbejde har det været mig en glæde ved deltagelse i internationale hvalkonferencer at færinger, grønlandere og islandinge har haft et godt samarbejde, selv om færinger og grønlandere ikke har stået så frit, idet vi (rådets medlemmer) kun er en del af den danske delegation som efter min mening kunne have støttet os bedre.

Men jeg synes at dette forum udad skal vise og lære, at vi har ret til at håndhæve og udnytte disse naturgivne ressourcer forsvarligt.

I internationale fora har der også været et andet spørgsmål, som jeg dog ikke skal rejse her, nemlig om laksen. Og når jeg ikke kommer ind på det her, tror jeg ikke vi blir helt så uenige, som når det drejer sig om sæl eller hval. Grønlandere og Færinge kan nok finde sammen om laksefiskeri, men det går ikke så nemt med vores enighed med Island.

Men jeg skal alligevel udtrykke min tak til de islandske forhandlere, selv om de har udtrykt deres direkte modstand mod vores fiskeri på det åbne hav.

Som forhønværende fisker har jeg ikke nævnt noget om fiskeri, som har haft vores største interesse, men det ved jeg, at et andet af vores medlemmer, Jógvan Olsen, vil komme til at tage op, og derfor har jeg fokuseret på de to emner: sælfangst og hvalfangst; det samarbejde som jeg er overbevist om, at der kan opnås enighed om her i det vestnordiske råd. Om vi står sammen ud ad til, har vi større mulighed at påvirke opinionen, end hvis vi står hver for sig.

Peter Ostermann (GL):

Hr. formand, ærede rådsmedlemmer. Jeg ahr været med i den grønlandske delegation siden rådets etablering i Nuuk for tre år siden. Derfor kan der måske være grund til at føle sig som jubilar ved at vi nu atter er i Grønland.

Men jeg er ikke i feststemning, for når jeg ser tilbage på tiden der er gået, må jeg som mange andre erkende, at der faktisk ikke er sket noget inden for det samarbejde, vi har sat igang. Hver gang vi mødes, bliver der sagt en masse flotte ord, en masse erklæringer om at samarbejde om alt muligt, herunder specielt om vores fælles erhverv, fiskeriet. Når vi mødes, er det som om vi kappes om at servere det mest veldækkede bord og de mest spændende sightseeingprogrammer. Fortsætter vi på den måde, har vores samarbejde i rådet ingen fremtid, så kan vi ligeså godt pakke sammen og rejse hjem.

Men det er der ingen af os der ønsker. Alle ønsker at vores vestnordiske samarbejde skal have en fremtid, skal have betydning og indflydelse på den udvikling, der igang. Derfor må vi tage os sammen og gøre noget ved de problemer, som mange talere før mig har nævnt.

Det kan som menigt medlem af rådet være meget fristende at aflevere en ordentlig bredside mod de formænd, der har fungeret i de forløbne tre år. Specielt med hensyn til den formandsberetning vi fik igår, som faktisk ikke indeholdt et eneste ord om hvad der er sket i det år, der er gået. Men det ville være for nemt for os at placere hele ansvaret på de forskellige formænd for rådet. Vi må erkende, at vi alle er skyldige i, at det er foregået på den måde.

Det er noget, vi i den grønlandske delegation har diskuteret meget under vort ophold her. Vi har derfor besluttet, at vi nu her til Grønlands Landstings efterårssamling, der starter 30. september, vil fremsætte det forslag, at vi fremover under efterårssamlingen har et fast punkt på dagsordenen, der hedder Vestnordens parlamentariske Samarbejdsråd. Herunder vil vi fremlægge de forskellige vedtagne rekommandationer fra det sidste møde. Det er ihvert fald én løsning, som muligvis ikke er den eneste, og muligvis ikke den rigtige.

Min personlige mening er, at vi må se at få etableret et fast sekretariat. Vi har jo nordiske huse i alle vore lande, det ville være rimeligt at udnytte disse huse meget bedre, for vi ved jo, at de sekretariater, vi har med til vore fælles møder, har deres almindelige arbejdsde at varetage ved hjemkomsten. Derfor er det ikke mærkeligt, selv om det er uheldigt, at de forskellige ting vi har vedtaget, kommer i anden række. Jeg vil derfor foreslå, at vi over for det nye formandskab kræver, at dette problem bliver taget alvorligt, og at man kommer med et forslag om en ordning inden eller til næste møde, om hvordan sekretariatsfunktionen kan forbedres.

Hvorfor er det så vigtigt, at vi samarbejder på mange områder, og specielt om fiskeriet? Som jo så at sige

giver os vort daglige brød - ? Ser vi os rundt omkring, kan vi f.eks. se at EFs indre marked er på trapperne. Og hvis vi ikke tager os sammen, så er jeg helt enig med Arni Gunnarsson om, at står vi ene over for det indre marked, står vi meget svagt. Men står vi sammen om disse spørgsmål, vil vi være stærke. Grønland står overfor at skulle genforhandle en del af fiskeriaftalen med EF, og jeg er bange for, at prøver vi at køre vores eget løb om dette spørgsmål, vil vi være svage.

Ser vi på forening, kommer den tæt ind på livet af os. Det er jo ikke os der smider skidt og møg op i luften. Det gør man dér, hvor vi afsætter vores produktion, i Europa, i USA. Det er jo en af de ting, som vi, hvis vi står sammen omkring vores eksport, kan påvirke. Det er ganske rigtigt, som det flere gange er blevet sagt, at sker der en alvorlig founeringsulykke i vore farvande, er vort fiskeri færdigt. Derfor må vi også arbejde sammen omkring dette problem.

At samarbejdet er gået som det er, tror jeg også skyldes, at vi i mange situationer er alt for høftige over for hinanden. Vi bruger pæne ord i stedet for at spørge, hvorfor har I gjort dét og dét? Så ville samarbejdet have bedre muligheder.

Blot som eksempel kan jeg nævne den islandske hvalfangstpolitik. Man siger, den er videnskabelig. Hvad er videnskabeligheden i at dræbe en hval. Hvad gør man da ved kødet? Mig bekendt har hverken hvalfangst eller sælfangst nogen form for erhvervsmæssig betydning i det islandske samfund. Men det har det afgjort for os. Vi er mange grønlandske politikere, der har følt vrede over den islandske hvalfangstpolitik, fordi den har generet os meget ved at verdensopinionen også har kastet sit søgelys på os, fordi man var vrede over den island-

ske hvalfangstpolitik. Det har således haft betydning for vore hvalkvoter, som er blevet voldsomt decimeret i de seneste år.

Jeg er overbevist om, at vi i fremtiden må præke lidt mere for hinanden, skælde hinanden lidt mere ud. Kort sagt, være mere kontante overfor hinanden, hvis vi skal finde fælles, bedre ordninger.

Nu er det ikke kun dårlige ting, der er sket. Vi bemærker med glæde, at der foregår et meget positivt samarbejde mellem Icelandair og Grønlandsfly, og nu er der også ved at blive etableret et samarbejde mellem vores KNI og det islandske Heimskip. Jeg tror, det er den vej vi skal, men der skal mere kraft på, hvis vi skal undgå den påvirkning som kommer udefra, specielt med hensyn til EFs indre marked.

Steingrímur Sigfusson (IA):

Hr. Formand, ærede forsamling. Det er mig en stor glæde at være på besøg for anden gang i Grønland og se en anden del af dette land. Ikke mindst er det en stor oplevelse at være i Ilulissat og have den sikkert skønneste udsigt i verden. Min danske er ikke godt nok til at finde de passende ord, som på tysk ville være Wunderbar eller Grossartig. Naturligvis er det også en glæde at gense de venner, man har fået gennem dette samarbejde, vi er jo stadig nogle, der har været med helt fra begyndelsen.

Vi har i den islandske delegation diskuteret, hvordan vort samarbejde kan effektiviseres. Vi står netop på det tidspunkt, hvor vi skal tænke os om efter vor første møderunde. Især ville det jo være godt, om de re-kommandationer, vi vedtager på vores møder bliver ef-

fektueret.

Der er fremsat to forslag om effektivering af vort samarbejde. Jeg er positiv over for forslaget om at repræsentanter fra de forskellige regeringer deltager i vore møder for at vi kan have en mere direkte kontakt til dem. På den anden side har jeg aldrig tænkt, at vores møder kun skulle være en forberedelse til Nordisk Råds sessioner. Vi er jo selvstændigt organ og ikke noget appendiks til Nordisk Råd.

Nu må jeg endnu engang understrege, at vi ikke må være alt for utålmodige. Jeg finder Peter Ostermanns ord lidt uheldige. Det er ikke realistisk at forvente, at vort samarbejde giver de helt store praktiske resultater, hver eneste gang vi mødes.

Der er også mange slags positive virkninger af et sådant samarbejde som vort, som ikke kan måles. Alene det, at jo længere vort råd har eksisteret, jo flere politikere er der, som vil have deltaget i vore møder og derved have erhvervet sig et indgående kendskab til de nordiske forhold og til politikere i de to andre lande.

Det slår mig desuden, at vi forveksler funktionerne, som et rådgivende organ har, med en regerings funktioner. Vi er ikke en regering eller et landstyre.

Jeg vil nu gå over til et forslag fra sidste år angående handels- og markedssamarbejdet. Som Fridjon Thor-darsson har nævnt, har vi i Islands Alting vedtaget, at regeringen skal arbejde med disse spørgsmål, og der er allerede kommet mange interessante ideer ud af det. F.eks. vedrørende samarbejdet mellem de vestnordiske lande i forhold til det kommende, vesteuropæiske indre

marked. Også i forhold til markederne i Østasien kunne man tænke sig, at vore tre lande havde en fælles handelsattaché i Japan. Eller i Amerika.

Jeg mener også der er behov for at få et mere balance-ret handelsmønster mellem vore tre lande. I øjeblikket er der en meget ensidig handel, idet det næsten udelukkende er Island, der eksporterer til Grønland og Færøerne. Dette finder jeg problematisk, vi bør tilstræbe at skabe en mere jævn udveksling af produkter.

Endvidere har alle tre lande eksportråd af en eller anden slags, hvor ville det være ønskeligt, at disse råd samarbejdede.

Til slut skal jeg kort udtrykke min enighed med Arni Gunnarsson og Jóannes Dalsgaard i spørgsmålene om forureningsproblemer, såvel som atomvåben og nedrustning, to områder af helt vital interesse for os.

Jeg er optimistisk med hensyn til at vores stilling her i Vestnorden kan blive styrket i fremtiden. Vi har jo her de store havområder, rige på ressourcer og endnu ganske rene. Dette vil i de kommende år blive stadigt mere værdifuldt, når man ser hvordan situationen ser ud mange andre steder med overfiskning og forurening. Så hvis vi passer godt på vores ressourcer - og ingen andre kan gøre det bedre end vi selv - og vi er heldige at undgå forureningsulykker, så står vi i en god handelsposition, også over for EFs indre marked, som i stigende grad vil have behov for vores produkter.

Der er måske lidt tid tilbage til at nævne mine fremtidsvisioner om at det vestnordiske samarbejde kan føre til dannelsen af de Forenede vestnordiske Stater.

Hvis dette skulle blive en realitet, vil vi kunne sige, at dette møde i Ilulissat var historisk, fordi tanken blev fremsat hér for første gang.

Jogvan Olsen (FL):

Hr. Formand og ærede forsamling. Jeg vil allerførst på egne vegne sige tak til vores grønlandske værter for den gæstfrihed og omsorg vi har mødt siden vi kom her-til og ikke mindst for at vi måtte komme her til Jakobshavn og kunne beundre den overvældende og enestående natur som her er. Det er jeg meget taknemmelig for at få lov til at opleve.

I nordisk sammenhæng har det været skik og brug, når en fremmed kom til et andet land, bygd eller gård, at sige, hvem han var, hvor han kom fra, og ikke mindst, hvilket æt han havde sit ophav i.

Jeg vil for mit vedkommende fortælle dette højtagede råd, at jeg kommer fra rækkerne af færøske fiskere og ud fra den baggrund vil jeg gerne sige nogle ord, og tillade mig også at gå lidt tilbage i tiden. Det er ikke noget nyt for mig at drage hjemmefra i nordvestlig retning. Jeg vil dog indskyde, at det er første gang jeg har oplevet at komme til Grønland med fly og set landet sådan lidt från övan, som svenskerne siger. Alle de andre gange har jeg oplevet Grønland fra søsiden.

Det at tage afsted fra Færøerne til de islandske og grønlandske kyster for at fiske, blev jeg vant til fra min ungdom, og det blev mit arbejde i min manddoms tid. Det blev til en livsstil. På samme måde som trækfuglene kom vi til Island om våren, og til Grønland ud på sommeren.

Jeg kom første gang til Island i 1948, og året efter Grønland. Dengang havde vi fiskere det meget frit på havet, Island havde en fiskerigrænse på nogle få sømil, og her ved Grønland kunne vi mange steder fiske helt ind i fjordene.

Foruden at fiske med og fra skibe kunne man også tage afsted til Island og Grønland og etablere sig på land, og fiske med småbåde som blev fragtet dertil foruden byggemateriale til at opføre beboelses- og fiskehuse med. Et sådant togt strakte sig gerne over sommerhalvåret, og fiskerne var så hjemme igen om vinterhalvåret.

Når den færøske fisker idag ser på hvad han har tilbage af rettigheder på sine gamle fiskepladser, må det konstateres, at der i den henseende er sket en revolution, friheden til disse fiskepladser er simpelthen forsvundet. Alt imens der imellem de nordiske parlamenter har været brugt megen tid og penge på at udvikle et godt og positivt samarbejde, som det så smukt hedder tværs over landegrænserne, hvor det ikke har manglet på smukke ord om broderfolk, der må stå sammen og hjælpe hinanden.
o.s.v.

Det var måske ikke så uforståeligt at fiskeren i lugaret siger at for ham havde det været bedre, at disse parlamentarikere sad hjemme, så var man i hvert fald fri for at betale deres rejser, kost og logi. For værre kunne det næppe have gået med vores fiskemuligheder.

Det som jeg her har sagt, er ikke gjort i den hensigt at virke negativ i denne forsamling, men jeg ville gerne pege på de specielle forhold i det færøske fiskeri, i sammenligning med de islandske og grønlandske. Og jeg vil skynde mig at tilføje til vores venner islændingene, at der næppe findes en færøsk fisker som ikke er

godt klar over, at vi får lov at fiske 11.000 tons i bundfisk i jeres havområde på grund af godt og gammelt slægts - og venskab, uden at vi på nogen måde bliver krævet for erstatning. Se det er noget der luner, ikke bare i den færøske husholdning, men også om hjertet.

Jeg er godt klar over, at det har været en uundgåelig udvikling, at tingene forandrer sig hele tiden. F.eks. har den tekniske udvikling til at drive fiskeri været helt fantastisk; naturforholdene forandrer sig, som blandt andet har medført at torsken næsten har været helt væk i Grønland i mange år; de politiske forhold forandrer sig, o.s.v.

Politikerne har blandt andet den opgave at styre udviklingen i en for folket positiv retning, i nutiden og fremtiden men med baggrund i fortiden, og at takle de problemer der måtte opstå. Dette råd har stor mulighed for at påvirke udviklingen i vore lande. Men det afhænger af hvilken indsats rådets medlemmer vil lægge i selve arbejdet for at nå resultater, der er til at tage og føle på. Dette arbejde strækker sig ikke bare til de årlige møder, men også til det benarbejde, der selvfølgelig må gøres i den politiske hverdag i vores hjemlande. Efter min mening har de medlemmer der er med i den islandske regering og i det grønlandske og færøske landstyre, i kraft af deres position en tungere byrde at bære af ansvaret. For de har bedre muligheder for at medvirke til at de vedtagne rekommandationer i Vestnordens parlamentariske Samarbejdsråd kan blive sat i kraft.

Det er min erfaring i politik, at mange sager godt kan ligge hen i en skuffe og samle støv, hvis ikke der er nogen der hele tiden presser på for at få sagen ekspederet.

Et problem som fiskerne har, er de såkaldte bifangstregler. De traditionelle redskaber som for eks. bruges til bundfisk er ikke racistiske, de fanger alle slags fisk de kan få fat på.

Når vi færøske fiskere fisker på kvoter fra andre lande, er der regler, der blandt andet siger hvilke fiskearter vi må fiske, og at forbudte bifangster, og bifangster der overstiger de tilladte procenter skal kastes ud igen. Nogen gange lykkes det virkelig godt at fange rene, tilladte fiskearter. Andre gange giver bifangstreglerne store problemer, uanset hvor stor umage man gør sig for at undgå dem.

Hvis vi forestiller os at bifangsten overstiger det tilladte, så den i følge reglerne skal sættes ud igen, vil fiskeren komme i et dilemma og føle sig frustreret. For disse døde fisk, måske store fine helleflyndere, har havet brugt mange år til at opfostre. Det hav som giver ham selv det daglige brød, det hav som han har stor respekt og agtelse for, og som nu har velsignet ham med en af de bedste fiskearter, det ejer.

Skal han bringes til at forsmå havets gaver og tvinges til at kaste dem ud igen? Er det ikke at håne havet, og smider man ikke sin fiskelykke fra sig med en sådan handling? Uanset hvad han gør, kommer han til at føle sig som en forbryder, enten imod de regler mennesker har skrevet på papir, eller mod de udskrevne love han føler sig underlagt fra havet og dets elementer.

Sådanne bifangstregler kan også virke modsat af det, som var hensigten. Hvis vi forestiller os, at et skib laster 100 tons og har lov til 10 pct. bifangst, men har fisket 30 pct. bifangst, må man smide de 20 pct. ud igen for at holde reglerne. Når så lasten er fuld med

10 pct. bifangst og 90 pct. tilladte arter, er ca. 28 tons god madfisk smidt ud. Det synes jeg er en uacceptabel måde at regulere fiskeriet på; det havde været bedre for alle parter, også for de truede arter, at de blev udnyttet, da de alligevel var aflivede.

Jeg synes at det skulle være forbudt at smide god mad ud igen, og at reglerne burde fastsættes efter nogle andre kriterier. Jeg vil derfor anmode alle jer, som har indflydelse på dette område, om at have fiskernes praktiske problemer i tankerne, når fiskeriregler bliver udformet.

Hr. Formand. Det er med stor interesse, at jeg har hørt den glædelige nyhed, at det ser ud til at torsken er ved at komme tilbage overalt i det grønlandske farvand, og i store mængder; det er endnu småtorsk, men de vokser hurtigt. Og det skal ikke være nogen hemmelighed, at vi ser frem imod en positiv aftale om kommende torskefiskeri i Grønland ud fra vor nuværende position, til gavn for alle parter. Dette skulle være i god harmoni med ånden i vort samarbejdsråd.

Otto Steenholdt (GL):

Hr. Formand og kære forsamling. Jeg har været medlem af Nordisk Råd siden 1977, og jeg var også med da Vestnordens parlamentariske Samarbejdsråd startede. Jeg synes de to institutioner har mange lighedspunkter. Ofte har vi i Nordisk Råd syntes, at vi talte så meget uden at det blev til noget - og her har vi startet nøjagtigt på samme måde. Derfor er det ganske naturligt, at man blir utilfreds over ikke at opnå så meget. Jeg er fuldstændig enig med en af talernes, Peter Ostermanns, ret skarpe kritik mod vores præsidium. Hvad hjælper det at starte med at sige: I begyndelsen var Ordet, hvis ordet

vedbliver at være hos Herren uden at der sker mere. Jeg synes, vi skal sørge for at ordet bliver til handling, og så vidt muligt, når vi er færdige her, sende vore beslutninger til vore regeringer, og derfra til Nordisk Råd. Jeg synes vores langsommelighed skal ændres i fremtiden.

I Nordisk Råds generaldebatter har der altid været en minimal interesse for Vestnordens parlamentariske Samarbejdsråd. Vi er nødt til at blive enige om, at det vi har besluttet her, skal medtages til Nordisk Råds møder og indprentes under generaldebatten dér. Ellers bliver det negligeret af de andre lande.

AIDS er kommet til Grønland. Der er indtil nu konstateret 11 tilfælde. Det eneste, vi kan stille op er at udsende pjecer og på anden måde oplyse om, hvordan man undgår den frygtede sygdom. Også i Vestnordens parlamentariske Samarbejdsråd bør vi forberede os på et samarbejde heromkring, hvis AIDS breder sig til de nordatlantiske øer.

Vor økonomi i Grønland er ikke den bedste, hvad jeg nok tror, at Island og Færøerne også har prøvet engang. Vi prøver at låne penge på verdensmarkedet, og jeg håber, vi kan få en meget tiltrængt indsprøjtning i form af et udenlandslån. Jeg har netop hørt i radioavisen, at vores landstyreformand regner med at lånet går i orden i løbet af få dage. Vi har jo haft meget vanskeligt ved at vinde forståelse i den danske regering for at få accept til dette lån. Men efter en del forhandlinger er det såkaldte Letter of Awareness på vej.

I sådanne situationer savner man et sted at henvende sig, og det var på tide, at man måske kunne etablere en Vestnordens Bank. I dag ville vi nu ikke kunne give så

meget som en øre fra den grønlandske landskasse, men en dag når der kommer bedre tider, var det nok en ide at samarbejde på denne måde. Lad dette være det første ord.

Også jeg ser med bekymring på det alt for meget spild i forbindelse med vores rejefiskeri. I landsstyret beretter de grønlandske fiskere ofte om, hvor meget de er nødt til at smide ud af små eller mindre rejer. Vi har brugt en mængde ord til at skælde andre europæiske lande ud over den voksende forurening. "De dør snart i deres eget skidt", som én udtrykte det. Den forurening i Europa, vi skræmmes af, kan bruges - og misbruges - til at sige, at vi har det reneste vand, og dermed de rene fiskeprodukter i verden.

Men hvad hjælper det, hvis vi samtidig begynder at ødelægge vore ressourcer for os selv. Spildet fra vort eget fiskeri mener jeg, vi skal se på med kritiske øjne, og vurdere hvordan vores fiskere bedre kan passe vore fangstdyr, som vore forfædre gjorde det. Lodden eller ammassatten, som er et vigtigt led i hele fødekæden, begynder man nu at fiske, iøvrigt også japanerne. Begynder vi i de grønlandske farvande at ødelægge denne ressource med enten forurening eller overfiskning - er der ikke meget fremtid i vort fiskeri. Vi skal passe bedre på vores have, end vi hidtil har gjort.

Vores tilknytning til Danmark betyder, at vi er medlem af NATO. Det kan vi ikke ændre, selv om vi kan være kritiske overfor amerikanernes tilstedeværelse, især i Thule. Vi er således meget betænkelige, når man begynder at tale om atomkraft og transporter over Grønland. Og vi holder fast ved den rekommandation som Vestnordens parlamentariske Samarbejdsråd vedtog for to år siden, at øerne i Nordvestatlanten ikke ønsker atomkraft.

Nordiske lande har samarbejdet udmærket om et kultur-fremstød i Amerika, Scandinavia Today. Heri er imidlertid både Færøerne og Grønland dækket meget dårligt. Det er måske på tide, at vi selv laver noget oplysnings-virkksomhed, ikke mindst i vore egne lande. Der er næppe mange islændinge, færinger eller grønlandere, der ved, hvad Vestnordens parlamentariske Samarbejdsråd står for, og for at arbejde som politiker er det nødvendigt, at også vore befolkninger er klar over vigtigheden af, at vore tre lande samarbejder.

Jeg er efterhånden lidt træt af at være slæbejolle til de suveræne stater i Nordisk Råd. Det er som om Vestnordens parlamentariske Samarbejdsråd er en slæbejolle, noget man egentlig ikke har brug for, så længe man har det godt væk fra land. Engang imellem kan den bruges, ellers skal den bare hænge ved. Man kunne også kalde det en politisk hovedpude, eller en samvittighedens skraldespand. Vi savner et virkeligt samarbejde med de suveræne stater.

Vi medlemmer af Vestnordens parlamentariske Samarbejdsråd er mestre i gentagelser. Hvert emne behandler vi hvert eneste år. Hvis vort samarbejde skal bære frugt, må vi tage ny emner op, ellers ender det i trivialiteter.

Vi behøver mere kontakt med hinanden i Nordatlanten. Nogen kontakter er der efterhånden kommet, men jeg har samtidig på fornemmelsen, at mange ikke gider at rejse til Grønland selv om pengene er der. - Det er for langt væk og for koldt - og så melder de afbud. De suveræne stater i Nordisk Råd arbejder for at deres ungdom skal blande sig. Men de rejsemuligheder den har, foregår langt væk fra Grønland og Vestnorden. Vi skal arbejde for at give tilsvarende muligheder til vor ungdom.

Jeg vil slutte med at udtrykke min glæde over at være sammen med jer, og jeg ser frem til vort næste møde i Island.

Oli Guðbjartsson (IA):

Hr. Formand, ærede forsamling. Jeg kan ikke komme uden om at gentage noget af det, som mange andre har talt om. Gentagelser er vi jo mestre i, som Otto sagde.- Men det gør da ikke noget, for, som vi gerne siger på Island, en god vise bliver aldrig gentaget for ofte.

Dette møde er det fjerde i rækken af møder i Vestnordens parlamentariske Samarbejdsråd inklusive det konstituerende møde i Nuuk på Grønland året 1985. Det er mig en særlig glæde at have fået mulighed for at komme til Grønland, og jeg vil benytte lejligheden til at takke for at den gæstfrihed, som har været vist os her. For mit vedkommende har disse dage her i Grønland virket stærkt på mig, både den storslåede grønlandske natur og besøget til museet i aften.

Men det største indtryk har naturligvis været at få fornemmelsen af det liv, man har levet her igennem århundreder, selv årtusinder, i denne barske natur. Og hvordan menneskene har kunnet overleve, og har lært at bruge de midler, som denne samme natur har givet dem.

Det er første gang, jeg har betrådt grønlandsk jord, og til trods for, at vi islændinge, Grønlands nærmeste naboer i øst, rejser forholdsvis meget, så regner jeg med, at ret få af os har haft den glæde at komme hertil. Det faktum siger måske mere end mange ord om de største opgaver, som venter Vestnordens parlamentariske Samarbejdsråd, og i realiteten mange andre instanser, som på nuværende tidspunkt opbygger et samarbejde mel-

lem disse tre naboer i Nordatlanten.

Vi, som deltog i rådets møde sidste år på Færøerne, mindes med glæde færingernes gæstfrihed, øernes skønhed og det energiske liv, som leves der. Den vigtigste fremtidige opgave er at finde udveje til et mere aktivt samkvem mellem disse tre nationers folk.

De to første møder i Vestnordens parlamentariske Samarbejdsråd - i Nuuk på Grønland og Selfoss i Island - bestod af naturlige grunde først og fremmest i at affatte visse formssager for dette samarbejde - såsom ratifikation af samarbejdsstraktat og vedtagelse af charteret og så videre.

På mødet på Færøerne sidste år, og i realiteten også på tidligere møder blev der, overvejende enstemmigt, vedtaget forskellige nyttige og fornuftige forslag om øget samarbejde mellem de tre vestnordiske lande. Det viser, at næsten alle er enige om, hvad vi skal stille mod i disse spørgsmål, og vi må ikke glemme, at næsten hele det politiske spektrum fra hvert af disse lande er repræsenteret i dette samarbejde.

Jeg vil tro, at man kan gruppere de forslag, som allerede har været taget op til diskussion i Vestnordens parlamentariske Samarbejdsråd, i tre hovedgrupper. De drejer sig dog alle om tilskyndelse til øget samarbejde.

For det første tilskyndes der til samarbejde på alle kulturelle områder mellem befolkningerne og enkelte grupper i de tre lande, ikke mindst blandt skolefolk.

For det andet tilskyndes der til samarbejde indenfor handels- og erhvervslivet og desuden inden for er-

hvervsudviklingen. I denne forbindelse skal nævnes en vestnordisk konference om samfærdselsproblemer, rejse- og transportaktivitet mellem disse lande, som blev holdt i Reykjavik i maj i år med god deltagelse fra alle tre lande.

For det tredje drejer det sig om forslag, hvor der tilskyndes til, i den grad det er muligt, at bevare den næsten uspolerede natur, som findes i disse lande, og da ikke mindst havet, Nordatlanten, som binder os sammen, og som er vor hovedernæringskilde.

De fælles, generelle hovedprincipper i disse spørgsmål er derfor temmelig klare.

Men det, det stadig ser ud til at skorte på i samarbejdet mellem repræsentanter fra disse tre nationers landsting, er forbindelsesledet til landstingene, eller snarere den procedure, de vedtagne forslag i det vestnordiske råd skal gennemgå for at opnå vedtagelse og ratifikation i de enkelte lande.

Det er desuden åbenlyst, at der mangler stærkere forbindelsesled til den udøvende magt i de enkelte lande.

Det viser sig dog, at der også er vilje til øget samarbejde på dette område. Med hensyn til dette er det nok at nævne det forestående møde i Tórshavn senere på måneden mellem Islands statsminister, formanden for det grønlandske landsstyre og Færøernes lagmand.

Samarbejdet i Nordisk Råd har udviklet sig til, at der arbejder et særligt ministerråd, og at der tillige findes en særlig samarbejdsminister og stedfortræder i hvert enkelt land. Jeg mener, at hvis man skal gøre det vestnordiske samarbejde mere effektivt, må man gå i

retning af det, man har gjort indenfor Nordisk Råd, nemlig at få en fast kontakt med den udøvende magt i hvert enkelt land, således, at der årligt ved rådets møde gives rapport om, hvorvidt det er lykkedes at bringe vedtagelserne til udførelse.

Hans Jacob Debes' forslag, som blev vedtaget i Tórshavn sidste år, om oprettelse af repræsentative kontorer i de respektive landes hovedstæder, er af den samme art.

Jeg synes også, at den tanke som Peter Ostermann præsenterede, om at materialet fra Vestnordens parlamentariske Samarbejdsråd skal præsenteres i Grønlands Lands-ting, er en god ide. Nogenlunde den samme tanke er kommet frem i Arni Gunnarsson tale idag, og i Preben Langes forslag, som nu ligger på bordet.

Jeg mener, at vi specielt bør diskutere dette punkt her på dette møde, og forsøge at nå til et resultat, således at det vestnordiske samarbejde bliver effektivere og mere udbytterigt i den nærmeste fremtid.

De vestnordiske nationer har så store fælles interesser at vogte, at der hviler et stort ansvar på os for at dette skal lykkes meget bedre end hidtil.

For nogle få uger siden kom to grønlandske repræsentanter, Preben Lange og Alibak Steenholdt, til Reykjavik til forberedelse af rådets aktuelle møde. På dette korte møde synes jeg, at det tydeligt kom frem, at vi er enige om hovedprincipperne i disse sager. Den samme samarbejdsånd kendetegnede også mødet på Færøerne sidste år.

Jeg håber, hr. Formand, at rådets andet møde her på

Grønland må få de samme kendetegn og bane vejen til et mere effektivt og udbytterigt samarbejde i fremtiden.

Det er min mening, at det måske aldrig har været vigtigere end netop nu, at lægge stor vægt på øget kendskab og målbevidst samkvem mellem disse lande her ved det nordlige Atlanterhav. Nu sker der det, som der har været nævnt her før idag, at størstedelen af Vesteuropa har besluttet at på en vis måde isolere sig handelsmæssigt inden for de nærmeste år. Og specielt benytte sig af privilegierne ved den nye ordning. En af de nordiske nationer er allerede i det fællesskab.

Disse omstændigheder gør det endnu vigtigere, at de vestnordiske nationer, Færøerne, Grønland og Island, indleder et endnu nærmere samarbejde end ellers - om forrentning af kernen i alle landenes økonomiske tilværelse, fiskeridriften, og da ikke mindst på det store marked i Midt- og Sydeuropa.

Adolf Hansen (FL):

Ærede råd, ærede medlemmer fra Grønland, Island og Færøerne. Jeg taler her som enkelt person, ikke for min delegation.

Indledningsvis vil jeg nævne, at jeg er ked af den numerering man har givet vore møder og minde om, at der var fire indledende og konstituerende møder: Det første i Tórshavn, det næste i Reykjavik, det tredje i København og det fjerde i Nuuk. Det er disse fire møder hvor der skabtes historie om vort samarbejde, og undertrykker vi de historiske kendinger kommer vi også til at glemme det store forarbejde, som bl.a. Erlundur Patursson udførte på de ti første møder.

Det ligger i ordet "generaldebat", at man kan debatere bredt, det vil jeg også tillade mig at gøre. Dog således at jeg holder mig til de muligheder og begrænsninger som vort samarbejde sker under.

Først vil jeg påtale, at åbningsmødet fandt sted på en søndag. Et råd er en myndighed. En myndighed er en eller flere personer, der har fået tildelt en begrænset magt. Islands regering, Grønlands og Færøernes landstyre og Vestnordens parlamentariske Samarbejdsråd har hver på sit område fået tildelt en myndighed, en begrænset myndighed. Paulus sagde bl.a. til sine tilhængere i Rom: "Al myndighed er fra Gud, ingen myndighed er, som ikke er fra Gud."

Pilatus, er kendt mand på samme tid, sagde til Jesus "Ved du hvem du taler til?" Underforstået: en myndighed. Og Jesus svarede ham de kendte ord, "Var ikke myndigheden givet dig ovenfra, havde du ingen myndighed haft". Lad os arbejde i samme ånd: hvis ikke vi havde fået denne myndighed, så havde vi ingen myndighed. Vi er ingen myndighed i os selv. Også i Vestnordens parlamentarisk Samarbejdsråd har vi fået myndighed "från övan" som svenskerne siger. Den totale myndighed, den som har tildelt os denne meget begrænsede myndighed, har også høfligt anmodet om at begrænse vores arbejde til seks af ugens syv dage. Det var derfor, jeg ikke mødte op igår. Jeg skal til slut henstille til rådet om aldrig at holde et arbejds møde om søndagen.

Samarbejdet i dette råd bygger på tre støtter. En absolut betingelse for at arbejdet skal fungere er, at hver af disse støtter fungerer. Vi kan ikke kaste skylden over på andre og sige, at f.eks. de uduelige myndigheder fungerer dårligt. Det er os, der skal sørge for at det fungerer. Og hvis ikke det fungerer hos os selv,

kan det heller ikke fungere over for os. Vi kan sammenligne os selv med en olieplatform: hvis det ene ben svigter, bryder det hele sammen. Derfor ligger den vigtigste betingelse for at det hele skal fungere - hos os selv.

Dermed skal delegationerne sørge for, at de hver især har et godt videre samarbejde med egne udøvende myndigheder. Hidtil har samarbejdet mellem de enkelte dele i rådet og forholdet til de udøvende myndigheder fungeret dårligt. Jeg skal ikke komme med nogen løsning, idet Arni Gunnarsson allerede er kommet med en enestående god løsning, som jeg vil anbefale alle at genlæse, når det kommer på tryk. Vor fornemmeste opgave er at få rådets enkelte dele til at fungere, for det er dem, der bærer hele samarbejdet.

Vi er tre folk der har fået hvert vort område tildelt til varetagelse for vore efterkommere, som Skarphedinsdóttir så smukt udtrykte det i sit indlæg. Vi har det fulde ansvar for det, vi har fået overdraget af vore forfædre. Omkostningerne pr. indbygger til at varetage disse opgaver er forskellige fra land til land. Således har grønlanderne, med næsten samme befolkningstal som færingerne, et område at varetage som vel er ca 500 gange så stort som Færøerne. Dette siger mig, at skal samarbejdet fungere effektivt må den økonomiske byrde differentieres proportionelt med befolkningstallet og omvendt proportionelt med arealets størrelse. Ellers vil man kunne sige at kæden er ikke stærkere end det svageste led.

Vi hørte på vores bygdetur af Ruben i Klaushavn, hvor inderligt han ønskede at få en lille bitte kaj på sit hjemsted. Vi hørte ved samme anledning Preben Langes ligeså inderlige ønske om at støtte og at bevare de små

kommuner i Grønland. Jeg tror, at skal vor samarbejde lykkes, er det ikke nok at begrænse os til kulturelle og miljømæssige fælles holdninger, fælles uddannelse og handelspolitik, m.v.

Vi må også være klar til at hjælpe hinanden, måske særligt ved hjælp til selvhjælp. Spørgsmål af egoistisk karakter, som f.eks. "hvad kan vi få ud af samarbejdet?" må komme i anden række. Det primære spørgsmål må være, hvad vi kan gøre for at opbygge hinanden. F.eks. ved gensidig handel, ved gensidig opsparing.

Det er det eneste forslag, jeg har lagt frem i rådet, og jeg vil ikke fremsætte flere foreløbigt, for jeg mener, at det var et så godt forslag, at det skal arbejdes igennem - og jeg fremsætter det nok igen næste gang.

Jeg tilslutter mig helt Jógvan Olsens bekymringer over reglerne om bifangsten, hvor man faktisk tvinger fiskerne til at smide ressourcerne bort. Lad os hellere indføre en relevant afgift på bifangsten. Jeg vil ikke sætte et tal på en sådan afgift, den skal blot være af en størrelse, så det ikke kan betale sig for et skib at fiske efter bifangst, og det skal komme de lande til gode, hvorfra bifangsten er hentet op.

Steingrímur Sigfusson lancerede et nyt begreb, nemlig Vestnordens forenede Stater. De skulle bestå af Danmarks integrerede stater, dog uden Danmark, og Island. Det synes jeg er en lang omvej. Vi har jo været sammen engang. Så kunne vi mere fornuftigt for halvtreds år siden have udskilt os fra resten af riget og dannet det Forenede Danmark uden for Danmark. Så kunne vi ligeså godt tage hinanden i hånden alle tre, banke på hos Mor Danmark og sige "Undskyld, vi handlede vist lidt for-

kert dengang". Lad os hellere arbejde som suveræne stater og hjemmestyrer med én ting for øje, nemlig at opbygge hinanden.

Arni Gunnarsson (IA):

Der er blot to ting, jeg vil nævne. Først og fremmest kan jeg konstatere en udbredt frustration under generaldebatten over, at de sidste års rekommandationer ikke er ført ud i livet, og de fleste er enige om nødvendigheden af at finde en udvej for vort dilemma. Jeg er derfor glad for Preben Langes forslag, og håber vi kommer til at diskutere dette med stor alvor.

Desuden tror jeg, det var ønskværdigt om vi kunne enes om et forslag vedrørende vore respektive regerings handel med Fællesmarkedet. Der er stor sandhed i, hvad der allerede er sagt her med andre ord, at Fællesmarkedet vil dominere og så splid, hvis vi indgår aftaler enkeltvis med Fællesmarkedet. Sammen kan vi imidlertid slås med de store nationer, for vi har magten til at gøre det. Vi har hvad de mangler: vi har mad, vi har fisk. Rådet bør derfor anbefale en fælles aftale om salg af fisk til det indre marked, der inden længe er en realitet.

Anfinn Kallsberg (FL) :

Ærede kolleger i Vestnorden. Allerførst vil jeg udtrykke min tak til de grønlandske værter for den storslåede modtagelse, vi har fået her i Grønland.

Dette er første gang, jeg har haft mulighed for at deltage i møderne i Vestnordens parlamentariske Samarbejdsråd. Jeg har været suppleant for Jógvan Sundstein siden rådet blev oprettet, og som I ved har han

deltaget i de hidtidige møder. Selv om dette er det fjerde møde i rådet, må man konstatere, at det ikke er mange synlige resultater, der er kommet ud af rådets aktiviteter indtil nu. Men jeg håber, at de begynder-vanskeligheder som etableringen af et sådant samarbejde altid vil have, nu er overstået, at arbejdet nu kommer raskt igang, og at vi i fremtiden vil høste frugterne af dette arbejde.

Der, hvor vi i Vestnorden har haft mest med hinanden at gøre i de forgangne tider, er inden for fiskeriet. Færøske fiskere har fisket ved Island i over halvfems år og ved Grønland i mere end halvtreds år. Men da fiskerigrænserne blev udvidet til 200 sømil i 70'erne, var der ikke længere frit fiskeri på havet.

Vi har fra færøsk side bestræbt os på at opretholde fiskeriet i størst muligt udstrækning i de farvande, vi har fisket i inden udvidelsen af fiskerigrænserne. Vi var klar over, at vi var økonomisk meget sårbare, hvis vi kun skulle have mulighed for at fiske ved Færøerne. Vi har derfor lagt stor vægt på gensidige fiskeriaftaler med andre lande. I dag har vi således aftaler med Rusland, Østtyskland, Norge, Fællesmarkedet, Island, og Canada. Det er kun aftalen med Island som er ensidigt i vor favør. Den er vi meget glade for og taknemlige over. Det viser, at det islandske broderfolk har forståelse for, at vi ikke kan leve udelukkende af fiskebestanden ved Færøerne.

Vi har desværre ingen fiskeriaftale med Grønlands Hjemmestyre, hvilket har sin gode forklaring. Alligevel har vi fiskeri ved Grønland via den aftale, vi har med EF. De kvoter, vi fisker ved Grønland, bliver betalt til fartøjer fra EF som fisker dybhavsfiskeri ved Færøerne. Derudover er der en aftale mellem den færøske og

den grønlandske rederiforening om køb af loddekvoter ved Østgrønland.

Vi har haft et stort fiskeri ved Grønland før dets indtræden i EF, og havde forventet at Grønlands udmeldelse af EF ville give os mulighed for at genoptage dele af dette fiskeri på samme basis som vort fiskeri ved Island. Dette har endnu ikke vist sig muligt, men jeg håber, at de kommende år, når Grønland har genforhandlet aftalen med EF, også vil åbne mulighed for de færøske fiskere i grønlandske farvande.

Som et redskab til at forsyne de færøske fiskere lodder i Grønland før i tiden, og til at indhandle torsk, blev Nordafar oprettet i Færingehavn. Her blev investeret i kajanlæg, frysehuse, filetfabrik, elforsyning, m.v. Men da torsken forsvandt fra grønlandske farvande for nogle år siden, reduceredes aktiviteten, således at der ikke har været arbejdet på fabrikken i flere år. Fra færøsk side har man dog ikke villet nedlægge stationen i håb om at man fremtidigt vil kunne bruge anlægget, når torsken vender tilbage. Man har i den forbindelse tilbudt det grønlandske hjemmestyre halvdelen af aktierne i Nordafar, og de grønlandske politikere har tilkendegivet deres positive indstilling hertil, men mere er det ikke blevet til. Når torsken vender tilbage til de grønlandske farvande, forventer vi, at der kommer noget mere konkret ud af dette samarbejdsprojekt, som Nordafar er.

Vi i Vestnorden står over for en meget stor udfordring, ikke mindst når det gælder afsætningen af vore eksportvarer til acceptable priser. Jeg tænker her på EF, som i 1992 skal gennemføre det indre marked, således at der ingen afgifter eller andre forhindringer vil være for en fri handel mellem EF-landene. Af størst interesse

for os i Nordvestatlanten, er hvad der sker med Norge. Norge har et stort fiskeri, og man har allerede nu taget spørgsmålet op, om man eventuelt skal tilslutte sig EF.

Hvis Norge indtræder i EF, bliver det meget vanskeligt for os på markedet, i hvert fald hvis vi står hver for sig, idet Norge utvivlsomt vil overtage den store andel af markedet, som vi har idag. Derfor er det af uhyre stor betydning, at vore tre lande står sammen. Jeg kan tilslutte mig de forslag, der er fremsat, om at pålægge vore respektive regeringer og landsstyrer at samarbejde om dette vigtige punkt.

Færøerne og Island har i mange år haft et samarbejde indenfor fiskeeksporten. Det er ikke sket via politiske beslutninger, men alene på handelsmæssig basis, således at hele den fileteksport som Færøerne har, går igennem et Islandsk foretagende. Det er et spørgsmål, om man skal udvikle denne form for samarbejde også til at omfatte andre markeder end USA. Enkelte har nævnt, at man skulle gøre en indsats på det japanske marked. I hvert fald mener jeg, vi skulle stå sammen, fremfor at være hinandens direkte konkurrenter.

Til sidst vil jeg ønske alt godt for vore tre landes fremtid, og at samarbejdet på alle områder vil give gode resultater til fælles bedste.

Jóannes Dalsgaard (FL):

Hr. Formand. En gennemgående tråd i denne interessante debat har været medlemmernes beklagelse over den dårlige kontakt mellem vort råd, som kommer med rekommandationerne, og regeringerne og landsstyrerne, som skal føre dem ud i livet.

Der har været forskellige gode og interessante forslag om, hvordan man skal bøde på det. Man kan jo foruden at gå over til de store, formelle strukturændringer, som har været nævnt, begynde et sted. Som f.eks. at rette en henvendelse til topmødet i Tórshavn, hvad flere har været inde på under vores korridordiskussioner, bl.a. Steingrímur Sigfusson.

Jeg har idag haft lejlighed til at tale med Atle Dam i anden anledning, og jeg blev bedt om at overbringe hans hilsen til rådet med ønsket om at vi opnår nogle gode resultater. Det kan jo ikke undgås, at man så nævner det, som er vort store klagepunkt. I den anledning talte vi om, at det kunne være fint, om repræsentanter fra vort råd kunne deltage i topmødet i Tórshavn. Men det lader sig ikke gøre af praktiske og formelle grunde, idet mødet er ganske uformelt og tiden er yderst knap.

Jeg tror, vi skal gøre noget andet, nemlig at vort præsidium formulerer en henvendelse til topmødet i Tórshavn, hvori præsidiet gør opmærksom på vores utilfredshed med den måde vore rekommandationer behandles af de respektive regeringer og landsstyrer. Jeg skal hilse fra Atle Dam og sige, at han gerne modtager en sådan henvendelse, og at han gerne fremlægger den på topmødet. Det skal være helt uformelt i denne omgang, men vi kan selv formalisere kontakten ved f.eks. at fremsætte ønske om at blive repræsenteret næste gang, de ønsker at afholde topmøde. Eller vi kan gøre det, når vi mødes til Nordisk Råds sessioner.

Jeg tror, at vi skal benytte denne mulighed, og håber ikke, at jeg har overskredet mine beføjelserne ved at forhøre mig hos Atle Dam. Vi kan jo heller ikke lægge alt ansvar på vore regeringer og embedsmændene, idet vi selv har en del ansvaret for at følge vore rekommanda-

tioner op, når vi kommer hjem. Der har vi været forsømelige, og den grønlandske model er en meget fin ide.

Henvendelsen til topmødet fra præsidiets havde jeg ikke tænkt, vi skulle diskutere, det må være noget præsidiets har myndighed til at beslutte.

Hans Jacob Debes (FL):

Jeg må vedgå, at jeg er lidt forundret over det, Jóannes Dalsgaard sagde lige før, om mulighederne for samarbejdet mellem os, som er lovgivere, og de udøvende myndigheder. Jeg forstår nemlig ikke, at topmødet er uformelt, når den islandske statsminister, den færøske lagmand og den grønlandske landsstyreformand mødes. Det er vel det mest formelle forum, man kan tænke sig. Det ligger endvidere uden for min forestillingsevne, at det skulle være praktisk uigennemførligt, at rådet her var repræsenteret, det lyder nærmest lidt suspekt.

Naturligvis kan vi aflevere et brev til den færøske lagmand, men jeg mener at dette samarbejdsråd arbejder i en helt formel sammenhæng, ligeså vel som lagtinget, altinget og landstinget. Jeg er derfor ikke glad for en sådan uformel henvendelse.

Jóannes Dalsgaard (FL):

Debes har muligvis misforstået dele af min replik. Sådan som jeg forstod Atle Dam, var det for sent at arrangere et formelt møde på nuværende tidspunkt mellem vort præsidium og deltagerne i topmødet. Når jeg, for det andet, understregede, at dette møde er uformelt, var det ud fra det synspunkt, at det foregår i en regi, som ikke på nogen måde er institutionaliseret. De har kun ét døgn til mødet, hvis formål naturligvis ikke er

at drøfte vores arbejde, for selv om mødet er uformelt, foreligger der naturligvis et program.

Jeg tror stadig, at det er en god ide, at præsidiumet henvender sig med et brev til mødet og at vi ser det som en chance for at blive hørt. Hvis Debes synes det modsatte, er det hans ansvar, han sidder i præsidiumet, ikke jeg. Det var en tanke, Steingrímur og jeg og andre fik, fordi det jo ikke nytter, at vi mødes år efter år for at synge klagesange over at vores regeringer ikke vil høre på os. Denne henvendelse var derfor en måde at starte på. Selv de, der holder af formalia, må huske at meget af det nordiske samarbejde, og ikke mindst dette, er startet på et helt uformelt plan, hvor tankerne modnes og bearbejdes. Så dette har intet at gøre med, at Islands statsminister ikke er en formel person, og jeg tror, at Debes helt har misforstået min replik. Hvis jeg har udtrykt mig uklart, vil jeg bede om forladelse.

Hans Jakob Debes (FL):

Jeg er meget glad for, at jeg misforstod Jóannes.

Preben Lange (GL):

Jeg vil orientere den ærede forsamling om, at vi agter at skrive rekommandationerne færdige så hurtigt som muligt for at sende dem til topmødet i Tórshavn.

Yderligere kan jeg sige, at vi har et forslag fra den grønlandske delegation, at vi vil åbne mulighed for at orientere vores landsting om drøftelserne på dette møde til den kommende efterårssamling.

Otto Steenholdt (GL):

Vedrørende Adolf Hansens udtalelse om det at arbejde om søndagen. Jeg forventet, at vores formand i værtslandet kunne have kommenteret Adolf Hansen. Det er ikke første gang, at man fra færøsk side påpeger, at man har så travlt i Grønland, at der også arbejdes om søndagen. Jeg synes, du har fuldstændig ret, Adolf, man skal ikke kun tænke på det materielle, de sjælelige sider hører også med, - og er tiltrængte her. Men vi har jo lidt vanskeligheder med sæsonen, som er meget kort. Man er derfor nødt til engang imellem at bestille noget om søndagen, hvis man skal nå det hele, f.eks. byggeriet, desværre. Også i Grønlands Landsting bliver vi engang imellem enige om at holde møder om søndagen, når arbejdet trænger sig på. Dog aldrig i kirketiden.

Preben Lange (GL):

Ja, nogle af vore færøske venner har flere gange undret sig over, at vi også arbejder om søndagen. Muligvis kan det for nogle se mærkeligt ud, at vi bruger søndagen som arbejdsdag. Men vi bor jo i et meget sæsonpræget område, hvor sommeren er den tid hvor vi må arbejde meget effektivt. Men vi lever også i et meget barskt område, hvor vi må rette os efter vejrforholdene. Bl.a. derfor rykkede vi bygdeturen en dag frem for at udnytte det fine vejr. Hvis vi havde udsat den til idag, måtte guderne vide, hvor vi befandt os i denne tåge. Vi er altså nødt til at være fleksible og ind imellem indrage søndagene som arbejdsdag. Sådan er forholdene her - til orientering.

Adolf Hansen (FL):

Jeg godtager ikke den forklaring, vi fik af Preben Lan-

ge. For et møde på kun 50 minutter, som vi holdt i søndags, kunne være lagt på mange andre tidspunkter. Jeg forstår udmærket forklaringen, men fastholder mit ønske om, at der ikke lægges møder om søndagen i fremtiden.

Jóannes Dalsgaard kom med den ide at skrive et brev til det uofficielle møde mellem regeringscheferne i Tórshavn. Jeg kan ikke gå med hertil, idet det ville svare til at gå ind i kaffestuen i Altinget eller Landstinget og oplæse vore meddelelser. Det skal være formelt. Og når mødet er aftalt som et uformelt møde, skal vi respektere dette og ikke blande os i det. Vi kan udmærket give en orientering om vort arbejde, men ikke andet.

Desuden refererer vi overhovedet ikke til regeringscheferne. Vi refererer til de ting, der har valgt os, og vi skal derfor kanalisere vores henvendelser den rigtige vej, frem for at sprede os for alle vinde med vort arbejde, så det bliver til lobbyarbejde - istedet for det arbejde vi skal udføre.

Jóannes Dalsgaard (FL):

Det er morsomt, og meget sjældent, at jeg må give Adolf Hansen ret. Men det må jeg nu: Det skal selvfølgelig ikke være en klage, vi skal fremføre til deltagerne i topmødet, men netop en orientering om, hvad vi har vedtaget på dette møde og tidligere møder. Det er mere korrekt, det har han ret i. Jeg foreslår stadig, at præsidiets foretager denne orientering. Det har iøvrigt intet at gøre med lobbyarbejde, så uofficielt er topmødet trods alt ikke.

Preben Lange (GL):

Hermed betragter jeg generaldebatten som afsluttet. Vi

går herefter videre til de forskellige indkomne forslag, og derefter nedsættelse af forskellige udvalg.

PUNKT UDEN FOR DAGSORDENEN.

Preben Lange (GL):

Inden vi går videre, gør jeg opmærksom på, at præsidiumet har modtaget en henvendelse fra 11 rådsmedlemmer i anledning af Nelson Mandelas 70 års fødselsdag. I den anledning skal præsidiumet udtale følgende:

"Nelson Mandelas 70 års fødselsdag er af det internationale retssamfund blevet benyttet til at øge presset på Sydafrikas apartheidregering for at udvirke Mandelas løsladelse.

Da Mandela er blevet symbolet på kampen mod apartheid, der angår alle demokratisk tænkende mennesker, mener præsidiumet, at det er vor menneskelige og moralske pligt at støtte bestræbelserne for Mandelas løsladelse.

Præsidiumet foreslår i denne anledning at følgende fællesudtalelse uden for dagsordenen vedtages:

"På Vestnordens parlamentariske Samarbejdsråds møde den 18. juli 1988 i Ilulissat i Grønland vedtog rådet at udtale sin støtte til de nordiske regeringers krav om Nelson Mandelas øjeblikkelige løsladelse fra fængslet."

Kopi af udtalelsen sendes til: Grønlands Landstyre, Færøernes Landstyre, Islands regering, Fru Winnie Mandela, Amnesty International og pressen.

Præsidiumet den 18. juli 1988. Underskrevet af Preben

Lange, Hans Jakob Debes og Fridjon Thordarsson"

Hvis ingen har noget at indvende, vil vi udsende det.

Adolf Hansen (FL):

Jeg har intet imod Amnesty International, og jeg går ud fra, at når Amnesty International arbejder med en sag, undersøger de den til bunds, inden de kommer med udtalelser. Jeg har selv underskrevet erklæringer og ønsker fra Amnesty International sammen med andre af de tilstedeværende. Men jeg mener ikke, at rådet her skal begynde at tage stilling til sådanne sager. Hvis der var kommet en anmodning fra Amnesty International, ville jeg bede om forklaringer og beviser, og så ville jeg tage stilling som enkeltperson.

Men at det skal være rådet, der udtaler sig, vil jeg på det kraftigste fraråde. Hvad de enkelte medlemmer skriver under på er mig uvedkommende. Jeg bryder mig ikke om formuleringen, at det er et flertal i rådet der går ind for sagen, eller at der står, hvor mange der ikke ønsker at give deres støtte.

Hans Jacob Debes (FL):

Jeg er meget glad for, at et forslag som dette bliver fremlagt og glad for den støtte, det har modtaget. Dette er et spørgsmål, som ikke kun drejer sig om en enkelt person, nemlig Mandela, som i 23 år har siddet fængslet af myndighederne, som bekender sig til noget så ukristeligt som at forskelsbehandle mennesker på grund af deres hudfarve. Jeg synes, det er et spørgsmål om menneskerettigheder, om menneskelig værdighed, og ikke et spørgsmål om ideologisk-politiske holdninger. Derfor håber jeg, at denne samling vil gøre, hvad der

er muligt for at gøre vores indflydelse gældende, og at hjælpe dette menneske, som symboliserer ofrene for en af de største sygdomme i menneskets civilisation.

Hilmar Kass (FL):

Mange af talerne har været misfornøjede med at deres forslag ikke er blevet realiserede. Det ligger imidlertid helt uden for Vestnordens Samarbejdsråd at gå ind i denne politiske debat.

Så jeg kan ikke tilslutte mig, at rådet sender denne resolution.

Jóannes Dalsgaard (FL):

Hr. Formand. Jeg vil først bede alle medlemmer om at læse teksten i forslaget, idet ordlyden ikke på nogen måde falder uden for vort myndighedsområde. Der står jo, at Vestnordens parlamentariske Samarbejdsråd udtaler sin støtte til de nordiske regeringernes krav om at løslade Mandela. Vi konstaterer med andre ord, at vore regeringer har gjort noget, som er godt.

Jeg kan fortælle, at der i Tórshavn igår var det største folkemøde siden krigen i Nordens Hus. Hovedtaleren var vores lagmand som Hilmar Kass støtter. På det møde har Atle Dam fra landsstyret fremført kravet om Mandelas løsladelse. Og han har dermed tilsluttet sig de suveræne nordiske regeringers sydafrikapolitik.

Det vi gør, er altså at yde vore regeringer og landsstyrrer moralsk støtte i en sag som angår alle mennesker, og som er af vital moralsk betydning for os der bor i demokratiske lande. Derfor synes jeg, det er en god løsning på den henvendelse som vi li oprindelig kom

med. Denne henvendelse var ikke helt korrekt formulert, men det nye forslag er formelt i orden. Adolf Hansen misforstod det, da han opfattede det som en støtte til Amnesty International, hvad det jo ikke er; derimod en støtteerklæring til de nordiske regeringer, og indirekte naturligvis en støtte til antiapartheidbevægelsen i Sydafrika.

Den del af de nordiske befolkninger, som har engageret sig dybest i hele denne sag, er ungdommen. Den er det, som har startet Mandela bevægelsen. Jeg tror vi ville stå os meget dårligt i ungdommens øjne, hvis vi ikke, når vi nu tilfældigvis er forsamlede på Mandelas fødselsdag, benyttede lejligheden til at markere, at også vi vestnordiske parlamentarikere kan tillade os, hvad både Ronald Reagan og Uffe Ellemann, hvad Atle Dam og Steingrímur Hermannsson tillader sig. Nemlig at ytre os i denne sag.

Som en af initiativtagerne til denne udtalelse må jeg udtrykke min dybe beklagelse over at der i det hele taget har været denne debat. Jeg havde faktisk ikke forestillet mig at nordiske parlamentarikere kunne ønske at debattere en sådan sag.

Peter Ostermann (GL):

Jeg anbefaler varmt forslaget om udtalelse vedrørende Mandela. Jeg forstår slet ikke modstanden fra visse medlemmer. Nelson Mandela er jo for mange blevet symbolet for den oprindelige befolknings kamp for selv at kunne bestemme i deres land. Vi andre, som også har været underlagt en kolonimagt, har i fuld forståelse med den tidligere kolonimagt på demokratisk vis tilrettelagt vores udvikling. Det er det, som Nelson Mandelas kamp har handlet om: at give den oprindelige befolkning

i Sydafrika samme rettigheder som den kolonimagt, der har tilranet sig magten. Og som fuldstændigt har underkuet den oprindelige befolkning. Tænk, hvis Danmark havde handlet på samme måde, så havde vi ikke opnået selvstyre på demokratisk vis, men havde måske tyet til våben. Heldigvis er vi blevet forskånet for det. Med disse ord anbefaler jeg varmt at vi tilslutter os forslaget.

Arni Gunnarsson (IA):

Ostermann har allerede sagt hvad jeg ville sige.

Hans Jacob Debes (FL):

Jeg vil næsten sige som Gunnarsson, at Peter Ostermann har sagt, hvad jeg ville sige. Dog vil jeg tilføje, at en afvisning af dette forslag implicit eller explicit ville være at godkende et frygteligt socialt system, en af de største farer for menneskeheden.

Hvis vi ser på præamblen til Vestnordens parlamentariske Samarbejdsråd, står der at landene ved at styrke og udvikle samarbejdet giver deres bidrag til fremmelsen af forståelse og fredelig sameksistens i verden. Og er der noget, der ikke fremmer fredelig sameksistens, er det systemer, som det Nelson Mandela er offer for.

Jeg er selv medlem af Amnesty International, ligesom Adolf Hansen, og udfører ind imellem oversættelsesarbejde for Amnesty International, og jeg ved at internationale jurister og kommissioner, der arbejder på et højt fagligt niveau, har erklæret Nelson Mandela for uskyldig i de anklager, der blev rettet mod ham, og som han nu har været fængslet for i 23 år. Når vi her i Norden kalder os demokratier, synes jeg, det ville være

overordenligt pinligt, hvis vores forslag ikke skulle kunne have fuld opbakning.

Steingrímur Sigfusson (IA):

I disse dage fremkommer fra mange sider kravet om Mandelas løsladelse. Hvis vi ikke kan tage stilling til forslaget om at tilslutte os dette krav, så kan dette råd slet ikke tage stilling til noget som helst. Så meget desto mere, da apartheidpolitikken har en særlig stilling i verden i og med at De forenede Nationer har taget stilling til at kampen mod apartheid har høj prioritet. Vi bør altså kunne vedtage den foreslåede resolution.

Adolf Hansen (FL):

Jeg vil ikke tage stilling til, om Nelson Mandela er skyldig eller uskyldig. Der er ikke noget bevis for hverken det ene eller det andet, og jeg er derfor ikke i stand til at tage stilling i hans sag. Derfor vil jeg heller ikke beskyldes for det, som Jóannes Dalsgaard antyder.

Vi er et rådgivende organ, og hvem er vi rådgivende for? Er det for de nordiske regeringer? Vi er rådgivende for Islands regering, for Grønlands Landsting, og for Færøernes Lagting. Det er dem, vi refererer til, hvorimod vi hverken rådgiver Winnie Mandela, pressen eller Amnesty International. Hvis vi begynder at rådgive andre, så skal der nok blive løjer; så kan jeg til næste sæson komme med nogle forslag vedrørende f.eks. politiske fanger i Rusland, og så kan I få nok at gøre med alle de kommunistiske lande. Og jeg har mange breve og navne liggende af den slags. Men det vil jeg ikke blande ind i dette arbejde.

Man har ét eneste eksempel i den vestlige verden, hvor man kan vise en politisk fange frem, og det prøver man at sælge til os. Hvad hvis vi andre kommer med alle de kommunistiske fanger?

Preben Lange (GL):

Må jeg lige gøre opmærksom på, at dette er ingen rekom- mendation. Det er en udtalelse om sympati i anledning af Nelson Mandelas 70 års fødselsdag, hvormed vi erklæ- rer os enige med de andre nordiske regeringers udtalel- ser i denne sag.

Hilmar Kass (FL):

Kun en kort replik til Hans Jacob Debes. Han vil pådut- te os at vi godkender fængslingen af Mandela og apart- heidssystemet, hvilket er en forfalskning af det, der blev sagt. Jeg tillader mig at spørge, om dette råd må- ske skal godkende og kræve frigivelse af alle politiske fanger, der måske har siddet ligeså længe som Nelson Mandela?

Jóannes Dalsgård (FL):

Jeg vil tillade mig at oplyse Adolf Hansen om, at det just er som rådgivende organ, at vi tager denne sag op. Vi siger til de regeringer, der har taget stilling for Mandela, at de har gjort det rigtige. Adolf Hansens kritik holder ikke, for hvis nu formalia skal være alt- afgørende i denne sag, så har vi jo ihvert fald ret til at sige til Islands regering og det færøske lagting, at vi mener, de har gjort det rigtige. Hvad man har gjort i Grønland, ved jeg ikke.

Men selvfølgelig er vi ikke så blåøjede, at vi ikke

ved, at det vi først og fremmest vil, er at vise vores solidaritet og moralske opbakning til alle, der bekæmper apartheid. Mandela er jo ikke nogen helt almindelig fange, men symbol på alle de fanger, som Hilmar Kass og Adolf Hansen netop har udtrykt deres dybe sympati for. Der findes på biblioteket i Tórshavn 7 bøger om Mandela, som Adolf Hansen bør læse, når han kommer hjem. Mandela har jo forlængst udstået sin fængselsstraf. Det der nu sker, er at han tilbageholdes efter en bestemt undtagelseslov, som tillader regeringen at tilbageholde folk, som menes at ville kunne begå noget galt i fremtiden. Der er kun ét andet land i hele verden, der har en lignende lov, nemlig Polen, hvor man nu vil afskaffe den.

Så tilbageholdelsen af Mandela er en stor forbrydelse mod menneskerettighederne, fordi det er en af de fundamentale rettigheder at man ikke kan tilbageholdes på mistanke om fremtidige handlinger. Derfor drejer sagen sig slet ikke om hvorvidt Mandela er skyldig eller ej. Med Kass' og Hansens sympati for politiske fanger skulle det derfor være let for dem at ændre holdning til denne sag. Det kunne jo tænkes, at frigivelsen af Mandela ville føre til andre politiske fangers frigivelse.

Hr. Formand, jeg beklager denne debat. Jeg vil minde jer om, at vi har et stort moralsk ansvar, og som vor islandske ven sagde lige før, bliver det svært at se meningen med vort samarbejde, hvis vi ikke kan tale om sådanne ting, der vedrører vores moralske habitus.
Tak.

Hans Jacob Debes (FL):

Det er kun for at rette en misforståelse, at jeg tager ordet igen. Naturligvis kunne jeg aldrig drømme om at

beskyldte en mand som Hilmar Kass eller Adolf Hansen for at godkende et system som det sydafrikanske. Jeg ved, at de er ligeså meget imod dette system som jeg, og jeg forstår faktisk også deres argumenter, selv om jeg ikke er enig med dem.

Men hvis vi ikke i dette forum får vedtaget det forslag, som er fremkommet, er jeg bange for, at det kan fortolkes på en måde, som er meget uheldig for os. Det var det, jeg mente, ikke at rette beskyldninger mod nogen for racisme, som jeg ved at ingen her i forsamlingen tolererer.

Preben Lange (GL):

Vi fortsætter mødet om 10 minutter.

Preben Lange (GL):

Præsidiets har lige holdt møde og er blevet enige om, at vi sender følgende fælles udtalelse uden for dagsordenen:

"På Vestnordens parlamentariske Samarbejdsråds møde 18. juli 1988 i Ilulissat i Grønland vedtog rådet at udtale sin støtte til de nordiske regerings krav om Nelson Mandelas øjeblikkelige løsladelse fra fængsel."

Kopi af udtalelsen sendes til Grønlands landsstyre, Færøernes landsstyre og Islands regering, samt til fru Winnie Mandela, og den underskrives af Hans Jacob Døbes, Fridjon Thordarsson og Preben Lange.

Med hensyn til vores videre møde skal jeg meddele, at vi i eftermiddag kører herfra kl. 16.30 til KTU for at

høre lidt om produktions- og eksportvirksomheden. I morgen fortsætter vi med at behandle de forskellige indkomne forslag og udarbejde rekommandationer.

(kort diskussion om Mandela-udtalelsen uden for referentens hørevidde)

Preben Lange (GL):

Jeg må beklage at kunne meddele, at visse af vore medlemmer betragter dette møde som udemokratisk. Derfor foreslår jeg, at vi går til afstemning.

Vi må sende det som en flertalsudtalelse, og mindretallet kan så komme med deres egen udtalelse.

Hvem stemmer for, at Vestnordens parlamentariske Samarbejdsråd sender følgende fælles udtalelse?

Fridjon Thordarsson, ja
 Alexander Stefansson, ja
 Oli Guðbjartsson, ja
 Steingrímur Sigfússon, ja
 Arni Gunnarsson, ja
 Danfrídur Skarphedinsdóttir, ja
 Hans Jacob Debes, ja
 Jógvan Olsen, afstår
 Anfinn Kallsberg, afstår
 Jóannes Dalsgaard, ja
 Hilmar Kass, afstår
 Adolf Hansen, afstår
 Mikael Petersen er ikke tilstede
 Jens Geisler er ikke tilstede
 Otto Steenholdt, ja
 Peter Ostermann, ja
 Preben Lange, ja

Jeg vil med disse ord appellere til forsamlingen om at støtte, at rådets arbejde kommer til at bære frugt.

Fridjon Thordarsson (IA):

Tak til Preben Lange. Vi følger den foreslåede rækkefølge og starter med forslagene i gruppe A. Jeg giver ordet til Hilmar Kass.

Hilmar Kass (FL):

Hr. Formand. Jeg har med forundring læst Hans Jacob Debes' forslag om, at vi skal henstille til vores regeringer, at der gøres en større indsats for at effektuere rekommandationerne. Deltagerne her i rådet refererer jo direkte til deres respektive partier. Så jeg kan ikke se, at vi skal pålægge regeringerne at få rekommandationerne først igennem, derimod vore egne partier, som alle er repræsenterede her i rådet.

Derfor kan jeg kun tilslutte mig forslaget om at rådets delegationer hver især er ansvarlige for, at de vedtagne rekommandationer medtages som fast punkt på dagsordenen under de respektive tings samlinger, således at rekommandationerne kommer til behandling i hver enkelt parti, som så må have ansvaret for, at de bliver ført ud i livet.

Angående Preben Langes forslag om at regeringsmedlemmer deltager i vores møder, er jeg bange for, at det ville være for stor en arbejdsbelastning for dem at skulle bruge en uge hvert år. Som sagt mener jeg, at vi bør arbejde igennem vore respektive partier.

Otto Steenholdt (GL):

Den grønlandske delegation godkender forslag nr 1, men ønsker en præcision af udtrykket "nødvendige finansielle midler" for at kunne vurdere, om vi har råd til det.

Forslag nr. 9 og nr. 12 minder principielt om hinanden, og vi foretrækker at stryge nr. 9, idet det forekommer unødvendigt at tage regeringsmedlemmerne med til vore møder, når vi følger forslaget om at Vestnordens parlamentariske Samarbejdsråds rekommandationer kommer på dagsordenen til de respektive tings møder.

Steingrímur Sigfusson (IA):

Jeg tror, det er bedst, hvis vi kan samle forslagene om effektivering af rådets arbejde under ét.

Med hensyn til Preben Langes forslag, nr 9, ville det være hensigtsmæssigt at ændre formuleringen, så det fremgår, at vi ønsker regeringsmedlemmer inddraget i vores samarbejde, uden at de nødvendigvis skal deltage i vores møder. Hvis vi er enige, skulle vi nok kunne finde frem til en sådan formulering.

Derimod er jeg uenig med Preben Lange om at det skal anføres, at møderne i Vestnordens parlamentariske Samarbejdsråd skal være en slags forberedelse til Nordisk Råds sessioner. Det kan ikke være meningen. Jeg har naturligvis ikke noget imod, at vi i Vestnorden samarbejder i Nordisk Råd, men i dette råd har vi et selvstændigt samarbejde, som vil miste noget af sin mening, hvis det udelukkende drejer sig om, at vore møder skal være en del af Nordisk Råds samarbejde. Vi må huske, at mange af vort råds medlemmer, som jeg selv, ikke er medlemmer af Nordisk Råd, og jeg kan ikke se, hvad jeg

skulle gøre på vore møder, hvis de blot var en forberedelse til sessionerne i Nordisk Råd. Jeg vil atter understrege, at det ikke udelukker, at vi samarbejder så godt vi kan i Nordisk Råd, men forslaget formulering går ikke.

Preben Lange (GL):

Steingrímur Sigfusson har ret i, at dette råd er et selvstændigt råd. Men det, jeg har tænkt på med mit forslag er, at der er nogle punkter, som vi behandler her, som det vil være af stor betydning at fremkomme med i Nordisk Råd på Vestnordens vegne. Der er jo også en del af os her, der er medlemmer af Nordisk Råd.

Som eksempel kan jeg nævne, at forureningsfaren i forbindelse med Donreays deponeringsplaner, som repræsentanterne fra Vestnorden havde talt meget om, blev taget op på Nordisk Råds Oslo-session. Vi er hver for sig små nationer, men når vi står samlet, er der immervæk en større chance for at vi bliver hørt af de andre nordiske lande, som tilfældet var med dette spørgsmål.

Jeg siger ikke, at alle vore rekommandationer skal videre til Nordisk Råds sessioner, men for en del af dem har vi behov for at bruge vores forum her til at forberede fremlæggelsen i Nordisk Råd. Tak.

Arni Gunnarsson (IA):

Hr. Formand. Jeg tror, det er meget enkelt at behandle forslagene i gruppe A. Vi slår simpelthen nr 1 og nr 12 sammen. Jeg tror, at både Debes' og Preben Langes forslag dækker det, vi her på mødet har talt om, er nødvendigt at gøre. Jeg er enig med Steingrímur Sigfusson om, at vi bør henvende os direkte til vore regeringer,

som det selvstændige råd vi er, og ikke have direkte samarbejde med Nordisk Råd. Jeg mener derfor, at vi skal stryge nr 9.

Hans Jacob Debes (FL):

Kære venner. Det er et forslag til en udtalelse angående effektivisering af de af Vestnordens parlamentariske Samarbejdsråd vedtagne forslag til rekommandationer, som jeg har fremsat. Og jeg er glad for, at det bliver seriøst behandlet i denne forsamling, idet jeg har forstået på vel alle, der har haft ordet i denne session, at det er vores hovedproblem. Det er korrekt at kalde det en udtalelse i henhold til forretningsordenens § 4, og ikke en rekommandation. For jeg synes, det ville være lidt pinligt at vedtage rekommandationer om rekommandationernes udøvelse.

Det fremgik i går, at adskillige af vores medlemmer har tænkt over, hvordan man griber den sag an. Efter min opfattelse kom Peter Ostermann med det bedste forslag, at det bliver et fast punkt på de respektive tings dagsorden. Det kan naturligvis forudsætte en ændring af vore tings forretningsorden, for Vestnordens parlamentariske Samarbejdsråd eksisterer ikke blandt de udvalg, som er nævnt i det færøske lagtings forretningsorden. Men det skulle vel ikke være så vanskeligt at få indpasset.

Når Otto Steenholdt spurgte, hvad "de nødvendige midler" betyder i mit forslag, kan jeg naturligvis ikke komme med et beløb. De nødvendige midler er de midler, som det koster at udføre de hensigter, som forslaget udtrykker. Det må i hvert enkelt tilfælde kunne beregnes, hvad der er nødvendigt.

Fridjon Thordarsson (IA):

Tak til Hans Jacob Debes. Da ikke flere synes at ønske ordet, går vi nu videre til forslagene om miljøsamarbejde.

Hans Jacob Debes (FL):

Det er jo udtrykt som en af hovedhensigterne i vor præambel, at vi har en fælles interesse i at bevare og på en kontrolleret måde udnytte vore levende og ikke-levende ressourcer. Jeg synes, det er meget vigtigt, at vi ikke glemmer dette, og jeg vil mene, at næsten alle har berørt dette spørgsmål under generaldebatten i går, måske især min landsmand, Jógvan Olsen. Spørgsmålet om, hvordan vi får mest muligt ud af de ressourcer, som findes i det vestnordiske område. Og spørgsmålet om hvordan vi bevarer livet i dette område over for de forskellige farer, der truer det.

Ideen med at oprette en permanent komite til miljøkontrol ligner jo det forslag, som Arni Gunnarsson kom med sidste år. Det er blot mere bindende, hvis vi får vedtaget en permanent komite, der skal afgive rapport til myndighederne mindst fire gange om året. Det er ligesom en opstramning af de ideer, der fremkom sidste år.

Jóannes Dalsgaard (FL):

Hvis jeg skal fatte mig i korthed, vil jeg bare gøre opmærksom på, at det drejer sig om to forslag der ligner hinanden meget, og at Mikael Petersens er mere vidtgående end Hans Jacob Debes'. Jeg tror faktisk, det er nødvendigt at gå så langt som Mikael foreslår, at vi virkelig har et fast organ med et fast personale, som har til opgave at overvåge hav- og luftmiljøet. Det er

så vigtigt et spørgsmål, at det ikke kan løses blot ved at en komite træder sammen fire gange om året. Jeg vil anbefale, at vi følger Mikael's forslag.

Arni Gunnarsson (IA):

På vort møde i Tórshavn sidste år fremlagde jeg et forslag om at Vestnordens parlamentariske Samarbejdsråd foreslog de nordiske regeringer at etablere en institution, som planlægger og koordinerer Nordatlantens forureningsforskning og -bekæmpelse. Alle de nationer, der ligger ved det nordlige Atlanterhav skulle tilbydes medlemskab af denne institution. Desværre blev mit forslag skåret ned, og en mindre vidtrækkende rekommandation blev vedtaget.

Jeg er enig med Mikael's forslag om at det bør være en fast institution, som arbejder året rundt med de livsvigtige sager, som forslaget handler om. Jeg vil gerne spørge Debes, om han kan være enig med mig heri, at vi henstiller til vore regeringer at der etableres en institution, hvad der er en helt anden ting end en komite. Og jeg tror nok, vi bør invitere alle de andre lande omkring Nordatlanten til at deltage i dette arbejde. På den måde bliver forslaget mere vidtrækkende, og mere værdifuldt.

Otto Steenholdt (GL):

Som Arni siger, har vi ganske rigtigt behandlet dette emne før, ligesom vi har udtalt os ret stærkt om at forsvare vore områder i luften, på havet og landområderne. Og det er en nødvendighed.

Vi kan sagtens blive enige om, at der skal gøres noget ved det, men hvorfor skal det være videnskabsmænd? Det

kan ligeså godt være politikere fra de forskellige lande. Jeg regner med at både Island og Færøerne har faste miljøudvalg i landstinget, ligesom Grønland har det. Hvorfor ikke opmuntre disse udvalg i vore tre lande til at holde fælles møder, f.eks. en gang om året, hvor de så kunne tilkalde videnskabsmænd, hvis de har behov for det. Jeg synes, vi kunne bruge det politiske niveau og ikke bare et flydende videnskabeligt. Vi er bestemt ikke imod, at der skal være et permanent organ. Om det skal en komite eller institution er ligegyldigt for os.

Hans Jacob Debes (FL):

Jeg vil gerne svare Arni Gunnarsson; det er jo hans oprindelige ide fra sidste år, som vi vedtog enstemmigt. Jeg tror vi er meget enige om det, der skal gøres på dette område. Om det skal være en permanent komite, eller en institution kan diskuteres, men jeg holder nok til en institution, som har karakter af noget mere permanent. Jeg vil erklære mig for fuldstændig enig med Arni, og har intet imod at mit forslag bliver samarbejdet efter de tanker, som nu blev fremlagt.

Preben Lange (GL):

Der er ikke flere, der har bedt om ordet. Så vi går over til punkt C om særlige miljøspørgsmål, d.v.s. forslag 4, 6, 7 og 8.

Jóannes Dalsgaard (FL):

Jeg behøver ikke at gå i detaljer om mit forslag om, at der gøres en indsats for at forhindre, at planerne om deponering af radioaktivt affald under havbunden føres ud i livet. Der har allerede været megen presseomtale af disse planer i vore lande. Jeg kan bekræfte, at dis-

se planer er meget langt fremme, men at den nok mest radikale del af planen, at lave et undersøisk rigsdæpot, er droppet ifølge hvad den britiske regering har svaret vor lagmand.

Den britiske regering, eller dens organ, Nirex, fastholder sine planer om at opbevare radioaktivt affald på mellemstadiet i små tunneller under havbunden. Det er vel helt unødvendigt at forklare rådets medlemmer, hvorfor vi må være imod disse planer. Så jeg foreslår, at vi markerer vores modstand ved at vedtage en rekommandation, som foreslået, eller med eventuelle ændringer, hvis der er ønsker om det.

Preben Lange har et forslag om spraydåser med freon som drivmiddel. Her kan jeg oplyse, at vi i lagtinget har vedtaget at tiltræde en konvention mod forurening af ozonlaget med freon. Vi er i hvert fald tvunget til at følge den konvention, så det kommer til at gå automatisk hos os. Vores miljøminister vil komme med forslag herom i den kommende samling, men det er ikke sikkert, det er det samme i Grønland eller Island.

Forslaget om forbud mod beflyvning med plutonium kan jeg kun støtte på det varmeste. Og jeg kan oplyse, via det arbejde som den færøske miljøkomite i lagtinget har gjort, at der er planer om at eksportere plutonium fra Donreay, nærmere betegnet regner man med, at 8 kilo plutonium årligt skal udflyves derfra, hvad der er ganske meget, og flyvningen vil givet gå over vore lande.

Hans Jacob Debes har et forslag om at vi skal overvåge den militære aktivitet i de vestnordiske farvande. Der må jeg vedgå at være en smule skeptisk og i tvivl om, hvordan jeg skal stille mig. Min holdning er nemlig, at al den slags overvågning skal ligge hos det internatio-

nale organ, som vil blive dannet i og med vedtagelsen af den atomvåbenfri zone. Det skulle give den største sikkerhed. Med dette bevæger vi os i et område, som kan være lidt farligt for os at påtage os, og jeg mener, at denne overvågning skal ligge hos et internationalt organ; enten den internationale atomenergikommission, som Anker Jørgensen har foreslået, eller hos en FN-kommision, som Olaf Palme har foreslået.

Otto Steenholdt (GL):

For Grønland er det lidt vanskeligt at tage stilling til forslag nr. 4 om overvågning af den militære aktivitet. For vi mener, at sikkerheds- og forsvarspolitikken er et dansk anliggende. I Grønland har vi nedsat et udvalg så sent som i foråret om sikkerhedspolitiske spørgsmål. Efter folketingsvalget er en rejse til USA planlagt. Derfor er vi lidt betænkelige ved at godkende dette forslag, selv om vi heller ikke vil afvise det; vi vil gerne sende forslaget til vores landstingsudvalg til nærmere vurdering. Her og nu vil vi ikke tage beslutning om forslag nr. 4.

Forslag nr. 6 er vi allerede bekendt med fra tidligere, og i Grønland er vi altid imod planer om radioaktivt affald, hvor der er en risiko for ulykker. Så det kan vi tilslutte os.

Angående punkt 7 - har vi også i Grønlands Landsting vedtaget forbud mod brug af freondrevne spraydåser, af hensyn til ozonlaget.

Imidlertid har vi flere andre giftige produkter i vore lande. Massevis af plastikposer kan vi klage over i Grønland. Man kan sejle med en påhængsmotor, hvor det pludselig siger Bang, fordi der er en plastikpose i

skruen. Det koster nok nogle menneskeliv i Grønland, at de bliver smidt i havet. Der er også meget farlige giftstoffer i meget af den emballage, vi brænder som affald. Bl.a. stoffet PVC, som der i Danmark kommer et forbud mod anvendelsen af. Det forbud kan vi ligeså godt tage med her i Vestnorden, at PVC ikke må anvendes som emballage.

Angående forslaget om forbud mod overflyvning med plutonium er vi helt enige. Vor landsstyreformand har allerede udtrykt, at det ikke kan accepteres, at man mellem-lander med den slags last i f.eks. Thule.

Hans Jacob Debes (GL):

Der har efterhånden været mange forslag, som har til hensigt at sikre os livet i dette område. Vi har behandlet dem både i Island for to år siden, og på Færøerne sidste år. Nu kommer de op igen, og det viser i sig selv, hvor store problemer der er, og hvor meget der står på spil. Forslaget om at gå imod depoterne med radioaktivt affald kan jeg naturligvis fuldstændigt tilslutte mig. Selv har jeg stillet forslag om overvågning af militæraktivitet i det vestnordiske havområde. Sikkerhed er ikke kun et militært spørgsmål. Vi har jo i øvrigt slet ingen militære traditioner på Grønland, Island og Færøerne. Sikkerhed i dag er efter min opfattelse noget helt andet, nemlig i forhold til risikoen for en ulykke med radioaktivt udslip.

Med tanke på det forfærdelige, der kunne være sket i Donreay, Caithness og Kappernes, så er jeg enig med bl.a. Jóannes, at det kan nytte at protestere mod sådanne farer.

Jeg har selv deltaget i et møde i Underhuset i London, hvor vi drøftede netop dette problem blandt forskellige

organisationer i det nordatlantiske område. Og der er faktisk visse perspektiver i dette, idet man nu i England og Skotland for alvor er i tvivl om at denne re-processing plant skal bygges. Ikke kun tvivler man af økonomiske grunde, men også af politiske grunde.

Det værste som kan ske, er når man begynder at bore skakter ud fra land under havbunden, for hvad sker der den dag, der kommer en revne i havbunden. Efter få dage, er det blevet mig fortalt af sagkyndige, vil alt liv dø. Og så er der ikke mere at vedtage rekommandationer om.

Jeg mener godt, mit forslag kan forenes med Jóannes' forslag. Med sikkerhed mener jeg altså ikke kun militær sikkerhed, men sikkerhed for menneskenes eksistens.

Jóannes Dalsgaard (FL):

Jeg er efterhånden blevet en del klogere af at høre på min gode ven og gamle kollega Hans Jacob, og jeg forstår, at han ikke har noget imod, at vi sammenskriver de to forslag, og måske henviser til noget som ligner det, som Hans Jacob hentyder til, nemlig mit forslag om konflikt- og fredsforskning i Vestnorden, som er blevet vedtaget sidste år.

Danfrídur Skarphedinsdóttir (IA):

Hr. Formand, jeg brugte det meste af min tid igår på at diskutere natur- og miljøvern, fordi jeg synes det er uhyre vigtigt, at vi samarbejder på det område. Hvad forslag nr. 4 angår, handler det om noget, alle er meget bekymrede over, om militær aktivitet, og det er helt utåleligt for os ikke at vide hvad der foregår. Jeg mener, vi skal henstille til vore regeringer, at de

forsøger at påvirke det, som sker.

Forslagene nr. 6, 7 og 8 er allerede behandlet i det islandske parlament. Vi har haft diskussioner uden for den almindelig dagsorden om beflyvning med plutonium over vort land, og regeringen har lovet at gøre alt for at forhindre dette. Så har vi haft en rekommandation om beskyttelse af ozonlaget, som nu er til behandling i regeringen. Vi er altså helt enige i disse forslag.

Preben Lange (GL):

Selv om jeg er helt vidende om at de forskellige landes regeringer har reageret på de forslag, jeg fremsat, ønsker jeg at markere vort samarbejde her ved at vi samlet udfærdiger dem som rekommandationer. Også således, at vi bedre kan blive hørt i Nordisk Råds session til foråret. Da jeg var i Norge for 3 uger siden, læste jeg Gro Harlem Brundtlands udtalelse til pressen, at hun også ville gribe ind; dog uden noget konkret forslag. Derfor har jeg med hensyn til ozonlagets beskyttelse foreslået, at spraydåser der bruger freon forbydes; det vil da være et første skridt på vejen. Der er kommet hul i ozonlaget over Grønland, hvorfor det også vil være passende, at vi tager det første skridt til at forbyde midler, der ødelægger ozonlaget.

Jóannes Dalsgaard (FL):

Jeg erkender, at det er de samme generelle ting, disse forslag handler om, men jeg vil gøre opmærksom på, at mit forslag om Nirex er lidt specielt, fordi det haster helt fantastisk, i og med at alle planer ligger klare: De nødvendige tilladelser er fremskaffet fra både de lokale og de centrale myndigheder; man har forhandlet med jordejerne; det eneste der står tilbage er at udby-

de hele projektet i privat enterprise, for det er meningen at det er private og halvprivate foretagender, der skal køre opgaven. Så det haster. Om tre måneder er det for sent, så er arbejdet gået igang. Det er jo ikke store tunneller, det drejer sig om, men tunneller som det sammenpressede affald kan skydes igennem som projektiler flere hundrede kilometer ud i søen. Og de kan jo bores i løbet af ganske kort tid. Så alt er klappet og klart. Man venter kun på entreprisen og det bliver afgjort inden nytår. Det fremgår helt tydeligt af det svar, der britiske regering har givet til det færøske landsstyre i forbindelse med det svar, at man ikke vil bruge Rock All området, som er for politisk problematisk. Så der skal helst tages fat lige med det samme.

Adolf Hansen (FL):

Hr. Formand, vi har fire forslag. Nr. 6 og nr. 7 er helt relevante, mens der er grund til at kommentere nr. 4 og 8. Til nr. 4 har jeg noteret: sig ja - eller KGB. Jeg kan ikke se, vi ønsker et KGB her i Norden til at spionere hvad andre foretager sig; jeg kan heller ikke se, vi har råd til det. Derimod kan jeg se spiren til, at vi skal til at indføre eget militær: For når vi først har nedsat denne komite eller udvalg, vil de selvfølgelig søge at berettige deres arbejde og komme med en masse forslag om u-både og kanoner, og så begynder folk at blive forskrækkede, og der vil efter nogle år komme en indstilling til at man bør yde et modtryk. Så jeg kan se en lille spire til et militærvæsen, som jeg overhovedet ikke kan acceptere. Jeg vil derfor ikke gå med til dette forslag, som jeg kalder et KGB-forslag. Efter min mening går forslaget langt ud over, hvad vi bør diskutere i dette forum.

Forslag nr. 6 kommer fra Jóannes Dalsgaard og bygger på

oplysninger fra pressen i den senere tid. Man må indrømme, at det desværre er sandt hvad der står i det, men jeg mener, at man i hvert fald bør undersøge, om de farer er så store, som det bliver meddelt i pressen. Det er beskrevet, hvor man begynder at bore, men ikke hvor man ender; der har været tale om Rock All, og dér mener jeg man kommer temmelig tæt på vort område. Men man har ikke fået meget at vide om, hvordan affaldet skal pakkes ind og hvordan undergrundens beskaffethed er; vil den blive opløst, eller er det noget, der vil blive liggende til evige tider. Jeg kunne tænke mig, at man i stedet fik nedsat en komite, der skal undersøge de aktuelle farer, og hvad vi fra de vestnordiske lande kan gøre for at prøve at standse det. Man kan også give komiteen mandat til at rådgive regeringerne eller landsstyrerne i de enkelte sager.

Jeg vil springe nr. 7 over og kommentere forslag 8. Der er nævnt et stof, plutonium, der er nævnt et område, der er nævnt overflyvning, der er nævnt et forbud mod flyvning og mellemlanding. Der er intet nævnt om mængden; eller om intervaller; eller om emballeringer; eller om faren som helhed; eller om faren pr. tidsenhed; eller om faren pr. tidsenhed ved flyvning contra faren pr. tidsenhed vedrørende anden transport. Der er kort sagt mange spørgsmål, der står ubesvarede.

Forslaget som sådan er ikke begrundet. Vi har fået et navn, men jeg kender ikke plutonium og aner ikke hvad det er. Forslagsstilleren synes at gå ud fra, at vi alle har samme indsigt. Det har vi bare ikke, og vi har heller ikke pligt til at have det. Derfor vil jeg foreslå, at der også bliver arbejdet videre med dette forslag i en komite, således at man finder ud af, hvor store farerne er. Det kan godt være, der er større farer, dér hvor plutoniet ligger i øjeblikket, før det

bliver flyttet; hvor stor er faren, hvordan er det emballeret i flyet; hvad sker der, hvis et fly falder ned; alle disse ting bør være på plads først. Vi skal ikke bare vedtage rekommandationer for at vedtage rekommandationer. Der skal være realiteter bag og ikke blot mistanker om hvordan tingene forholder sig.

Vedrørende forslag 7 er det jo en international vedtagelse, og vi har så sent som inden for det sidste år tiltrådt den såkaldte Wiener-konvention. Jeg ved ikke, hvad Island og Grønland har gjort. Men jeg tror forslaget er unødvendigt, i og med at det er ved at finde sin løsning allerede.

Om forslagene som helhed vil jeg sige, at der er for lidt jordforbindelse. Jeg sagde sidste år, at jeg savner forslag, der kan gøre os bedre i stand til at betale de rekommandationer vi vedtager. Det er altid noget der koster penge, men aldrig noget, der kan gøre os stærkere. Det er det, jeg savner. Jeg vil henstille til rådet og de enkelte delegationer, at I næste gang kommer med balancerede forslag, det kan være på mange forskellige områder, men det skal være forslag til hvordan vi styrker hinanden. Det er trods alt det, der er formålet med vort samarbejde, at styrke sammenholdet og styrke os økonomisk.

Jóannes Dalsgaard (IA):

Hr. Formand, det er aldeles unødvendigt at gøre al det, Adolf Hansen foreslår, for det står allerede i den rapport, som lagtingets miljøudvalg har afleveret til lagtinget og som også Adolf Hansen har fået. Men jeg skal prøve at summere op. Jeg kan berette, at hvis Donreayplanen bliver fuldt udbygget, kommer det til at dreje sig om ganske store mængder radioaktivt stof,

svarende til hele 8 kilo rent plutonium hvert år. Plutonium er et stof, som er omdannet af uranium og to gram er nok til at dræbe alt liv i Atlanterhavet, siger eksperterne. Så spørger han om Nirex' planer, som det også er unødvendigt at nedsætte en kommission for at undersøge. De planer er så detaljerede og konkrete, jeg har dem på mit rum og vil straks give dem til Adolf Hansen, og jeg vil bede sekretariatet om at kopiere dem til uddeling. I rapporten, "The Way Forward" står det hele.

Hans Jacob Debes (FL):

Jeg er meget enig med Jóannes Dalsgaard i det, han har svaret min kære slægtning, Adolf Hansen. Jeg er meget glad for den kritik som Adolf Hansen rettede mod mit forslag, nr. 4, for det overbeviser mig om, at det er et godt forslag.

Jógvan Olsen (FL):

Hr. Formand, jeg vil gerne stille et enkelt konkret spørgsmål i forbindelse med Preben Langes forslag om forbud mod overflyvninger med plutonium over de vestnordiske lande og havområder. Hvad er et havområde? Er det tre mil, tolv mil, eller hvad? Hvad er definitionen?

Preben Lange (GL):

Vi har jo forskellige afgrænsninger af havområderne. F.eks. har Norge, Grønland og Island i disse år grænsekrig om deres havområder. Færøerne har deres eget havområde. Men er meget stor del af vort havområde er internationalt farvand og ved at kunne arbejde sammen med de andre, først og fremmest nordiske lande, må vi bruge

Nordisk Råd til at kunne få de øvrige lande til at forstå, hvad det betyder når disse øvrige lande forurener deres havområder. For strømmene fører forureningen med sig. De spørger imidlertid aldrig os, hvilke veje den går. Det er derfor nødvendigt at man opnår en større forståelse mellem de forskellige lande, således at vore havområder ikke bliver forurenede i den grad at vores erhvervsgrundlag ødelægges.

Det er en rekommandation, først og fremmest til vore egne regeringer, men som skal videre til Nordisk Råd og derved gennem ud til de andre lande.

Vi behøver ikke at tale om sømil. Island har en to-hundredrede sømils grænse, og det samme gælder Grønland og Færøerne, og disse havområder kan vi selv træffe afgørelser om. Men der er som sagt andre, internationale områder, hvorfra forurening kan ødelægge vore havområder, derfor er der ingen bestemt sømileafgrænsning i forslaget.

Peter Ostermann (GL):

Med al respekt for Adolf Hansens politiske arbejde mener jeg, han burde være stoppet, da han her fra talerstolen kom med helt grundløse og decideret forkerte oplysninger. Alle ved, at der i Thule har været en nedstyrtningssulykke med et amerikansk militærfly for mange år siden, og at vi idag stadig slås med eftervirkningerne heraf. Alene dette viser nødvendigheden af, at vi her arbejder for at forhindre den slags ulykker. Men det kan være disse oplysninger har været fremført på en søndag, så Adolf Hansen er gået glip af den.

Adolf Hansen (FL):

Jeg er meget glad for, at vi ikke har ni af typen Ostermann her, for så ville man begynde at stoppe de enkelte talere. Gudskelov har vi ytringsfrihed og demokrati, og det må man respektere. Jeg kan sige til Ostermann, at jeg ikke kender til den ulykke i Thule, jeg kan jo have været i Afrika imens. Og jeg kender ikke noget til plutonium. Vi kan ikke forlange i et forum som dette, at alle skal vide det samme, for vores interesser er forskellige, og derfor, Peter Ostermann, må man være så tolerant, at man godtager de medlemmer, der nu er tilstede med den viden og den indstilling de har. Hvis alle var helt ensporede og enige, var der intet formål med dette råd, så kunne man lige så vel sidde alene og diskutere.

Med hensyn til Jóannes Dalsgaards forslag. Jeg sagde, jeg var glad for nr. 6, men at savnede de underbyggende oplysninger. Og nu får vi at vide, at han har de oplysninger på sit kammer, hvor de har ligget al den tid vi har været her. Det havde været bedre, om vi allerede havde fået dem, så vi kunne have sat os ind i dem. Og så får vi at vide, at Atlanterhavet kan dø af to gram plutonium. Nu kan jeg godt huske sidste år i Lagtinget, da han sagde noget om to kilo, jeg ved ikke om det var Atlanterhavet eller han tog hele verden med.

I sidste fald skulle Atlanterhavet så kun være 1/1000 af hele verden.

Jóannes Dalsgaard (FL):

Rekommandationsudvalget har henstillet til præsidiet om at gøre noget for at afkorte denne debat. Ellers kan vi ikke gøre vores arbejde færdigt.

Preben Lange (GL):

Det er rigtigt, hvad Jóannes Dalsgaard siger, at tiden er fremskredet. Jeg vil derfor bede om, at kommentarerne til de næste forslag om ungdom og de studerende og om markedssamarbejde bliver meget korte. Disse forslag skulle være ret klare, og markedssamarbejde er noget, vi har talt om i mange år, også før dette råd blev etableret. Må jeg foreslå, at vi lader rekommandationsudvalget starter sit arbejde. Så forsætter vi debatten i eftermiddag, når udvalget har udarbejdet rekommandationerne, kl. 14.

Mødet er hævet.

Inden vi fortsætter programmet, vil jeg præsentere vores Landstyreformand, Jonathan Motzfeldt, som er her på gennemrejse, og som har glædet sig til at hilse på vore kolleger fra Vestnorden. Jeg byder dig velkommen Jonathan Motzfeldt. Hvis ingen har noget at indvende, vil han godt sige et par ord til forsamlingen.

Jonathan Motzfeldt:

Tak for den venlige modtagelse fra parlamentarikerne fra Vestnorden. Også jeg vil byde jer velkommen til Grønland. Jakobshavn er ikke min valgkreds, men Prebens, så han har sikkert sørget godt for jer.

I ved, at jeg skal til møde i Tórshavn med lagmanden og den islandske statsminister, det er en tradition, at vi engang imellem mødes. Vort møde er først og fremmest koncentreret om ideer på fiskeriets områder, bl.a. vores loddeproblemer og Nordafars fremtid. Desuden skal jeg som formand for fællesrådet vedr. mineralske råstoffer i Grønland, og på baggrund af den nye aftale, der

er på vej mellem Danmark og Grønland, orientere den islandske regering, om hvorlangt vi er kommet med olieeftersøgningen i Jameson Land, - de er jo naboer. Efterforskningen fortsætter sandsynligvis og Fællesrådet skal så tage stilling til, om vi skal igang med boringer i 1989, og hvis der er politisk flertal, kommer vi måske igang med olieboringen i efteråret 1989 eller 1990.

Det kulturelle samarbejde i Vestnorden er noget, vi lægger stor vægt på i Grønland. Den kulturuge, vi havde sidste år i Nuuk var et virkelig godt arrangement, og en fornøjelse for hele landet. Bl.a. sådanne initiativer vil vi gerne støtte fra regeringen. Det er jo jer, der skal prioritere disse ting, men I skal altså vide, at vi håber at det kulturelle element i vores samarbejde må styrkes, så vi ikke kun skal diskutere loddeproblemer og grænsedragninger og deslige.

Tak for jeres modtagelse. God arbejdslyst.

Preben Lange (GL):

Præsidiet siger tak til Jonathan. Vi kan love fra præsidiet og vort sekretariat, at vi sender vore rekommandationer til topmødet i Tórshavn, som finder sted sidst i denne måned.

Vi går nu videre, jeg foreslår, at rekommandationerne fremlægges af udvalgets formand.

Jóannes Dalsgaard (FL):

Hr. formand, rekommandationsudvalget har haft møde og gennemgået alle forslagene ud fra den gruppering vi foretog i morges.

Vi har forsøgt at sammenskrive de forslag, der lignede

hinanden, og vi har forsøgt at indarbejde de gode synspunkter fra debatten. Desuden har vi kikket lidt på rekommandationer, som blev vedtaget sidste sæson. Ud fra dette har en enig rekommandationskomite fremsat en række nye rekommandationsforslag, helt i tråd med den procedure vi anvender i Vestnordens parlamentariske Samarbejdsråd.

Vi starter med gruppe A om effektivering af vore beslutninger, forslag 1,9, og 12. Her foreslår vi, at Hans Jakob Debes forslag fremsættes uændret, og en fælles udtalelse er uarbejdet ud fra forslag nr. 12.

"I erkendelse af det faktum, at der har været problemer med effektiveringen af de af rådet vedtagne forslag til rekommandationer såvel på det organisatoriske som på det finansielle plan, og i betragtning af denne kendsgernings demoraliserende betydning for institutionens fremtidige muligheder og virksomhed opfordrer rådet Islands regering, Grønlands landsstyre og Færøernes landsstyre til at gøre en større indsats for rekommandationernes udøvelse og at bevilge de til de udtrykte formål nødvendige finansielle midler. Der gøres opmærksom på de negative konsekvenser af, at gentagne rekommandationer ikke følges op af de lovgivende og udøvende myndigheder i de respektive lande. Man må i modsat fald imødese en fare for den reelle betydning for rådets fremtidige virksomhed ud fra de intensioner, som oprindeligt dannede grundlaget for dets etablering."

Og den anden udtalelse:

"Rådets delegationer er hver især ansvarlige for, at vedtagne rekommandationer medtages som fast punkt på dagsordenen under de respektive tings samlinger."

Vi har altså ændret på Preben Langes forslag i overensstemmelse med, hvad der kom frem under debatten.

Preben Lange (GL):

Det er bedst, hvis vi gennemgår forslagene et ad gangen. Er der bemærkninger til disse to første forslag?.

Hans Jacob Debes (FL):

Eftersom jeg er en af forslagsstillerne, vil jeg blot sige, at jeg er fuldkommen enig.

Preben Lange (GL):

Hvis ikke flere har bemærkninger, går vi til afstemning.

Fridjon Thordarsson, ja
 Alexander Stefansson, ja
 Oli Guðbjartsson, ja
 Steingrímur Sigfússon, ja
 Arni Gunnarsson, ja
 Danfríður Skaphedinsdóttir, ja
 Hans Jacob Debes, ja
 Jógvan Olsen, ja
 Anfinn Kallsberg, ja
 Jóannes Dalsgaard, ja
 Hilmar Kass, ja
 Adolf Hansen, afstår
 Mikael Petersen ikke tilstede
 Jens Geisler, ja
 Otto Steenholdt, ja
 Peter Ostermann, ja
 Preben Lange, ja

15 siger ja, én afstår, en er ikke til stede. Jeg giver atter ordet til udvalgsformanden.

Jóannes Dalsgaard (FL):

Vi har drøftet forslaget fra Hans Jakob Debes nr. 4 og 5 og Mikael Petersens nr 11, og er enige om at fremsætte følgende forslag. Der er taget ideer fra alle forslag, hvor Debes nr 4 er blevet noget modificeret. Herefter foreslås følgende:

"Vestnordens parlamentariske Samarbejdsråd er foruroliget over den voksende forurening af havene, og herunder den miljøtrussel, som den voksende militæraktivitet i havområdene repræsenterer.

Rådet henstiller til Islands regering og Færøernes og Grønlands Landstyre, at der etableres et permanent, fælles organ, som dels koordinerer det arbejde, der allerede er i gang med at måle forureningen af de vestnordiske havområder, dels tager initiativ til forbedringer af dette arbejde. Organet skal have direkte reference til de respektive landes myndigheder. Vestnorden etablerer et samarbejdsorgan med henblik på bevarelse og beskyttelse af miljøet i de Vestnordiske lande.

Rådet henstiller til de enkelte lande at drøfte spørgsmålene vedrørende udformning, medlems sammensætning, kommissorium og kompetence for et sådant samarbejdsorgan."

Udvalgets motiver for denne formulering er, at vi har konstateret, at der i vore respektive lande er institutioner, der kan påtage sig dette arbejde og som bør få opgaven. Eksempelvis havforskningsinstituttet på Færøerne eller Miljølaboratoriet i Tórshavn og tilsvarende

organer i andre lande. Arbejdet skal foregå under landsstyrrernes ansvarsområde. På denne måde har vi indarbejdet Mikael Petersens forslag om etableringen af et samarbejdsorgan.

Preben Lange (GL):

Tak til formanden for udvalget, ønsker nogle af medlemmerne ordet?

Hans Jacob Debes (FL):

Jeg synes udvalgets forslag falder sammen med de intentioner, jeg havde med mine forslag, såvel som med Mikael Petersens. Det vigtige er, at der etableres et permanent organ, det er mest forpligtende. Jeg går ind for forslaget.

Otto Steenholdt (GL):

I det første afsnit fremhæves militær aktivitet. Jeg tror, at den foruroligende forurening især er de store landes ubegrænsede smiden ting i havet og i floderne. Der skal ikke kun stå militær aktivitet, men det skal understreges, at europæerne forpester deres have.

Hans Jacob Debes (FL):

Den forurening og de farer, vi udsættes for, hænger sammen. Det er vigtigt, at vi ikke tillader militære eventyr at ødelægge det, som vore fremtidige generationer skal leve af.

Anfinn Kallsberg (FL):

Vi har netop vedtaget en resolution om effektivering af

forslag. Og så får vi her et forslag, som pålægger vore landes forskellige administrationer nye opgaver. Jeg kan se for mig, hvad der sker på Færøerne. I 1983 var der forslag om en ny levnedsmiddel lovgivning, men på grund af knappe ressourcer til en lignende institution, som den Dalsgaard foreslår, har man ikke kunnet bringe den lovgivning i kraft; og jeg er bange for, at samme institution siden har fået andre opgaver, som den heller ikke er kommet igang med. Så hvis denne institution bliver vedtaget, går der efter min mening mange år, før tanken bliver ført ud i livet, hvis man ikke samtidig tænker på den økonomiske side af denne sag.

Otto Steenholdt (GL):

Som medlem af NATO er også Grønland ansvarlig for hvad der foregår i vore farvande. Hvis der også er russiske ubåde - , har vi ingen kompetance fra Grønlands Hjemmestyre til at blande os i udenrigsanliggender.

Det er ikke kun militæraktivitet, der forurener vore have. Indtil nu har jeg ikke hørt, hvor meget disse militæreaktiviteter forurener havene. Derimod ved vi, hvor meget skidt af forskellig slags fra landbrug og industri, der udsmides i de europæiske floder og have, herunder radioaktive stoffer.

Hvis man fjerner sætningen om militær aktivitet, kan jeg godt gå med til forslaget.

Adolf Hansen (FL):

Hr. formand, jeg vil ikke stemme. Men jeg vil sige som Otto Steenholdt, at hvis vi i den første sætning stopper ved forurening af havene, så kan jeg godt acceptere forslaget.

Jens Geisler (GL):

Hr. formand, jeg tror Otto Steenholdt har misforstået det her. At den voksende militæraktivitet er nævnt i forslaget hænger jo sammen med, at vi tidligere har haft udtalelser om vores frygt for de miljømæssige trusler, idet både de russiske og amerikanske fartøjer ikke alene medbringer atomvåben, men mange også er atomdrevne. Der er risikoen for en ulykke vi frygter. Det hører altså i høj grad med til den opgave vi har, at værne om vort miljø.

Vi kan ikke forvente, at andre lande værner om vor natur og miljø, vi må selv tage initiativ til at gøre det.

Arni Gunnarsson (IA):

Kun en kommentar til Adolf Hansen. Når vi medtager militær aktivitet i forslaget, sker det i lyset af nedtrapningen af raketter på landjorden i Europa. Mange af os mener, at det medfører en øget militær aktivitet i havene. Og vi ved næsten helt sikkert, at der i havene mellem Grønland, Island og Færøerne sejler ca 25 u-både årligt. Så det er rimeligt at nævne den voksende militære aktivitet, for et udslip fra en atomdrevne u-båd vil betyde udslættelse af hele torskebestanden. Jeg foreslår iøvrigt, at vi samtidig med den militære aktivitet specifikt nævner forureningen fra industrilandene.

Otto Steenholdt (GL):

Jeg forstår godt Arnis indlæg, og måske er den første sætning uklart formuleret. Hvis vi kan lave den om til "Vestnordiske parlamentariske Samarbejdsråd er foruroliget over den voksende forurening af havene, og herunder den miljøtrussel, som den voksende militære aktivi-

tet eventuelt ved uheld kan medføre", så er det tydeligere, at det er uheld vi frygter.

Preben Lange (GL):

Et uheld kan finde sted når som helst og hvor som helst. Vi oplevede i 1968, at et amerikansk fly faldt ned ved Thule, og idag har undersøgelser vist, at der findes plutonium på havbunden. Denne ulykke har indtil videre kostet flere menneskeliv, og der er stadig folk i fare både i Grønland og i Danmark. Dette berettiger vort forslags ordlyd. Ulykker af den slags er meget få, men konsekvenserne er store og alvorlige.

Otto Steenholdt (GL):

Jeg vil gøre opmærksom på, at ulykken ved Thule havde grønlandske politikeres fulde bevågenhed og vi spurgte bl.a. om der har været nogen havforurening ved Thule; både amerikanerne og udenrigsministeriet har svaret, at havet ikke er forurenat. I vort forslag taler vi om havforurening, Preben Langes eksempel handler ikke om havforurening.

Jeg kan ikke acceptere det med militær aktivitet, det er ikke godtgjort, at det forurener. Vi kan ikke stoppe alle disse u-både, som sejler rundt om vores øer, og slet ikke fra Grønlands Hjemmestyre.

Hilmar Kass (FL):

Nu har det været fremhævet på mødet, at vore rekommandationer ikke bliver ført ud i livet. I de nuværende forslag tales der om to samarbejdesorganer, som ligger så tæt på hinandens områder, at det ligeså godt kunne være ét.

Vi er på nuværende tidspunkt klare over, at der sker en betydelig forurening af havene, som allerede har skadet fiskebestandene en hel del. Så jeg synes, at det er forkert at fremhæve den militære aktivitet. Selvfølgelig er det en del af det, som det foreslåede fællesorgan skal arbejde med, og hvis de ikke i deres undersøgelser af havforureningen medtager den eventuelle forurening, der stammer fra militær aktivitet, så er de ikke deres opgave voksen.

Jóannes Dalsgaard (FL):

Jeg skylder rådet en indrømmelse, der er kommet en redaktionel fejl. Der skal ikke stå "Vestnorden etablerer et samarbejdsorgan", men "dette" samarbejdsorgan. Der er kun tale om ét samarbejdsorgan.

Iøvrigt har jeg sammen med Otto Steenholdt og Arni et ændringsforslag til indledningen:

"Vestnordens parlamentariske Samarbejdsråd er foruroliget over den voksende forurening af havene fra industrilandene og herunder den miljøtrussel, som den voksende fare for uheld på grund af militær aktivitet i havområdene repræsenterer".

Det er selvfølgelig en meget stærk modifikation, men hellere det, end at forslaget falder.

Jeg synes ikke, man bør inddrage interne færøske forhold, som Kallsberg har bragt ind i diskussion. Men da det er kommet frem, kan jeg fortælle, at vores miljølaboratorium vil få øgede ressourcer, netop fordi vi nu har vedtaget den færøske miljølov.

Steingrímur Sigfusson (IA):

Jeg kan godt støtte det ændringsforslag, som Jóannes lige har nævnt.

For at kommentere Ottos indlæg, kan jeg oplyse, at man mener, at der allerede ligger 6 atomkraftdrevne ubåde på havbunden, 3 i Atlanterhavet, 3 i Stillehavet. Af de tre i Atlanterhavet er to, en russisk og en amerikansk, placeret på en sådan måde, at når de bliver ødelagt, bliver den følgende forurening ført med Golfstrømmen til vore havområder. Brændstoffet i ubåde er omkring 30 gange så stærkt som brændstoffet i atomkraftværker på land. Så faren kan være umådeligt stor, og det er endda muligt, at ulykken allerede er sket med de sunkne ubåde, selv om vi kan vente et ukendt antal år på, at de går i stykker.

Min mening er derfor, at den stærkt voksende trafik af atomdrevne fartøjer er en af de største miljøfare vi har, og vi må gøre alt hvad der er muligt for at mindske denne fare.

Anfinn Kallsberg (FL):

Jeg skal ikke bringe færøske politiske problemer ind i debatten, men vil blot sige til Jóannes Dalsgård, at jeg er glad for at man har reduceret det til et enkelt organ, det giver måske lidt bedre plads på vores finanslov.

Jeg forstår imidlertid ikke, hvorfor man skal specificere, hvad slags forurening man er bange for. Der kommer hele tiden nye former for forurening. Hvis vi nu får standset brugen af atomkraft, skal der anvendes en anden energikilde, som måske er endnu mere forurenende.

Hans Jacob Debes (FL):

Jeg må bekende nogen betænkelighed ved den foreslåede ændring af mit oprindelige forslag, ikke på grund af egen forfængelighed, men fordi jeg har skrevet det som ansvarlig, vestnordisk politiker. Jeg forundres over, at Otto Steenholdt siger, at vores kompetance ikke omfatter det militære område. Rent teknisk og politisk har han jo ret, men jeg vil dog tro, at enhver nation og enhver del af menneskeheden har lov til at forlange kompetance i et spørgsmål, hvor det drejer sig om deres liv eller død. Der findes andre politiske sager end de tekniske, nemlig de humanistiske. Og han har ikke ret i, at der ikke er sket ulykker. Det er der. F.eks. Thuleulykken, som fik forfærdelige konsekvenser for helt uskyldige mennesker.

Det er ikke ansvarligt at vi i et forum som dette lukker øjnene for de farer der truer os. Menneskenes liv i dette område skal bevares, og menneskes liv i dette område er i fare.

Adolf Hansen (FL):

Nu har man specificeret miljøfarene i to: forureningen fra industrilandene, og den mulige forurening fra militæraktivitet, som jeg ikke ved om eksisterer eller ej. Mit forslag er at nøjes med formuleringen: "Vestnordens parlamentariske Samarbejdsråd er foruroliget over den voksende forurening af havene". Så kan vi få alle med.

Jóannes Dalsgård (FL):

Jeg kan ikke acceptere dette og foreslår Adolf Hansen at lave sit eget forslag.

Den ændring, vi har foretaget, har ikke ændret noget

Dermed er forslaget vedtaget med 15 stemmer for, en afstår, en ikke tilstede.

Vi går videre til næste rekommandation og jeg giver ordet til formanden for udvalget.

Jóannes Dalgaard (FL):

Med hensyn til forslagene 6, 7 og 8 er vi blevet enige om at fremsætte følgende:

Angående deponering af radioaktivt affald på havbunden:

"Vestnordens parlamentariske Samarbejdsråd henstiller til Islands regering og Færøerne og Grønlands landssty-
rer at gøre en alvorlig indsats for at forhindre, at planerne om depoter for radioaktivt affald under havbunden bliver ført ud i livet."

Preben Lange (GL):

Er der kommentarer til denne rekommandation?

Ingen markerer. Vi går til afstemning.

Fridjon Thordarsson, ja
Alexander Stefansson, ja
Oli Guðbjartsson, ja
Steingrímur Sigfússon, ja
Arni Gunnarsson, ja
Danfríður Skarphedinsdóttir, ja
Hans Jacob Debes, ja
Jógvan Olsen, ja
Anfinn Kallsberg, ja
Jóannes Dalgaard, ja
Hilmar Kass, ja
Adolf Hansen, ja
Mikael Petersen ikke tilstede
Jens Geisler, ja

Otto Steenholdt, ja
 Peter Ostermann, ja
 Preben Lange, ja

Forslaget er enstemmigt vedtaget.

Jóannes Dalsgaard (FL):

Det oprindelige forslag 7 fra Preben Lange har vi redigeret som følgende:

"Det henstilles til vore respektive regeringer/landstyrer, at der udstedes forbud mod indførsel og brug af spraydåser med freon som drivmiddel, og at der arbejdes for videre forholdsregler med hensyn til at begrænse brugen af freon og andre stoffer, der virker ødelæggende på ozonlaget."

Preben lange (GL):

Der er ingen, der ønsker ordet. Vi stemmer om dette forslag.

Fridjon Thordarsson, ja
 Alexander Stefansson, ja
 Oli Guðbjartsson, ja
 Steingrímur Sigfússon, ja
 Arni Gunnarsson, ja
 Danfrídur Skarphedinsdóttir, ja
 Hans Jacob Debes, ja
 Jógvan Olsen, ja
 Anfinn Kallsberg, ja
 Jóannes Dalsgaard, ja
 Hilmar Kass, ja
 Adolf Hansen, ja
 Mikael Petersen ikke tilstede

Jens Geisler, ja
 Otto Steenholdt, ja
 Peter Ostermann, ja
 Preben Lange, ja

Dermed er rekommandationen vedtaget.

Jóannes Dalsgaard (FL):

Udvalget foreslår følgende ordlyd på Preben Langes forslag nr. 8:

"Det henstilles vore respektive regering/landsstyrer, at der udstedes forbud mod såvel overflyvninger over de vestnordiske land- og havområder som mellemlandinger, når der drejer sig om transport af plutonium."

Adolf Hansen (FL):

Jeg vil gøre opmærksom på, at der for mindre end to år siden er vedtaget en dansk luftfartslov, hvorfor færinger ikke har noget mandat til at stemme.

Hans Jacob Debes (FL):

Jeg kan ikke se, at vi ikke har noget mandat til at vedtage en udtalelse af denne karakter. Tværtimod mener jeg, vi har pligt til at være med til at bestemme over vores egen fremtid.

Jóannes Dalsgaard (FL):

Blot en statsretlig belæring til Adolf Hansen:
 Selv om det er en folketingslov der er vedtaget på Færøerne ved Kgl. Anordning, står det det færøske landsstyre frit til enhver tid at fremsætte forslag til ændring af denne anordning.

Preben Lange (GL):

Hvis ingen andre har kommentarer, går vi til afstemning.

Fridjon Thordarsson, ja
 Alexander Stefansson, ja
 Oli Guðbjartsson, ja
 Steingrímur Sigfússon, ja
 Arni Gunnarsson, ja
 Danfríður Skarphedinsdóttir, ja
 Hans Jacob Debes, ja
 Jógvan Olsen, ja
 Anfinn Kallsberg, ja
 Jóannes Dalsgaard, ja
 Hilmar Kass, ja
 Adolf Hansen, afstár
 Mikael Petersen ikke tilstede
 Jens Geisler, ja
 Otto Steenholdt, ja
 Peter Ostermann, ja
 Preben Lange, ja

Forslaget er vedtaget med 15 stemmer for.

Jóannes Dalsgaard (FL):

Til Debes' forslag om studieophold i de vestnordiske lande foreslår vi, at der også kan blive tale om forskere. Udvalget ønsker at gøre rådet opmærksom på, at det vil kræve en indsats fra de tre landes myndigheder, således at der bliver taget hånd om disse studerende for at undgå at de bliver socialt isolerede.

"Vestnordens parlamentariske Samarbejdsråd henstiller til Færøernes landsstyre, Grønlands landsstyre og Is-

lands regering, at der hvert år på de respektive landes finanslove afsættes midler til at en studerende eller forsker kan tage studieophold i 1 år i et af de to andre lande."

Preben Lange (GL):

Idet ingen ønsker ordet, går vi til afstemning.

Fridjon Thordarsson, ja
 Alexander Stefansson, ja
 Oli Guðbjartsson, ja
 Steingrímur Sigfusson, ja
 Arní Gunnarsson, ja
 Danfríður Skarphedinsdóttir, ja
 Hans Jacob Debes, ja
 Jógvan Olsen, ja
 Anfinn Kallsberg, ja
 Jóannes Dalsgaard, ja
 Hilmar Kass, ja
 Adolf V. Hansen, ja
 Mikael Petersen ikke tilstede
 Jens Geisler, ja
 Otto Steenholdt, ja
 Peter Ostermann, ja
 Preben Lange, ja

Forslaget er vedtaget med 16 stemmer for.

Jóannes Dalsgaard (FL):

Angående Mikael Petersens forslag om udvekslingsrejser for unge har udvalget fundet, at der ved rådets sidste møde blev vedtaget en lignende, god rekommandation. Vi vil derfor fremsætte følgende:

"Idet Vestnordens parlamentariske Samarbejdsråd tilslutter sig endnu et fremsat forslag om formaliserede udvekslingsferierejser for unge henstiller vi til rådets præsidium at effektuere den vedtagne rekommandation nr. 3/1987:

Vestnordens parlamentariske Samarbejdsråd opfordrer færøernes landsstyre, Grønlands landsstyre og Islands regering at tage spørgsmålet op om muligheden for en samordning af ungdommens rejsemuligheder i Vestnorden, evt. med Nordrejsekortet som forbillede, samt at undersøge muligheden for en samordning af disse to rejsemuligheder."

Der var jo stor interesse for dette forslag på sidste møde, og det er derfor meget beklageligt, at der ikke er sket mere i sagen.

Otto Steenholdt (GL):

Forslaget er udmærket. Jeg tænker blot på de gode rejsemuligheder de andre nordiske lande har givet deres unge, og at vi burde gøre dem opmærksom på, at det faktisk er deres pligt at give grønlandsk, færøsk eller islandsk ungdom lige så gode muligheder. Jeg vil gerne tage dette spørgsmål op i Nordisk Råd.

Preben Lange (GL):

Vi går til afstemning.

Fridjon Thordarsson, ja
 Alexander Stefansson, ja
 Oli Guðbjartsson, ja
 Steingrímur Sigfusson, ja
 Arni Gunnarsson, ja
 Danfríður Skarphedinsdóttir, ja

hvervsliv som fra offentlige instanser.

Arni Gunnarsson (IA):

Forslaget omhandler noget, der allerede eksisterer. Færøerne og island har samarbejde på eksportområdet. Grønland er ikke kommet ind i samarbejdet, og det er derfor der står "... indleder et videre samarbejde på eksportområdet". Det har intet at gøre med, om det er private eller staten der eksporterer. Iøvrigt vil jeg nævne, at der allerede er forhandlinger igang mellem EF og vore lande om hvordan vi kan komme ind på det indre marked. Og det vigtige er jo, at vi tre små lande står sammen og forhindrer EF i at føre den splittelsespolitik, som de faktisk fører. De forhandlinger, der starter om få måneder, bliver mellem vore respektive regeringer og EF. Ikke mellem private eksportører. Derfor er forslaget formuleret som det er.

Hans Jacob Debes (FL):

Det var godt, hvad Arni Gunnarsson sagde. Intensionen er jo ikke, at det offentlige skal overtage hele samarbejdet om fiskeriprodukter.

Anfinn Kallsberg (FL):

Jeg forstår nok meningen med denne formulering, men den er helt gal. Jeg kan tilslutte mig forslaget, hvis vi i sidste sætning erstatter "salg af fiskeprodukter", som drejer sig om det egentlige salg, med "nye handelsaftaler", som jo er det, vi sælger i henhold til.

Jóannes Dalsgaard (FL):

Jeg kan helt tilslutte mig de redaktionelle ændringer,

der er foreslået.

Jeg vil tilsidst rette en tak til rekommandationsudvalgets medlemmer og sekretær, som har arbejdet hårdt siden i morges. Det har været en fornøjelse at arbejde med disse kloge og positive folk og glæder mig til at vi måske bliver valgt som udvalg en anden gang.

Preben Lange (GL):

Tak til udvalget og udvalgsformanden. Vi stemmer nu om ændringsforslaget, som lyder:

"På grund af de kommende store forandringer i markeds-situationen i Vesteuropa er det ønskværdigt, at de tre lande, Island, Grønland og Færøerne, indleder et videre samarbejde på eksportområdet.

Vestnordens parlamentariske Samarbejdsråd finder det ønskeligt, at Islands regering og Færøernes og Grønlands landsstyrelser indleder et effektivt samarbejde i forhandlingerne med Fællesmarkedet om nye handelsaftaler."

Fridjon Thordarsson, ja
 Alexander Stefansson, ja
 Oli Guðbjartsson, ja
 Steingrímur Sigfússon, ja
 Arni Gunnarsson, ja
 Danfrídur Skarphedinsdóttir, ja
 Hans Jacob Debes, ja
 Jógvan Olsen, ja
 Anfinn Kallsberg, ja
 Jóannes Dalsgaard, ja
 Hilmar Kass, ja
 Adolf V. Hansen, ja
 Mikael Petersen ikke tilstede
 Jens Geisler ikke tilstede

Otto Steenholdt, ja
Peter Ostermann, ja
Preben Lange, ja

Forslaget er vedtaget med 15 stemmer for.

Så har vi været igennem samtlige rekommendationer med hjælp fra et, efter præsidiets mening, dygtigt udvalg. Præsidiets takker for udvalgets arbejde, og nu går vi videre med disse rekommendationer til vore respektive regeringer.

Som sidste punkt på dagsordenen skal vi have fastlagt næste møde.

NÆSTE MØDE

Fridjon Thordarsson (IA):

Hr. Præsident, kære venner. Vi skal afslutte dette møde og jeg vil på den islandske og færøske delegations vegne sige hjertelig tak for den gode modtagelse og forbedelse af mødet og for de dejlige dage, vi har haft i Grønland. Hjertelig tak til vor formand, Preben Lange, for hans gode ledelse af mødet.

Det næste møde skal afholdes i Island, og vi har ønsket, at I får lejlighed til at være i Island på vor nationaldag 17. juni og f.eks. oplever den ved ankomsten til Reykjavik. Selve mødet foreslår vi afholdt i Stykkisholmur på Vestlandet fra den 18. juni. Det ligger 1/2 time med fly fra Reykjavik og ved Islands største fjord, Breidafjord.

I Breidafjorden ligger Flatøerne, og det var der, ved Eriksvold, at Erik den røde skjulte sit skib før han i

982 rejste til Grønland. De 26 skibe, der nogle år efter sejlede til Grønland var alle fra Vestlandet, fra Breidafjord og Borgarfjord.

Jeg kan også nævne, at mange gode venner fra Færøerne har været på fiskeri i Breidafjorden, og nogle har bosat sig i Island. Så vort næste mødested er et sted med vestnordisk historie.

Hjertelig tak alle sammen. Vi bringer de bedste hilsener til vore grønlandske venner, og velkommen til Island næste sommer.

Preben Lange (GL):

Tak for invitationen til Island, vi glæder os allerede til at opleve festlighederne omkring Islands nationaldag.

Mødet er slut. Det har været dejligt at være sammen med vore islandske og færøske venner. Debatterne under vore møder har vist, at vort samarbejde er nødvendigt, ikke alene for os parlamentarikere, men også for vore folk. Jeg takker for god orden under mødet og for behageligt samvær. Jeg håber, det har været en god oplevelse at komme til Nordgrønland, og ønsker jer en god hjemrejse.

BILAG I
DAGSORDEN

**Vestnordens parlamentariske Samarbejdsråds
møde i Ilulissat 17. - 19. juli 1988**

1. Mødets åbning ved Hans Jacob Debes
2. Navneoprøb
3. Godkendelse af medlemslisten
4. Valg af formand og viceformænd
5. Godkendelse af dagsorden
6. Den afgående formands beretning
7. Den tiltrædende formands indlæg
8. Generaldebat
9. Behandling af indkomne forslag
10. Næste møde
11. Mødets afslutning

BILAG II
REJSE- OG MØDEPLAN

Fredag den 15. juli

Kl. ca 11	Ankomst til Søndre Strømfjord fra Island, Færøerne og Nuuk
Kl. 12	Lunch. Vært: den grønlandske delegation
Kl. 13.30	Bustur
Kl. 17.30	Med charterfly til Ilulissat
Kl. 18.30	Indkvartering i Arctic Hotel
Kl. 19.30	Middag. Vært: den grønlandske delegation

Lørdag den 16. juli

- Kl. 09.30 Morgenmad
- Kl. 10.00 Separate formøder for delegationerne
Præsidiemøde
- Kl. 12.00 Bygdetur til Klausholm
- Kl. 18.30 Middag. Vært: Ilulissat kommune

Søndag den 17. juli

- Kl. 09.00 Morgenmad
- Kl. 10.00 Gudstjeneste
- Kl. 12.00 Lunch
- Kl. 14.00 Åbning af mødet
- Kl. 19.00 Middag

Mandag den 18. juli

- Kl. 08.30 Morgenmad
- Kl. 10.00 Generaldebat
- Kl. 12.30 Lunch
- Kl. 14.00 Generaldebat fortsætter
- Kl. 16.30 Besøg på KTU
- Kl. 19.00 Middag

Tirsdag den 19. juli

- Kl. 09.00 Morgenmad
- Kl. 10.00 Behandling af indkomne forslag
- Kl. 12.00 Lunch
- Kl. 14.00 Mødet fortsætter
- Kl. 17.00 Med charter til Søndre Strømfjord
- Kl. 18.00 Ankomst og indkvartering på hotellet
- Kl. 20.00 Middag

Onsdag den 20. juli

Hjemrejse

BILAG III
INDKOMNE FORSLAG

1. Forslag til udtalelse angående effektuering af de af Vestnordens parlamentariske Samarbejdsråd vedtagne forslag til rekommandationer.

Stillet af Hans Jacob Debes.

I henhold til forretningsordenens §4 forelægges rådet følgende forslag til udtalelse:

I erkendelse af det faktum, at der har været problemer med effektueringen af de af rådet vedtagne forslag til rekommandationer såvel på det organisatoriske som på det finansielle plan, og i betragtning af denne kendsgernings demoraliserende betydning for institutionens fremtidige muligheder og virksomhed opfordrer rådet Islands regering, Grønlands landsstyre og Færøernes landsstyre til at gøre en større indsats for rekommandationernes udøvelse og at bevilge de til de udtrykte formål nødvendige finansielle midler.

Der gøres opmærksom på de negative konsekvenser af, at gentagne rekommandationer ikke følges op af de lovgivende og udøvende myndigheder i de respektive lande. Man må i modsat fald imødesee en fare for den reelle betydning for rådets fremtidige virksomhed ud fra de intensjoner, som oprindeligt dannede grundlaget for dets etablering.

2. Forslag til rekommandation angående en ressourcemæssig og en markedsmæssig vurdering af Vestnordens internationale position som producent af fødevarer til verdensmarkedet.

Stillet af Hans Jacob Debes.

I betragtning af den konkurrence, som de vestnordiske lande gennem de senere år har været udsat for på verdensmarkedet m.h.t. fiskeprodukter, forelægges følgende forslag til rekommandation:

Vestnordens parlamentariske Samarbejdsråd henstiller til Islands regering og Grønlands og Færøernes landsstyrelser, at der nedsættes en komite af sagkyndige, som skal undersøge de vestnordiske landes position som producenter af fødevarer og mulighederne for en koordinering af markedsføringen af især fiskeriprodukter af høj kvalitet. Komiteen foreslås sammensat af repræsentanter fra såvel det private erhvervsliv som fra offentlige instanser.

3. Forslag til rekommandation om samarbejdsaftaler mellem de respektive landes universiteter.

Stillet af Hans Jacob Debes.

I overensstemmelse med den ånd og de intensioner, som findes udtrykt i Charter for Vestnordens parlamentariske Samarbejdsråd foreslås, at rådet godkender følgende forslag til rekommandation:

Vestnordens parlamentariske Samarbejdsråd henstiller til Islands regering og Færøernes og Grønlands landsstyrelser, at der hvert år på de respektive landes finanslove bevilges midler til 1 studerende fra hvert af landene til studieophold i 1 år i et af de andre lande.

4. Forslag til rekommandation vedrørende overvågning af militær aktivitet i det vestnordiske havområde.

Stillet af Hans Jacob Debes.

Under henvisning til den fare for de vestnordiske nationers eksistentielle fremtid, som tilstedeværelsen af fremmede magters stridskræfter udgør i det vestnordiske område, foreslås, at rådet vedtager følgende forslag til rekommandation i overensstemmelse med ånden i Chartrets præambel:

Vestnordens parlamentariske Samarbejdsråd henstiller til Islands regering og Grønlands og Færøernes landsstyrelser, at der nedsættes et fagkyndigt udvalg på 3 medlemmer til løbende at holde sig orienteret om militær aktivitet i vestnordiske farvande og mindst 4 gange om året at indsende rapporter til de respektive landes myndigheder desangående sammen med en vurdering af de farer, som disse militære aktiviteter måtte udgøre for de tre vestnordiske landes sikkerhed, samt en vurdering af de militære aktiviteters eventuelle miljømæssige konsekvenser.

5. Forslag til rekommandation vedr. etablering af en komite af videnskabsmænd til løbende at kontrollere forureningen af det vestnordiske havområde.

Stillet af Hans Jacob Debes.

Under henvisning til præambel i Charter for Vestnordens parlamentariske Samarbejdsråd om "en fælles interesse i bevarelsen og i en kontrolleret udnyttelse af havenes levende og ikke-levende ressourcer" og til denne erklærede intensions voksende aktualitet i det nordatlantiske område forelægges følgende forslag til rekommandation:

Vestnordens parlamentariske Samarbejdsråd henstiller til Islands regering og Grønlands og Færøernes landsstyrelser, at der etableres en permanent komite af videnskabsmænd til løbende at kontrollere forureningen af det vestnordiske havområde og at afgive rapport desangående til de nationale myndigheder mindst 4 gange årligt.

6. Forslag til rekommandation vedrørende planer om depoter for radioaktivt affald under havbunden.

Stillet af Jóhannes Dalsgaard.

Den britiske regerings organ for varetagelse af radioaktivt industriaffald NIREX (Nuclear Industry Radioactive Waste Executive), offentliggjorde i efteråret 1987 planerne for den fremtidige løsning af problemerne omkring opbevaringen af radioaktivt affald. Planerne, der blev offentliggjort i rapporten *The Way Forward*, er blevet uddybet i detaljer på en rundbordskonference i Inverness den 6. maj i år.

Det fremgår af rapporten, konferencen og af den britiske presse, at NIREX har konkrete planer om at deponere radioaktivt affald under havbunden nordvest for De Britiske Øer. Det er meningen at føre planen ud i livet ved at bore skakter ned i klippen på stranden ved Caithness og derefter at bore tunneller under havbunden i nordvestlig retning.

Da det er helt indlysende, at disse planer udgør en trussel mod de vestnordiske samfund, forelægges følgende forslag til rekommandation:

Vestnordens parlamentariske Samarbejdsråd henstiller til Færøernes og Grønlands landsstyrelser og Islands regering at gøre en alvorlig indsats for at forhindre, at planerne om depoter for radioaktivt affald under havbunden bliver ført ud i livet.

7. Forslag om forbud mod brug af freon.

Stillet af Preben Lange.

Som det er rådets medlemmer bekendt, er vor tilværelse her på jorden betinget af et tyndt ozonlag, som ligger 10 - 15 km over hele jordens overflade. Uden denne kappe ville solens ultraviolette stråler frit kunne bane sig vej til jordskorpen og forårsage temperaturforandringer med et klimatisk kaos til følge.

I 1970 opdagede amerikanske forskere gennem satellitdata, at ozonlaget var blevet tyndere. Forskerne har endvidere med sikkerhed påvist, at freon ved udslip fra jorden er årsag til ovennævnte påvirkning.

Freon forekommer ikke i naturen, men fremstilles på store fabrikker i Schweiz, der er verdens største producent. Det anvendes som drivgas i sprayflasker og i udstrakt grad inden for industrien ved fremstilling af skumplast, byggeelementer, emballage, skibe, biler, etc.

Kemisk er freon en gasforbindelse som består af klor, fluor og kulstof. Ved udslip fra fabrikker og spraydåser bevæger stoffet sig frit ud i atmosfæren, trænger igennem ozonlaget, hvorefter solens ultraviolette stråler deler molekylet i sine bestanddele. Kloratomet virker som katalysator på ozonet, som omdannes til ilt. Et enkelt frit kloratom kan omdanne mange tusinde ozonmolekyler.

I Danmark er brugen af spraydåser forbudt, mens det uheldigvis bruges i industrien. FN har anbefalet en 50 % nedskæring af anvendelsen over en årrække. Dette er imidlertid helt utilstrækkeligt, idet selv et forbrug på 10 % af det nuværende vil få uoverskuelige følger.

Konklusion: Rådet skal på denne baggrund anmode den islandske regering og de grønlandske og færøske landsstyrer om ved lov at forbyde anvendelsen af spraydåser, som indeholder freon.

8. Forslag om forbud mod overflyvninger med plutonium.
Stillet af Preben Lange.

Det henstilles vore respektive regeringer/landsstyrrer, at der udstedes forbud mod såvel overflyvninger over de vestnordiske land- og havområder som mellemlandinger, når det drejer sig om transport af plutonium.

Forbudet begrundes med den risiko en sådan transport frembyder, ikke alene for miljøet, men også for det eventuelle rednings- og oprydningsmandskab.

Der kan tillige henvises til, at USA har vedtaget et tilsvarende forbud vedrørende Alaska.

9. Forslag om regeringsmedlemmers deltagelse i rådets arbejde.

Stillet af Preben Lange.

Vestnordens parlamentariske Samarbejdsråd foreslår, at regeringsmedlemmer fra vore tre lande deltager i rådets møder, således at disse møder kan anvendes til forbedelse af de kommende sessioner i Nordisk Råd.

10. Forslag om etablering af formaliserede udvekslingsferierejser i Vestnorden.

Stillet af Mikael Petersen.

Nogle af de absolut vigtigste formål med etableringen af det parlamentariske samarbejdsråd mellem vore tre lande er, at befolkningerne i disse tre lande skal lære hinanden bedre at kende, at lære forholdene i de andre lande at kende, og at forsvare hinanden når det gælder disse landes ressourcer.

Derfor er det nødvendigt at også de unge i vore lande lærer hinanden og hinandens forhold bedre at kende, hvis et fredeligt samarbejde skal fortsætte langt frem i tiden til størst mulig gavn for alle.

En af mulighederne for at vore unge kan lære hinanden bedre at kende er, at der bliver etableret formaliserede udvekslingsrejser for unge; dette kan gøres gennem samarbejde med ungdomsorganisationerne i de tre lande.

Formålet med sådanne udvekslingsrejser er som sagt, at de unge lærer hinanden at kende også som mennesker, at de får inspiration og også mulighed for at holde ferie på en billig måde.

Jeg håber, der bliver iværksat et sådant initiativ og at sagen tages op snarest.

11. Forslag om etablering af et vestnordisk samarbejdsorgan med henblik på bevarelse og beskyttelse af miljøet i Vestnorden.

Stillet af Mikael Petersen.

Det er som bekendt sådan, at det bliver sværere og sværere at leve på vores jord som følge af den menneskeskabte forurening. Til trods for at jorden og luften i sig selv har været holdbare nok, har menneskene forurennet dem i en grad, at det nu er blevet tvivlsomt, hvor længe man vil kunne leve på jorden.

Derfor er det nødvendigt, at de enkelte nationer stiller større krav end hidtil for beskyttelse og bevarelse af miljøet.

Jeg vil med glæde gøre opmærksom på, at FN har ydet en anerkendelse til ICC - Inuit Circumpolar Conference - for at have arbejdet med bevarelsen og beskyttelsen af

miljøet i det circumpolare område. ICC's initiativ går ud på at bevare dette miljø således, at stammefrønderne, Inuit, fortsat kan leve af de levende ressourcer, som har været vort eksistensgrundlag i århundreder, og her tænker jeg både på havet, landet og luften.

Jeg skal ligeledes gøre opmærksom på, at Grønlands lands-ting under forårssamlingen har nedsat udvalget vedrørende teknik, miljø og energi. Dette er også et positivt skridt, idet vi gennem dette udvalg vil kunne træffe politiske beslutninger, hvor vi tager skyldigt hensyn til vort miljø og vore ressourcer.

Jeg er vidende om, at både islændinge og færinger er opmærksomme på miljøforhold og gør et stort arbejde for at beskytte miljøet. Vi i Grønland har fået meget ud af disse initiativer.

Men samtidig ved jeg, at også I kan drage nytte af vore interesser for miljøet i Grønland, ikke mindst behovet for bevarelse af de levende ressourcer og befolkningens regulering af disse.

Vi, der bor i Vestnorden, har hovedsagelig vore levende ressourcer som eksistensgrundlag, og vore farvande hænger sammen og forsyner os med fisk gennem strømmene - derfor kan vi ikke komme uden om, at vi bør hjælpes ad og støtte hinanden for at undgå forurening af miljøet.

Derfor stiller jeg forslag om at Vestnorden - Grønland, Island og Færøerne - etablerer et samarbejdsorgan med henblik på bevarelse og beskyttelse af miljøet i Vestnorden.

Jeg mener, at de enkelte lande først må drøfte spørgsmål om udformningen, medlemssammensætningen, kommissoriet samt kompetancen for dette samarbejdsorgan. Derfor mener jeg også, det ville være godt om deltagerne på dette møde bliver enige om at arbejdet omkring nedsættelse af et samarbejdsorgan til bevarelse og beskyttelse af miljøet i Vestnorden bliver iværksat.

12. Forslag til fælles udtalelse om effektivisering af rådets arbejde.

Stillet af Preben Lange.

Rådets delegationer er hver især ansvarlige for, at vedtagne rekommandationer medtages som fast punkt på dagsordenen under de respektive tings samlinger.

Dette forslag skal ses som led i de bestræbelser, Vestnordens parlamentariske Samarbejdsråd anser for nødvendige, hvis institutionens formål skal følges.

BILAG IV
REKOMMANDATIONSUDVALG

Jóannes Dalsgaard (FL)
Jógvan Olsen (FL)
Steingrímur Sigfússon (IA)
Arni Gunnarsson (IA)
Peter Ostermann (GL)
Jens Geisler (GL)
Birgitte Liebach (GrL. Hj.st.)

